

Tappajarobotit eksistentiaalisena uhkana? Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaaliset ja visuaaliset puheaktit osana monenkeskistä asevalvontaa

Heidi Sofia Irene Hanhijärvi

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma

Maailmanpolitiikan tutkimus

Maisterintutkielma

Maaliskuu 2022

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma	
Tekijä – Författare – Author Heidi Sofia Irene Hanhijärvi			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Tappajarobotit eksistentiaalisena uhkana? Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaaliset ja visuaaliset puheaktit osana monenkeskistä asevalvontaa			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track Maailmanpolitiikan tutkimus			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year Maaliskuu 2022	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 82
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkielmassa syvennyttään monikansallisten vaikuttamisverkostojen perustamien asevalvontakampanjoiden rooliin monenkeskisessä asevalvonnassa. Tutkielman pyrkimyksenä on selvittää Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tapausesimerkin kautta, millaisia diskursiivisia prosesseja ja kehystämisen tapoja asevalvontakampanjat hyödyntävät pyrkiessään vaikuttamaan monenkeskiseen asevalvontaan. Tutkielman tavoitteena on kontribuoida sekä asevalvontakampanjoiden maailmanpoliittista roolia koskevaan kirjallisuuteen että turvallisuuden tutkimuksen teoriakenttään.</p> <p>Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ajatukset yhdessä kehystämiskirjallisuuden kanssa antavat tälle tutkielmalle analyttiset työkalut. Hyödyntämällä turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen käsitteiden lisäksi makroturvallistamisen käsitettä tutkielma laajentaa turvallistamisteorian alkuperäistä ajatusta siitä, mitkä tahot voivat toimia turvallistavina toimijoina ja, millä tasolla turvallistamista tapahtuu. Visuaalisen turvallistamisen teorian ajatukset taas antavat eväät visuaalisten puheaktien analysoimiseen. Turvallistaminen luetaan tutkielmassa kehystämisen alalajiksi, ja yhdistämällä turvallistamisteorian ja kehystämisen argumentteja tutkielmassa on mahdollista tunnistaa, analysoida ja vertailla erilaisia diskursiivisia prosesseja ja kehystämisen tapoja. Tutkielman aineisto koostuu Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan seitsemästä tekstipohjaisesta kampanjamateriaalista ja kolmesta kampanjavideosta.</p> <p>Analyysin perusteella Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on pyrkinyt konstruoimaan autonomiset asejärjestelmät tai ”tappajarobotit” koko ihmiskunnan vaarantavaksi turvallisuushaksi, ja poikkeustoimena kampanja esittää autonomiset asejärjestelmät kieltävää oikeudellisesti sitovaa instrumenttia. Samanaikaisesti Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on purkanut puheakteissaan valtioiden voimankäytön ja sotilaallisen sektorin turvallistamista. Tutkielman tulokset osoittavat, että visuaalisen aineiston piirteet edistävät turvallistamisen prosessia, mutta kokonaisuudessaan visuaalisessa aineistossa esiintyvät kehystämisen tavat ovat monitulkintaisuutensa vuoksi vahvasti kytköksissä verbaalisiin puheakteihin. Tulokset tuovat mielenkiintoisella tavalla esiin, ettei turvallistaminen ole aina keskeisin kehystämisen tapa, jolla kampanja pyrkii nostamaan autonomiset asejärjestelmät poliittisten päättäjien prioriteettitilalle. Verbaalisissa puheakteissa turvallistamisteot jäivät usein moraalisten ja eettisten kehysten varjoon.</p> <p>Tutkielman tulokset vahvistavat aikaisemmassa kirjallisuudessa tehtyjä havaintoja siitä, että asevalvontakampanjat hyödyntävät turvallistamistekojä ja turvallistamisen purkamista instrumentaalisesti pyrkiessään levittämään normeja kansainvälisessä yhteisössä. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tapa hyödyntää monia samanaikaisia kehystämisen tapoja korostaa kuitenkin tarvetta yhdistää yhä enemmän turvallistamisteorian ja kehystämisen ajatuksia, jotta vaikuttamiskampanjoiden toimintaa voitaisiin ymmärtää kokonaisvaltaisesti. Tutkielman perusteella autonomisia asejärjestelmiä koskeva asevalvontaprosessi tulee tulevaisuudessa entistä ajankohtaisemmaksi, ja asevalvontakampanjoiden keskeistä roolia tässä monenkeskisessä prosessissa on mahdotonta sivuuttaa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Asevalvonta, asevalvontakampanjat, turvallistamisteoria, kehystäminen, Campaign to Stop Killer Robots			
Ohjaaja tai ohjaajat – Handledare – Supervisor or supervisors Riikka Kuusisto			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, Helsingfors universitets bibliotek, Helsinki University Library			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Taustoitus autonomisista asejärjestelmistä ja asevalvontakampanjoista	6
2.1 <i>Autonomiset asejärjestelmät</i>	6
2.1.1 Autonomiset asejärjestelmät kansainvälisen yhteisön agendalla	10
2.2 <i>Asevalvonta ja asevalvontakampanjat maailmanpolitiikassa</i>	12
2.2.1 Monikansalliset vaikuttamisverkostot.....	15
3. Teoreettinen viitekehys	18
3.1 <i>Kööpenhaminan koulukunta</i>	18
3.1.1 Turvallistamisteoria	20
3.1.2 Turvallistamisteorian normatiiviset ulottuvuudet	24
3.1.3 Makroturvallistaminen	26
3.1.4 Visuaalisen turvallistamisen teoria.....	28
3.2 <i>Kehyistäminen ja turvallistamisteoria</i>	31
4. Aikaisempi tutkimus	34
5. Analyysi	38
5.1 <i>Aineiston esittely</i>	39
5.2 <i>Tekstiaineiston analyysi</i>	41
5.2.1 Turvallistava toimija, turvallisuusuhka ja turvallisuuden viitekohta	42
5.2.2 Poikkeustoimet	47
5.2.3 Turvallistamisen purkaminen	49
5.2.4 Autonomiset asejärjestelmät moraalisenä, eettisenä ja oikeudellisenä haasteena	52
5.3 <i>Visuaalisen aineiston analyysi</i>	55
5.3.1 Kampanjavideot ja esittämisen strategiat.....	55
5.3.2 Visuaaliselle aineistolle merkitystä antavat tekstit ja genret.....	59
5.3.3 Visuaalisen aineiston ominaispiirteet: välittömyys, levitettävyyys ja monitulkintaisuus.....	63
6. Tulokset ja pohdintaa	67
6.1 <i>Tulokset</i>	67
6.2 <i>Pohdintaa</i>	69
Lähteet	73

1. Johdanto

Viime vuosikymmenten edistysaskeleet tekoälytekniikan ja robotiikan aloilla ovat johtaneet sotilasteknologian uuteen aaltoon, joka painottaa ihmisten toiminnan sijaan datan roolia sodankäynnissä. Tämä sotilasteknologian murros on jo näkyvillä esimerkiksi miehittämättömien sotilaslennokkien ja tekoälyyn perustuvien jäljitys-, valvonta- ja kasvojentunnistusteknologioiden yleistymisessä. Pitkälle kehittynyt tekoälyteknologia ja robotiikka mahdollistavat myös asejärjestelmät, jotka pystyvät toimimaan täysin autonomisesti. Vaikka valtioilla on jo pitkään ollut käytössä autonomisia piirteitä omaavia aseita ja asejärjestelmiä, nämä uudet täysin autonomiset asejärjestelmät eroavat merkittäväällä tavalla aikaisemmista asetyypeistä. Selkeimpänä erona on autonomisten asejärjestelmien kyky valita kohde, laukaista ammus ja suorittaa tehtävä loppuun itsenäisesti, täysin ilman ihmiskontrollia (Future of Life Institute 2016; ICRC 2016). Autonomisia asejärjestelmiä on tiedeyhteisössä kutsuttu ruudin ja ydinaseiden keksimisen jälkeen sodankäynnin kolmanneksi vallankumoukseksi (Future of Life Institute 2015).

Tälle uutta sotilasteknologian aaltoa edustavalle asetyypille ei ole yhtä kansainvälisesti hyväksyttyä nimitystä, mutta autonomiset asejärjestelmät (autonomous weapon systems) on kansainvälisellä tasolla vakiintunut käsite, jota hyödynnetään myös tässä tutkielmassa. Autonomisista asejärjestelmistä on viime vuosien aikana muodostunut kiistanalainen puheenaihe etenkin siksi, ettei autonomisten asejärjestelmien käytöstä, hyödyistä tai haitoista ole vielä juurikaan ennakkotapauksia. Tuhannet tekoälyn ja robotiikan alan tutkijat ovat kuitenkin vedonneet autonomiset asejärjestelmät kieltävän kansainvälisen sopimuksen tarpeeseen (Future of Life Institute 2015). Autonomisten asejärjestelmien kehittämisen pelätään muun muassa johtavan asevarustelukierteeseen, joka heikentäisi kansainvälistä turvallisuutta ja madaltaisi terroristijärjestöjen ja rikollisten toimijoiden kynnystä saada autonomisia asejärjestelmiä käsiinsä (mt.). Autonomisten asejärjestelmien kehitystä ja käyttöä on samalla puolustettu. Monet oikeustieteen, teknologia- ja puolustusalan asiantuntijat näkevät autonomisten asejärjestelmien kehityksen ja käytön askeleena kohti inhimillisempää sodankäynnin tapaa. Autonomisten asejärjestelmien on argumentoitu pystyvän toteuttamaan ihmisiä paremmin humanitaarisen oikeuden säädöksiä, kuten siviilien suojelua, autonomisten asejärjestelmien mahdollistamien kohdennettujen iskujen ansiosta (ks. esim. Haas ja Fischer 2017; Horowitz 2019).

Suhtautuminen autonomisiin asejärjestelmiin jakaa niin tiedeyhteisön kuin kansainvälisen yhteisön. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) pääsihteeri António Guterres kuvaili 25. maaliskuuta 2019

Twitterissä itsenäiseen kohteiden valintaan ja tappamiseen pystyviä autonomisia koneita ”poliittisesti hyväksymättömiksi ja moraalisesti vastenmielisiksi” (Guterres 2019). Guterres sisällytti autonomiset asejärjestelmät ja niiden vastuullisen käytön edistämisen aseistariisunta-agendaansa vuonna 2018 (United Nations 2018, 51–55). YK:n alaisissa kokouksissa autonomisten asejärjestelmien sääntelystä on neuvoteltu vuodesta 2013 lähtien. Korkean tason kokouksissa 30 valtiota on vastustanut autonomisten asejärjestelmien käyttöä, kun taas sotilaalliset suurvallat Kiinaa¹ lukuun ottamatta puolustavat autonomisten asejärjestelmien käyttöönottoa (Campaign to Stop Killer Robots 2020 a). Etenkin Israel, USA ja Venäjä ovat ilmaisseet kiinnostuksena autonomisten asejärjestelmien kehittämistä kohtaan, ja maat ovat painottaneet autonomisten asejärjestelmien sotilaallista hyötyä.

Autonomisten asejärjestelmien sotilaskäyttöön liittyvät vaarat ovat herättäneet julkista keskustelua pääosin kansalaisyhteiskunnan edustajien kampanjoinnin seurauksena. Aihetta on pitänyt esillä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden globaalin koalition kampanja Campaign to Stop Killer Robots, joka kampanjoi autonomisten asejärjestelmien kehittämisen, tuotannon ja käytön kieltävän kansainvälisen sopimuksen puolesta (Campaign to Stop Killer Robots 2021 a). Campaign to Stop Killer Robots -kampanjaan kuuluu yli 180 kansallisyhteisöä 66:sta eri maasta. Suurista kansallisyhteisöistä mukana ovat Kansainvälisen punaisen ristin komitea (International Committee of the Red Cross, ICRC), Amnesty International ja Human Rights Watch (mt.). Suomesta mukana ovat esimerkiksi Rauhanliitto ja Sadankomitea. Campaign to Stop Killer Robots -kampanja toimii aktiivisesti sekä monenkeskisen diplomatian areenoilla että sosiaalisessa mediassa ja teknologia-alalla. Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on tapausesimerkki asevalvontakampanjoiden kyvystä vaikuttaa siihen, miten ja mistä monenkeskisen asevalvonnan alalla keskustellaan, sillä autonomiset asejärjestelmät nousivat julkiseen keskusteluun ja monenkeskisen yhteistyön agendalle pitkälti kampanjan vaikuttamistyön ansiosta (Carpenter 2014, 110; Mathur 2011, 181).

Asevalvonta on perinteisesti luettu valtiollisten toimijoiden hallitsemaksi monenkeskisen yhteistyön alaksi. Kansalaisyhteiskunnan rooli tällä materiaalisten tekijöiden määrittämällä ‘kovan politiikan’ alalla on taas nähty erittäin kapeana. Maailmanpolitiikan tutkimuksen realistisen koulukunnan edustajat esimerkiksi argumentoivat, että tiettyjen asekategorioiden sääntely asevalvontasopimuksilla on mahdollista vain, jos sopimukset palvelevat valtioiden intressejä (ks. esim. Grieco 1988; Waltz 1979).

¹ Kiina on todennut vastustavansa autonomisten asejärjestelmien käyttöä, muttei esimerkiksi autonomisten asejärjestelmien kehitystä tai kauppaa (Campaign to Stop Killer Robots 2020 a).

Sodankäyntiä mullistavien teknologioiden käyttöä on kuitenkin historian saatossa pyritty rajoittamaan useaan otteeseen, ja kansainväliset asevalvontasopimukset on solmittu kansalaisjärjestöjen ja muiden ei-valtiollisten toimijoiden aktiivisen kampanjoinnin seurauksena. Yritykset säädellä tiettyjen asetyyppien käyttöä ovat johtaneet kokonaiset asekategorioiden kieltäviin sopimuksiin, kuten räjähtävien luotien, kemiallisten ja biologisten aseiden, sokaisevien laseraseiden, rypäleasideiden ja maamiinoiden tapauksissa (Scharre 2018, luku 20). Toisaalta toistuvista yrityksistä huolimatta esimerkiksi sukellusveneiden, sytytysaseiden tai pienaseiden käyttöä ei ole pystytty täysin kieltämään. Tässä yhteydessä herää kysymys, miksi kansainvälinen yhteisö on rajoittanut tai kieltänyt tietyt sodankäynnin menetelmät, muttei toisia. Miten tietyt asetyypit nousevat kansainvälisen yhteisön agendalle?

Asevalvontaprosessien onnistumiseen on argumentoitu vaikuttavan asetyypin kammottavuus ihmisten silmissä, asetyypin käytöstä saatava sotilaallinen hyötyä ja se, miten monien toimijoiden yhteistyötä tarvitaan asetyypin kieltämiseksi (Scharre 2018, luku 20). Nämä vastaukset eivät kuitenkaan pysty yksin selittämään tiettyjen asetyyppien sääntelyä, sillä uudet kansainväliset normit eivät synny itsestään, vaan jonkin toimijan työn tuloksena. Asevalvonnan sektorilla nämä toimijat ovat valtioiden muodostamia koalitioita ja monikansallisten vaikuttamisverkostojen (Transnational Advocacy Networks) ajamia asevalvontakampanjoita (Keck ja Sikkink 1998; Price 1998). Charli Carpenter (2014) argumentoi, että tietty aihe nousee kansainvälisen yhteisön agendalle silloin, kun vahvat ja vakiintuneet organisaatiot ottavat aiheen asialistalleen. Organisaatioiden kyky levittää normeja taas on kytköksissä niiden asemaan globaalien toimijaverkoston rakenteissa ja tapaan hyödyntää verkostojaan (mt., 5). Carpenterin mukaan asevalvontakampanjojen kyky levittää normeja ja ideoita riippuu siitä, saavatko ne puolelleen asevalvonnan alan vakiintuneita organisaatioita, kuten Kansainvälisen punaisen ristin komitean (ICRC) ja Human Rights Watch -kansalaisjärjestön (mt.). Esimerkiksi autonomiset asejärjestelmät nousivat Carpenterin mukaan globaaliksi kysymykseksi siksi, että asevalvonnan alan vaikutusvaltaiset organisaatiot ottivat autonomiset aseet asialistalleen (mt., 119).

Asevalvontakampanjojen kyky nostaa tietty aihe kansainvälisen yhteisön agendalle riippuu niin ikään siitä, miten aihetta käsitellään. Yhä suurempi osa kansalaisyhteiskunnan edustajia tutkivasta kirjallisuudesta on todennut, että kansalaisyhteiskunnan toimijoiden luonnetta ja vaikutusvaltaa voidaan ymmärtää kattavasti vain, jos otetaan huomioon sekä toimijoiden kyky mobilisoida resursseja ja toimia osana poliittisia prosesseja, että niiden tapa kehystää aiheita ja ilmiöitä (Benford ja Snow 2000, 611–612). Tästä konstruktivismiin ajatuksiin pohjautuvasta näkökulmasta kansalaisyhteiskunnan edustajat nähdään toimijoina, jotka pystyvät rakentamaan merkityksiä, muokkaamaan todellisuutta ja

mobilisoimaan ihmisiä diskurssien kautta (mt., 614). Uhkakuvien rakentaminen on yksi yleisimmistä kehyksistä, kun kansalaisyhteiskunnan edustajat pyrkivät herättelemään julkista keskustelua (Watson 2012). Historiallinen esimerkki uhkakuvien rakentamisesta on ydinaseriisuntaa kannattaneen liikkeen tapa kehystää ydinaseet koko ihmiskuntaa uhkaavaksi eksistentiaaliseksi vaaraksi (Buzan ja Wæver 2009, 259, 270). Maailmanpolitiikan tutkimuksen kentällä Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria on pyrkinyt selvittämään, miten uhkakuvia rakennetaan, kuka uhkakuvia luo ja mitä seurauksia uhkakuvien rakentamisella on (Buzan et al. 1998, 32). Koulukunnan edustajat näkevät kielen ja puheen todellisuutta muokkaavina tekoina, minkä vuoksi he viittaavat diskursiivisiin prosesseihin puheakteina (mt., 26). Kööpenhaminan koulukunnan mukaan turvallisuuskysymykset eivät ole objektiivisia faktoja, vaan tietyistä aiheista ja ilmiöistä konstruoidaan turvallisuuskysymyksiä puheaktien kautta eli ne turvallistetaan (securitization) (Buzan et al. 1998). Turvallistettuja aiheita voidaan myös tuoda pois turvallisuussektorilta turvallistamisen purkamisen kautta (desecuritization). Kööpenhaminan koulukunnassa turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosessit nähdään aina poliittisena ja strategisena valintana (mt., 29–32).

Tämä maisterintutkielma pyrkii kontribuoimaan sekä asevalvontakampanjoiden maailmanpoliittista roolia tutkivaan kirjallisuuteen että turvallisuuden tutkimuksen teoriakenttään analysoimalla Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisia ja visuaalisia puheakteja. Tutkielman lähtökohtana on aikaisempaan kirjallisuuteen nojaten, että Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendaan niin verkostoasemansa kuin diskursiivisten valintojensa kautta. Tässä tutkielmassa keskitytään nimenomaan diskursseihin ja kehystämisen tapoihin, sillä Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan puheakteja ei ole vielä tutkittu kattavasti. Yleisesti asevalvontakampanjoiden puheakteja on olennaista tutkia, jotta voimme paremmin ymmärtää sitä, millaisilla diskursseilla ei-valtiolliset toimijat pyrkivät vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendaan. Juuri turvallistamisteoriaa on hedelmällistä soveltaa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan analysoimiseen, sillä teorian tavoitteena on analysoida turvallisuuskysymysten diskursiivista rakentumista. Lisäksi turvallistamisteorian prosessikeskeinen lähestymistapa mahdollistaa diskursiivisten prosessien, kuten turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen, analysoimisen strategisena toimintana, joka voi onnistua, epäonnistua, olla keskeneräinen tai tuottaa yllättäviä seurauksia. Turvallistamisteorian piirissä on viime vuosina havaittu, että turvallistamisella voi olla niin negatiivisia seurauksia kuin positiivisia vaikutuksia. Turvallistaminen voi esimerkiksi auttaa toimijoita nostamaan uusia aiheita päättäjien asialistalle (Vuori 2008, 76–77). Turvallistamisteorian

soveltaminen Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan analysoimiseen tarjoaa tilaisuuden tutkia, miten turvallistamista ja turvallistamisen purkamista mahdollisesti hyödynnetään vaikuttamistyössä. Koska uhkakuvien rakentaminen eli turvallistaminen käsitetään tutkielmassa yhdeksi aktivistien käyttämistä kehyksistä, voidaan tutkielman puitteissa tunnistaa ja analysoida turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen ohella muita mahdollisia kehystämisen tapoja. Tämä lähtökohta mahdollistaa kokonaisuudessaan aikaisempien asevalvontakampanjoiden ja Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan diskursiivisten prosessien ja kehysten vertailun.

Tämän maisterintutkielman puitteissa selvitetään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Onko Campaign to Stop Killer Robots -kampanja hyödyntänyt turvallistamista ja/tai turvallistamisen purkamista vaikuttamistyössään?
- Jos on, miten nämä turvallistamisen ja/tai turvallistamisen purkamisen prosessit rakentuvat?
- Onko Campaign to Stop Killer Robots -kampanja hyödyntänyt turvallistamisen ja/tai turvallistamisen purkamisen ohella muunlaisia kehystämisen tapoja?

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ja kehystämiskirjallisuuden käsitteet toimivat tutkielmassa analyttisinä työkaluina, jotka mahdollistavat Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan puheaktien analysoimisen. Soveltamalla Buzanin ja Wæverin (2009) makroturvallistamisen käsitettä tämä tutkielma laajentaa Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäistä näkemystä siitä, mitkä tahot voivat olla turvallistavia toimijoita ja, millä tasolla turvallistamista tapahtuu. Lisäksi tutkielman soveltama visuaalisen turvallistamisen teoria antaa eväät visuaalisten puheaktien yksityiskohtaiseen analysoimiseen (Hansen 2012). Turvallistamisteorian ja kehysteorian yhdistäminen taas mahdollistaa erilaisten kehysten tunnistamisen, analysoimisen ja vertailun (Watson 2012).

Tutkielman seuraavassa luvussa taustoitetaan autonomisiin asejärjestelmiin liittyvää problematiikkaa ja asevalvontakampanjoiden maailmanpoliittista roolia. Kolmannessa luvussa esitellään tutkielman teoreettinen viitekehys eli Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria ja kehysteoria. Neljännessä luvussa esitellään lyhyesti aikaisempia tutkimuksia, jotka ovat analysoineet asevalvontakampanjoiden diskursiivisia prosesseja ja kehystämisen tapoja. Tutkielma etenee viidennessä luvussa aineiston esittelyyn ja analyysiosioon, jossa pyritään vastaamaan tutkielman tutkimuskysymyksiin. Viimeisessä luvussa kootaan yhteen tutkielman tulokset ja pohditaan tulosten ja aikaisemman kirjallisuuden suhdetta ja sitä, millaisia jatkotutkimuksen tarpeita tutkielma tuo esiin.

2. Taustoitus autonomisista asejärjestelmistä ja asevalvontakampanjoista

Tämän luvun ensimmäisessä osassa taustoitetaan autonomisiin asejärjestelmiin liittyvää problematiikkaa. Luvun toisessa osassa taas käsitellään asevalvontaa ja asevalvontakampanjoiden roolia maailmanpolitiikassa. Kokonaisuudessaan tämän luvun tavoitteena on kontekstualisoida tutkielman aihe osaksi autonomisia asejärjestelmiä koskevaa keskustelua ja asevalvontakampanjoita koskevaa maailmanpoliittista tutkimusta.

2.1 Autonomiset asejärjestelmät

Autonomisten asejärjestelmien tekniset, strategiset, oikeudelliset ja eettiset ulottuvuudet ovat herättäneet paljon keskustelua tiedeyhteisössä viime vuosien aikana. Laaja-alaisen tutkimuksen merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään, sillä lukuisat valtiot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa kehittää ja hyödyntää autonomisia asejärjestelmiä. Tiedettävästi kuusi valtiota eli Etelä-Korea, Iso-Britannia, Israel, Kiina, Yhdysvallat ja Venäjä kehittävät tällä hetkellä autonomisiksi asejärjestelmiksi luokiteltavia aseita, ja myös Pohjois-Atlantin liitto (North Atlantic Treaty Organization, NATO) on tutkinut autonomisten asejärjestelmien hyödyntämistä (NATO 2014). Autonomisten asejärjestelmien tutkimusta haittaa osaltaan asevoimien tutkimus- ja kehitysohjelmien salassapito sekä se, että vain veteen piirretty viiva erottaa autonomiset asejärjestelmät muusta sotilasteknologiasta.

Autonomisille asejärjestelmille ei ole tällä hetkellä käytössä kansainvälisesti hyväksyttyä määritelmää, sillä autonomiset asejärjestelmät eivät ole yksi yhtenäinen asekatgoria. Autonomiset asejärjestelmät voivat suorittaa tehtäviä, jotka vaihtelevat jäljittamisestä, viestinnästä, navigaatiosta ja valvonnasta kohteiden valitsemiseen ja ammusten laukaisemiseen (Conn 2016). Sen lisäksi, että autonomiset asejärjestelmät pystyvät suorittamaan tehtäviä laajalla skaalalla maassa, ilmassa ja vedessä, autonomiset asejärjestelmät eroavat keskenään siinä, paljonko kontrollia ihmisellä on järjestelmän käytössä ja, miten monimutkainen järjestelmä on (Conn 2016; Scharre ja Horowitz 2015, 5–6). Puoliautonomiset järjestelmät pystyvät suorittamaan vain osan tehtävistä itsenäisesti (”human in the loop”) tai ne voivat suorittaa tehtäviä itseohjautuvasti ihmisten valvonnassa (”human on the loop”) (Scharre ja Horowitz 2015, 6). Täysin autonomiset järjestelmät pystyvät suorittamaan tehtäviä kokonaan ilman ihmisen osallistumista päätöksentekoprosessiin (”human out of the loop”). Autonomiasta puhuttaessa on myös tärkeää pitää mielessä, että autonomiset järjestelmät eivät noudata automaattisten järjestelmien tavoin mekaanisesti ennalta määriteltyjä sääntöjä (mt., 7). Tutkijat viittaavat autonomialla pitkälti järjestelmiin, jotka kykenevät oppimaan, mukautumaan uusiin ympäristöihin ja jopa tuottamaan

odottamattomia lopputuloksia. Lähimpänä täysin autonomisia asejärjestelmiä ovat Israelin valtion kehittämät Harpy-asejärjestelmät, jotka pystyvät ilmasta käsin tunnistamaan ja tuhoamaan kohteita itsenäisesti (Scharre 2018, luku 3). Swarm²-teknologian kehitys nojaa niin ikään yhä enemmän autonomiaan. Kehitteillä olevan sotilasteknologian tavoitteena on enenevässä määrin korvata ihmisen rooli asejärjestelmien päätöksentekoprosessissa (Tucker 2016). Ihmisen roolin vähittäisen syrjäyttämisen mahdollistaa erityisesti tekoälyn³ hyödyntäminen. Tekoälyä on hyödynnetty monipuolisissa sotilastehtävissä jo vuosikymmeniä, mutta tekoälyn sovelluksiin lukeutuva koneoppiminen⁴ erottaisi täysin autonomiset asejärjestelmät ratkaisevalla tavalla nykyisestä sotilasteknologiasta (Roff 2014, 212–213). Vaikka koneoppiminen toisi mukanaan monia etuja, liittyy koneoppimisen kaltaiseen tekoölyyn haasteita etenkin, jos järjestelmälle syötetty harjoitusdata on yksipuolista (Boulanin ja Verbruggen 2017, 17). Koneoppimista hyödyntävät järjestelmät voivat tuottaa odottamattomia lopputuloksia, joiden syytä edes järjestelmän ohjelmoijat eivät tiedä. Tätä ongelmaa kutsutaan mustan laatikon ongelmaksi (black box) (mt.).

Autonomisiin asejärjestelmiin keskittyvät tutkijat ovat pitkään kiistelleet autonomisten asejärjestelmien määrittelevistä toiminnoista, mutta eri maiden, tutkijoiden ja kansainvälisten organisaatioiden kilpailevia määritelmiä yhdistää nykyään ymmärrys siitä, että autonomiset asejärjestelmät pystyvät valikoimaan kohteen ja hyökkäämään siihen sensoridatan perusteella eli ilman ihmisen mukana oloa päätöksentekoprosessissa (Petman 2017, 17). Erilaisissa määritelmissä toistuu myös ajatus siitä, että autonomisissa asejärjestelmissä ihmisten rooli pyritään korvaamaan autonomialla järjestelmän kriittisissä toiminnoissa (critical functions), kuten kohteiden jäljittämisessä, valinnassa ja ammusten laukaisemisessa (ICRC 2014, 7). Käsitteiden määrittelyn ohella tutkijat ja kansainvälinen yhteisö kiistelevät kuitenkin yhä siitä, ovatko autonomiset asejärjestelmät negatiivinen vai positiivinen kehityskulku.

Strategisesta näkökulmasta autonomisten asejärjestelmien käytön on argumentoitu tuovan mukanaan huomattavia etuja, kuten omiin sotilaisiin kohdistuvien riskien vähenemisen, etulyöntiaseman päätöksenteko- ja reagointinopeudessa ja huomattavan tarkkuuden monimutkaisissa tehtävissä

² Swarm-teknologialla viitataan sotilaallisessa kontekstissa yleisesti lukuisten robottien, esimerkiksi sotilaslennokkien, kykyyn kommunikoida keskenään ja suorittaa koordinoitusti sotilastehtäviä (Scharre 2018, luku 1).

³ Tekoöllylle ei ole yleisesti hyväksyttyä määritelmää, mutta tekoäly viittaa yleisellä tasolla siihen, että järjestelmät pystyvät suorittamaan ns. ihmisen älykkyyttä vaativia tehtäviä, kuten puheentunnistusta tai päätöksentekoa (Cummings 2017, 2).

⁴ Koneoppimisessa on kyse ohjelmointitavasta, jossa järjestelmä opetetaan muuttamaan toimintaansa ja oppimaan uutta eri strategioita hyödyntäen (Boulanin ja Verbruggen 2017, 16). Koneoppimisen suurin etu on se, ettei kaikkia järjestelmän tehtäviä tarvitse määrittää ennalta, vaan järjestelmä oppii saamansa harjoitusdatan ja kokemustensa kautta muuttamaan toimintaansa (mt.).

(Horowitz 2019, 769–770). Hyökkäysten tarkkuuden parantuminen myös mahdollistaisi kohdennetut tappoiskut ja vähentäisi siviiliuhrien ja sivuvahinkojen määrää, mikä taas herättäisi todennäköisesti vähemmän julkista paheksuntaa (Haas ja Fischer 2017, 288–289). Asejärjestelmät eivät kokisi väsymystä, stressiä tai muita tunteita, jotka voisivat haitata niille määrättyjen tehtävien suorittamista. Lisäksi autonomisten asejärjestelmien hyödyntäminen vähentäisi joidenkin asiantuntijoiden mukaan sotilasvoimissa tarvittavan työvoiman määrää (Horowitz 2019, 769–770).

Autonomiset asejärjestelmät voisivat potentiaalisesti korvata sotilaiden roolin väkivaltaisissa konflikteissa, minkä vuoksi sodankäyntiä sääntelevän kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja tappavien autonomisten asejärjestelmien suhdetta on analysoitu erityisen paljon. Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden säännökset pohjautuvat Geneven sopimuksille, ja humanitaarisen oikeuden ydinajatuksena on säädellä sodankäynnin tapoja sekä suojella ihmisiä ja kohteita, jotka eivät osallistu sodankäyntiin. Erityisen kyseenalaista oikeusoppineiden näkökulmasta on, olisiko autonomisten asejärjestelmien käyttö yhteensopivaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ydinperiaatteiden eli erottelu-, suhteellisuus- ja ennakkointiperiaatteen kanssa (distinction, proportionality and precaution). Erotteluperiaatteella tarkoitetaan sodan osapuolten vastuuta erottaa toisistaan lailliset ja laittomat kohteet eli esimerkiksi sotilaskohteet ja siviilikohteet. Siviilien suojelun periaate on kirjattu Geneven sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan, ja umpimähkäiset aseet, jotka eivät mahdollista siviili- ja sotilaskohteiden erottamista, on kielletty⁵. Suhteellisuusperiaatteen tavoitteena on, ettei sotilasiskujen aiheuttama vahinko siviileihin tai siviilikohteisiin ole suhteettomaan suuri verrattuna iskusta saatuun sotilaalliseen hyötyyn⁶. Humanitaarisen oikeuden kolmas keskeinen periaate velvoittaa sodan osapuolia pitämään kaikin mahdollisin keinoin huolta siitä, ettei siviilikohteisiin koidu vahinkoja⁷. Oikeusoppineet ovat argumentoineet, että jokainen näistä kolmesta periaatteesta vaatii niin yksityiskohtaista ja kontekstisidonnaista tietoa käsillä olevasta tilanteesta, että autonomiset asejärjestelmät eivät todennäköisesti pystyisi noudattamaan niitä. (Petman 2017, 27–39.)

Autonomisia asejärjestelmiä koskevassa keskustelussa on pohjimmiltaan kyse siitä, edustavatko autonomiset aseet vallankumouksellista teknologista muutosta, joka vaatii uusien säännösten luomista

⁵ Umpimähkäiset aseet on kielletty Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön artiklassa 8(2) ks. <https://www.icc-cpi.int/resource-library/documents/rs-eng.pdf> (Viitattu 19.5.2021).

Umpimähkäisten aseiden käyttöä sääntelee myös Geneven sopimusten ensimmäisen lisäpöytäkirjan artikla 51(4) ks. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf (Viitattu 19.5.2021).

⁶ Suhteellisuusperiaate on kirjattu Geneven sopimusten ensimmäisen lisäpöytäkirjan artiklaan 51(5) ks. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf (Viitattu 19.5.2021).

⁷ Ennakkointiperiaate on kirjattu Geneven sopimusten ensimmäisen lisäpöytäkirjan artiklaan 57 ks. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf (Viitattu 19.5.2021).

vai voidaanko asejärjestelmiä säännellä nykyisen kansainvälisen oikeuden puitteissa. Osa tutkijoista pitää nykyisiä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden säännöksiä riittävinä suhteessa uuden aseteknologian luomiin haasteisiin (Dunlap 2018). Autonomisten asejärjestelmien käyttöä on puolustettu esimerkiksi argumentoimalla, että asejärjestelmät on mahdollista ohjelmoida noudattamaan kansainvälisen oikeuden säännöksiä (Arkin 2007, 68). Autonomisten asejärjestelmien on argumentoitu pystyvän jopa tekemään ihmisiä paremmin humanitaarisen oikeuden mukaisia päätöksiä, ja täten autonomisten asejärjestelmien sääntelyä on kritisoitu käyttökelvottomaksi ja jopa eettisesti kyseenalaiseksi (Anderson ja Waxman 2013, 2). Sääntelyn ei myöskään uskota estävän valtioita käyttämästä modernia sotilasteknologiaa (mt., 15).

Kiistanalaisin oikeudellinen kysymys suhteessa autonomisten asejärjestelmien sotilaskäyttöön koskee tilivelvollisuutta. Mikäli autonomiset asejärjestelmät korvaavat sotilaan roolin väkivaltaisissa konflikteissa, kuka on vastuussa asejärjestelmien tuottaessa odottamattomia ja haitallisia lopputuloksia? Valtion vastuun lakien (Laws of State Responsibility) alla valtioita voidaan pitää vastuussa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden rikkomisesta, mutta yksilötasolla tilivelvollisuuden osoittaminen on monimutkaista, mikäli sotilaskäytössä olevat aseet aiheuttavat ennustamattomia lopputuloksia (Davison 2017, 16; Petman 2017, 50–51). Autonomisten asejärjestelmien käytöstä syntyvä mahdollinen vastuukuilu rikkoisi ihmisoikeuksia, sillä tilivelvollisuuden toteutuminen on osa ihmisoikeuksien suojelua (Heyns 2017, 12). Tilivelvollisuuden osoittaminen on autonomisten asejärjestelmien kohdalla ongelmallista, jos asejärjestelmät toimivat täysin ilman ihmisen kontrollia, sillä tilivelvollisuus on lähtökohtaisesti kytköksissä kontrolliin. Merkityksellisen ihmiskontrollin (meaningful human control) säilyttämisen tarpeesta autonomisten asejärjestelmien suunnitteluprosessissa ja käytössä asiantuntijat, lukuisat valtiot ja kansainväliset organisaatiot ovat päässeet pitkälti yksimielisyyteen (Heyns 2017, 14). Konsensus koskee sitä, että ihmisten tulee säilyttää kontrolli kriittisissä toiminnoissa, kuten tappavan voiman käytössä (Petman 2017, 58–60).

Ihmisten roolin korvaaminen autonomisilla asejärjestelmillä sodankäynnissä on herättänyt paljon keskustelua ihmisarvosta ja ihmisoikeuksista, sillä autonomiset asejärjestelmät voisivat kyseenalaistaa ihmisten oikeuden elämään ja ihmisarvoon⁸. Martensin lauseke⁹ on kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vanhimpia periaatteita ja se liittyy humanitaarisen oikeuden eettisiin kysymyksiin, kuten

⁸ Oikeus elämään ja ihmisarvoon on kirjattu YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen artiklaan 1 ja artiklaan 3 ks. <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> (Viitattu 19.5.2021).

⁹ Martensin lauseke on nykymuodossaan kirjattu Geneven sopimusten ensimmäisen lisäpöytäkirjan artiklaan 1(2) ks. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf (Viitattu 19.5.2021).

ihmisarvon kunnioittamiseen sodankäynnissä. Martensin lausekkeen mukaan inhimillisyyden periaate ja julkinen omatunto suojaavat sotilaita ja siviilejä myös sellaisissa tilanteissa, joihin ei ole vielä kehitetty lainsäädäntöä (Davison 2017, 8; Petman 2015, 54–55). Osa tutkijoista argumentoi Martensin lausekkeen perusteella, että tappavat autonomiset asejärjestelmät eivät välttämättä ole laillista, vaikka niiden kehitystä tai käyttöä ei ole rajoitettu erillisillä säännöksillä (mt.). Autonomisten asejärjestelmien eettisyyttä on puolustettu alleviivaamalla asejärjestelmien ylivoimaista tarkkuutta ja tehokkuutta ihmisiin nähden, mikä voisi vähentää mahdollisten virhepäätelmien todennäköisyyttä sekä ehkäistä sotilaskujen osumista siviilikohteisiin (Arkin 2007, 11; Asaro 2012, 702). Kansainvälisen oikeuden säännösten on kuitenkin tulkittu sisältävän julkilausumattoman säännön siitä, että vain ihmiset voivat tehdä päätöksiä voimankäytöstä, kuten ihmishengen riistämisestä (Heyns 2017, 8). Tämän tulkinnan mukaan olisi ihmisoikeuksien ja ihmisarvon vastaista siirtää päätös elämästä ja kuolemasta koneelle: mikäli asejärjestelmä pystyisi tekemään päätöksen ihmisen tappamisesta ihmistä kohdeltaisiin ihmisarvoisen yksilön sijaan pelkkänä objektina (mt.).

2.1.1 Autonomiset asejärjestelmät kansainvälisen yhteisön agendalla

Robottiikan ja tekoälyn tutkijat heräsivät autonomisten asejärjestelmien kehityksen luomiin haasteisiin vähitellen 2000-luvun alussa. Vuonna 2007 robotiikan ja tekoälyn professori Noel Sharkey julkaisi *The Guardian* -sanomalehdessä kirjoituksen, jossa hän peräänkuulutti autonomisten asejärjestelmien käyttöä koskevan lainsäädännön ja eettisen koodiston tarvetta (Sharkey 2007). Vuonna 2009 Sharkey oli mukana perustamassa eri alojen tutkijoista koostuvaa kansalaisjärjestöä International Committee for Robot Arms Control (ICRAC), joka vetosi jo varhain kansainväliseen yhteisöön sotilaskäyttöistä robotiikkaa sääntelevän asevalvontasopimuksen luomiseksi (ICRAC 2009). Tiedeyhteisön aktiivisen työn ansiosta syksyllä 2012 seitsemän kansalaisjärjestöä kokoontui yhteen perustamaan Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan, joka vaatii autonomisten asejärjestelmien kehityksen, kaupan ja käytön kieltävän sopimuksen luomista ennaltaehkäisevänä toimenä. Campaign to Stop Killer Robots –kampanjaan kuuluu tällä hetkellä yli 180 kansallisyjärjestöä 66:sta eri maasta (Campaign to Stop Killer Robots 2021 a). Kampanja toimii aktiivisesti monenkeskisen diplomatian kentällä YK:n alaisten kokousten ja sivutapahtumien kautta. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tavoitteena on paitsi pysäyttää autonomisten asejärjestelmien eli ns. tappajarobottien kehitys, kauppa ja käyttö, että levittää tietoa autonomisiin asejärjestelmiin liittyvistä uhista. Herätellessään julkista keskustelua aiheesta kampanja on hyödyntänyt aktiivisesti sosiaalisen median aineistoja, kuten twiittejä, kuvia ja

videoita. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjalla on tiiviit suhteet asevalvonnan asiantuntijoihin ja diplomaatteihin sekä teknologia-alan vaikuttajiin (Campaign to Stop Killer Robots 2021 b).

Autonomisten asejärjestelmien sääntelystä on käyty keskustelua monenkeskisellä tasolla vuodesta 2013 lähtien, jolloin YK:n ihmisoikeusneuvoston erikoisraportoija Christof Heyns raportoi autonomisiin asejärjestelmiin liittyvistä humanitaarisista ja eettisistä haasteista ihmisoikeusneuvostolle (Heyns 2013). Vuoden 2013 jälkeen autonomisten asejärjestelmien ympärillä käytävät neuvottelut ovat siirtyneet Eräitä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen (Convention on Certain Conventional Weapons, CCW) alaisuuteen. CCW-sopimus sääntelee aseita, “joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä” (Ulkoministeriö ei päivämäärää). Sopimuksen on allekirjoittanut 125 valtiota ja ratifioinut 50 valtiota (United Nations 2021). Autonomisia asejärjestelmiä on käsitelty monissa sivutapahtumissa ja YK:n alaisissa kokouksissa, kuten YK:n yleiskokouksen ensimmäisessä komiteassa, joka keskittyy aseiden riisuntaan ja kansainväliseen turvallisuuteen, mutta kaikkein yksityiskohtaisimmin autonomisten asejärjestelmien sääntelyä on käsitelty CCW-sopimuksen alaisessa asiantuntijakokouksessa (Group of Governmental Experts, GGE) vuodesta 2017 alkaen. Asiantuntijakokouksen istunnot ovat avoimia kaikille CCW-sopimuksen jäsenmaille, tarkkailijavaltioille, kansainvälisille organisaatioille ja kansalaisjärjestöille. CCW-sopimuksen alaisissa kokouksissa on keskitytty pitkälti käsitteiden määrittämiseen, sillä valtiot eivät ole päässeet yksimielisyyteen autonomisten asejärjestelmien, autonomian tai merkityksellisen ihmiskontrollin määrittämisestä. Lisäksi CCW-sopimuksen alaisten kokousten konsensusperiaate on hidastanut autonomisten asejärjestelmien sääntelyä koskevaa neuvottelua. Valtioiden ovat asiantuntijakokouksissa kuitenkin ilmaisseet lähes yksimielisen mielipiteensä siitä, että ihmisten tulee olla kontrollissa autonomisten asejärjestelmien kriittisistä toiminnoista. Ihmiskontrollin vaatimus kirjattiin asiantuntijakokouksen vuosina 2018 ja 2019 laatimaan raporttiin, joka sisältää 11 tulevia keskustelua ohjaavaa oikeudellista ja eettistä periaatetta¹⁰. Neuvottelut eivät ole näiden 11 periaatteen kirjaamisen ohella tuottanut konkreettisia lopputuloksia.

Suurin haaste autonomisia asejärjestelmiä koskevan asiantuntijakokouksen työlle on se, ettei neuvotteluille ole yhtä virallista tavoitetta. Vaihtoehdot autonomisten asejärjestelmien sääntelylle ovat tällä hetkellä moninaisia: autonomiset asejärjestelmät kieltävän kansainvälisen sopimuksen ohella on ehdotettu kansallisen sääntelyn kehittämistä, eettisten periaatteiden ohjelmointia osaksi asejärjestelmän

¹⁰ 11 ohjaavaa periaatetta on kirjattu Eräitä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen alaisen asiantuntijaryhmän loppuraporttiin joulukuussa 2019. Ks. <https://undocs.org/CCW/MSP/2019/9> (viitattu 19.5.2021).

toimintaa, poliittisen julistuksen luomista, asevalvontasopimusta sekä esimerkiksi kansainvälistä puitesopimusta (Framework Agreement) (Petman 2017, 58–69). Osa valtioista, kuten Australia, Etelä-Korea, Iso-Britannia, Israel, Kiina, USA ja Venäjä vastustavat uusien kansainvälisen oikeuden säännösten luomista, sillä maat pitävät nykyistä kansainvälistä humanitääristä oikeutta riittävänä sääntelemään autonomisia asejärjestelmiä (Barbé ja Badell 2020, 139). USA ja Venäjä pitävät autonomisten asejärjestelmien kieltosopimusta ennenäikaisena ja täten maat vastustavat jyrkästi kieltosopimusta koskevia neuvotteluja (Human Rights Watch 2019). Toisaalta Brasilian, Chilen ja Itävallan johtamaan koalitioon kuuluu kolmekymmentä valtiota, jotka kannattavat autonomisten asejärjestelmien kehitystä, kauppaa ja käyttöä ennaltaehkäisevän kieltosopimuksen luomista (Human Rights Watch 2020, 4). Ratkaisuna tälle ilmeiselle vastakkainasettelulle Ranska ja Saksa ovat EU:n tuella ajaneet “pehmeä lain” soveltamista eli poliittisen julistuksen luomista asevalvontasopimuksen sijaan (Barbé ja Badell 2020, 140).

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajat ovat viime vuosina ilmaisseet turhautumisensa CCW-sopimuksen alaisen asiantuntijakokouksen hitaaseen työtahtiin ja konkreettisten tulosten puuttumiseen (Campaign to Stop Killer Robots 2019 a). Tutkijat ja kansainvälinen yhteisö ovat konkreettisten tulosten puuttumisesta huolimatta yksimielisiä siitä, että Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on asevalvonnan alalla vaikutusvaltainen toimija, joka vaikutti merkittävästi autonomisia asejärjestelmiä koskevien monenkeskisten neuvottelujen käynnistymiseen (Carpenter 2014, 110; Mathur 2011, 181). Asevalvontakampanjoiden vaikutusvaltaan ja toimintatapoihin on alettu kiinnittää enemmän huomiota maailmanpolitiikan tutkimuksessa vasta viime vuosikymmenten aikana.

2.2 Asevalvonta ja asevalvontakampanjat maailmanpolitiikassa

Asevalvonnan tavoitteena on vähentää aseiden käytön haitallisia vaikutuksia ja edistää kansainvälistä turvallisuutta ilman, että aseita tai sotilaallista toimintaa pyritäisiin kokonaisuudessaan kieltämään (Morgan 2012, 17). Asevalvonta voidaan jakaa sen tavoitteiden mukaan kolmeen eri kategoriaan eli asevoimien ja aseistautumisen rajoittamiseen, maantieteellisten alueiden rajoittamiseen sekä aseiden toiminnallisiin rajoituksiin (Viotti 2012, 8). Asevalvonnalla on pitkät juuret maailmanpolitiikan historiassa, ja tiettyjä asetyyppejä on pyritty rajaamaan kansainvälisillä sopimuksilla jo varhain keskiajalla (Scharre 2018, luku 20).

Ei-valtiolliset toimijat ovat olleet mukana monissa historiallisissa asevalvontaprosesseissa. Esimerkiksi vuoden 1925 Geneven protokolla¹¹ sekä sen pohjalta myöhemmin luodut Kemiallisten aseiden kieltosopimus ja Biologisten aseiden kieltosopimus on luettu pitkälti Kansainvälisen punaisen ristin komitean tekemän työn ansioksi (Mathur 2011, 181). 1900-luvun puolivälissä kylmän sodan aikana ydinaseiden hallintaan ja pelotevaikutukseen keskittyvät teorit dominoivat kuitenkin asevalvonnan tutkimusta, ja ydinaseiden luoma pelotevaikutus nähtiinkin tarpeellisenä maailmanrauhan säilyttämiseksi (Williams 2012, 4). Asevalvonta miellettiin keskeisenä suurvaltojen eli Neuvostoliiton ja USA:n välisen ydinsodan välttämiseksi, ja asevalvonta perustui valtioiden taloudellisten ja sotilaallisten intressien turvaamiselle (Garcia 2015, 56–57; Larsen 2012). Maailmanpolitiikan tutkimusta 1900-luvulla dominoineet näkökulmat eivät antaneet juurikaan sijaa ei-valtiollisten toimijoiden tutkimukselle, sillä realismin ja liberalismien kaltaisten teoriasuuntausten näkökulmasta ei-valtiollisten toimijoiden maailmanpoliittinen rooli on rajallinen (ks. esim. Waltz 1979; Grieco 1988). 1980-luvulla ydinaseiden ja keskimatkanohjusten vastaiset protestiliikkeet voimistuivat vähitellen ympäri maailman, millä oli vaikutusta INF-sopimuksen (Intermediate-range Nuclear Forces Treaty) solmimiseen (Knopf 2012, 176–178). Samaan aikaan, kun ydinaseita vastustavat liikkeet keräsivät kannatusta, alkoivat aktivistit järjestäytymään yhä enemmän kansalaisjärjestöihin¹² (mt.). Kylmän sodan päätyttyä asevalvontaa kannattavat liikkeet ja kansalaisjärjestöt muuttivat toimintatapojaan yksinomaan julkisen mielipiteen muuttamisesta ja kannatuksen keräämisestä eliittikeskeisemmäksi toiminnaksi (Knopf 2012, 180). Kansainvälisen yhteisön ja tutkijoiden suhtautuminen aseistautumiseen ja asevalvontaan muuttui radikaalisti kylmän sodan jälkeen, sillä valtioiden turvallisuusintressien ohelle nousi ihmisten turvallisuuden (human security) takaaminen (Iqbal 2012). 1990-luvun aikana vaikutusvaltaiseksi käsitteeksi ja ilmiöksi nousi humanitaarinen asevalvonta (humanitarian arms control), jonka keskeisimpiä edistäjiä ovat olleet asevalvontakampanjat.

Humanitaariseksi asevalvonnaksi luokitellut asevalvontakampanjat ovat kehystäneet tiettyjä asekatgorioita koskevan keskustelun uudelleen siten, että keskiössä ei ole enää valtioiden turvallisuuden takaaminen, vaan tiettyjen asekatgorioiden epäinhimillisyyden, ihmisten turvallisuus ja

¹¹ Vuoden 1925 Geneven protokolla ks. <https://www.un.org/disarmament/wmd/bio/1925-geneva-protocol/> (Viitattu 3.6.2021).

¹² Tässä tutkielmassa kansalaisjärjestöt määritellään YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (Economic and Social Council, ECOSOC) toimintaa ja kansalaisjärjestöjen osallistumista sääntelevän julkilausuman 1996/31 mukaisesti organisaatioiksi, joita ei ole perustettu valtion ja valtioiden välisen sopimuksen toimesta. Kansalaisjärjestöiksi voidaan lukea kansalliset, alueelliset ja kansainväliset organisaatiot. Talous- ja sosiaalineuvoston julkilausuma 1996/31 ks. <https://www.un.org/ecosoc/sites/www.un.org.ecosoc/files/documents/2020/resolution-1996-31.pdf> (Viitattu 13.10.2021).

siviilien suojele (Cooper 2011, 139–140). Humanitaarinen asevalvonta yhdistetään ensisijaisesti vuoden 1997 Ottawan miinakielto­sopimusta ajaneeseen Kansainväliseen kampanjaan maamiinojen kieltämiseksi (International Campaign to Ban Landmines, ICBL), joka sai työstään Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 1997. Humanitaariseen asevalvontaan liitetään myös muun muassa Rypäleaseiden kielto­sopimus (Convention on Cluster Munitions). Asevalvonnan tutkijat ovat erimielisiä humanitaarisen asevalvonnan vaikutusvallasta ja uutuudesta ilmiönä (ks. esim. Cooper 2011; Garcia 2015; Mathur 2011). Esimerkiksi realistisen koulukunnan edustajien mukaan asevalvontakampanjat ovat pystyneet rajoittamaan vain sellaisten asekategorioiden käyttöä, joilla ei ole todellista sotilaallista hyötyä valtioille (Petrova 2018, 619–620; Waltz 1979). Tästä huolimatta 1900-luvun lopun ja 2000-luvun alun asevalvontakampanjoiden myötä yhä suurempi osa tutkijoista on kiinnittänyt huomiota ei-valtiollisten toimijoiden vaikutusvaltaan asevalvonnassa.

Merkittävä osa asevalvontakampanjoiden maailmanpoliittista roolia tutkivasta kirjallisuudesta näkee nykyään asevalvontakampanjat esimerkkinä siitä, että ei-valtiolliset toimijat pystyvät käyttämään valtaa valtioiden intressien dominoimalla asevalvonnan sektorilla. Konstruktivistisen koulukunnan edustajat argumentoivat, että asevalvontakampanjat ja niiden ajamat asevalvontasopimukset ovat muokanneet kansainvälisessä yhteisössä vallitsevia normeja eli käsityksiä hyväksyttävästä käytöksestä tietyn identiteetin omaaville toimijoille (Katzenstein 1996, 5). Martha Finnemoren ja Kathryn Sikkinkin kuuluisan normien linkkaariteorian mukaisesti asevalvontakampanjat on nähty normiyrittäjinä, jotka pyrkivät levittämään kansainvälisessä yhteisössä uusia normeja siten, että riittävä määrä valtioita hyväksyisi normin aiheuttaen normivesiputouksen (norm cascade) ja lopulta normin sisäistämisen (Finnemore ja Sikkink 1998, 895). Asevalvontakampanjat ovat tämän näkemyksen mukaan pystyneet luomaan ja levittämään tietyt asekategoriat kieltäviä normeja¹³ sekä vahvistamaan normeja kansainvälisillä sopimuksilla (Garcia 2015; Petrova 2019; Wexler 2003, 568). Asevalvontakampanjoiden ajamien normien vaikutus on tutkijoiden mukaan nähtävillä kansainvälisten sopimusten jäsenvaltioiden ohella valtioissa, jotka eivät ole allekirjoittaneet tai ratifioineet kyseisiä asevalvontasopimuksia ja jopa valtioissa, jotka eivät perinteisesti noudata kansainvälisiä pelisääntöjä.¹⁴ Asevalvontakampanjoiden ansioksi on luettu asekategorioiden stigmatisointi eli asevalvontakampanjat ovat onnistuneet määrittelemään tietyt aseet täysin erilliseksi ja kielletyksi kategoriakseen. Tästä

¹³ Kuten sokaisevien laseraseiden kieltoprosessi osoittaa, asevalvontakampanjat ovat onnistuneet jopa levittämään ja vahvistamaan aseiden käyttöä ennaltaehkäiseviä normeja (Garcia 2015, 60).

¹⁴ Rypäleaset kieltävän sopimuksen luoman normin on nähty vaikuttaneen esimerkiksi Libyassa Gaddafin hallituksen suhtautumiseen rypäleaseisiin, vaikka Libya ei ole Rypäleaset kieltävän sopimuksen jäsenvaltio. Ks. <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-13104365> (Viitattu 13.10.2021).

selkeimpinä esimerkkeinä ovat ydinaseiden ensikäyttöä koskeva tabu (Nuclear Taboo)¹⁵ ja Ottawan miinakielto­sopimus. Ottawan miinakielto­sopimuksen myötä sopimuksen ulkopuolelle jättäytyneet suurvallat, kuten USA, ovat lopettaneet henkilömiinojen käytön (Bower 2015, 365). Asevalvontakampanjat on nähty myös turvallisuustoimijoina, jotka ovat vaikuttaneet sekä valtioiden että kansalaisten käsityksiin kansainvälisestä turvallisuudesta (Ahmed ja Potter 2013, 160–163). Humanitaariseksi asevalvonnaksi luokitellut asevalvontakampanjat ovat tämän näkemyksen mukaan pystyneet ujuttautumaan valtiokeskeiselle ase­sektorille tuoden ihmisten turvallisuuden takaamisen kansainvälisen turvallisuuskeskustelun ytimeen¹⁶ (Garcia 2015, 58–59).

Tässä tutkielmassa asevalvontakampanjat nähdään normiyrittäjinä ja toimijoina, jotka pystyvät vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendaan. Mutta miten eri tavoin asevalvontakampanjat pyrkivät vaikuttamaan kansainväliseen yhteisöön? Miksi vain tietyt normit nousevat kansainvälisen yhteisön agendalle? Monikansallisiin vaikuttamisverkostoihin keskittyvä tutkimusala on pyrkinyt vastaamaan näihin kysymyksiin ja tuonut esiin, että vaikuttamiskampanjoiden kyky vaikuttaa kansainväliseen yhteisöön on monien osien summa.

2.2.1 Monikansalliset vaikuttamisverkostot

Margaret Keck ja Kathryn Sikkink argumentoivat urauurtavassa teoksessaan ”Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics” (1998) monikansallisten vaikuttamisverkostojen olevan vaikutusvaltaisia toimijoita, joiden rooli on kasvamassa yhä merkittävämmäksi kansainvälisessä politiikassa. Monikansallisten vaikuttamisverkoston jäseniä yhdistävät jaetut tavoitteet, arvot, diskurssit sekä tiivis tiedon ja palveluiden vaihto. Monikansallisten vaikuttamisverkostot pystyvät vaikuttamaan uusien kansainvälisten normien syntyyn, leviämiseen ja toimeenpanemiseen ja niiden tavoitteena on muuttaa valtioiden, kansainvälisten organisaatioiden ja kansainvälisen järjestelmän rakenteiden toimintaa (mt., 2–3). Monikansallisten vaikuttamisverkostojen jäseninä voivat olla esimerkiksi tutkimus- ja vaikuttamisorganisaatiot, kansalaisyhteiskunnan edustajat, mediat, valtiolliset toimijat ja kansainväliset organisaatiot. Kansalaisjärjestöt toimivat useimmiten aloitteentekijöinä, uusien ideoiden lähteenä, tiedon jakajina ja lobbaajina niin kansallisissa kuin

¹⁵ Ydinasetabu on ydinaseiden hyökkäävään käytön kieltävä normi, joka on ihmisten välinen uskomus ja institutionalisoitu kansainvälinen normi (Tannenwald 2005, 8–10). Ydinaseiden vastaisilla liikkeillä oli merkittävä rooli ydinasetabun syntymisessä (mt., 20–23). Ydinasetabu selittää pitkälti sen, miksei ydinaseita ole käytetty toisen maailmansodan jälkeen (Tannenwald 2007, 43–51).

¹⁶ Ottawan miinakielto­sopimus ja Rypäleaset kieltävä sopimus olivat ensimmäisiä kansainvälisiä sopimuksia, joissa valtiot sitoutuivat aktiivisesti auttamaan kyseessä olevan ase­kategorian vaikutuksista kärsineitä ihmisiä sen sijaan, että valtiot olisivat sitoutuneet yksinomaan lopettamaan tietyn ase­kategorian kaupan ja käytön (Garcia 2015, 65–67).

kansainvälisissä konteksteissa (mt., 9). Vaikuttamisverkostojen toimintaa on pitkälti analysoitu niiden perustamien kampanjoiden kautta, sillä kampanjakeskeinen lähestymistapa mahdollistaa vaikuttamisverkoston sisäisten suhteiden, resurssien, aktivismia mahdollistavien institutionaalisten rakenteiden sekä merkitysten muodostumisen prosessien analysoimisen (Keck ja Sikkink 1998, 6–8). Kampanjoiden nähdään koostuvan strategisista toimista ja toimijaverkostosta, joiden jäsenillä on keskinäisiä siteitä, tarkkaan määritellyt roolit ja yhteinen päämäärä. Esimerkkejä menestyksekkäistä ja uusiin kansainvälisiin normeihin johtaneista monikansallisten vaikuttamisverkostojen kampanjoista ovat Ydinaseiden kieltosopimusta ajanut kampanja ja Kansainvälinen kampanja maamiinojen kieltämiseksi (Dalaqua 2013; Price 1998). Myös Campaign to Stop Killer Robots on monikansallisen vaikuttamisverkoston luoma kampanja (Carpenter 2014).

Keck ja Sikkink painottavat monikansallisten vaikuttamisverkostojen suostuttelevan, sosialisoivan ja painostavan toimijoita monin tavoin eli esimerkiksi levittämällä tietoa ja asettamalla toimijoita tilivelvollisiksi (Keck ja Sikkink 1998, 16). Monikansalliset vaikuttamisverkostot ovat periaatteellisia ja strategisia toimijoita, ja kehysten rakentaminen on niin ikään yksi vaikuttamisverkostojen keskeisimmistä tavoista ajaa muutosta (mt., 2, 17). Kehykset vaikuttavat siihen, mitkä aiheet nousevat kansainvälisen yhteisön agendalle sekä siihen, miten aiheita käsitellään (Correll ja Betsill 2008, 33; Hudson 2010,1; Keck ja Sikkink 1998). Kasvava osa kansalaisyhteiskunnan toimintaa tutkivasta kirjallisuudesta onkin painottanut, ettei kansalaisyhteiskunnan toimijoiden luonnetta ja vaikutusvaltaa voida ymmärtää kokonaisvaltaisesti, ellei oteta huomioon eri tapoja kehystää aiheita ja ilmiöitä (Benford ja Snow 2000, 611–612). Kehystämisen kautta toimijat luovat merkityksiä ja tulkintoja aiheista tavoilla, jotka mobilisoivat kannattajia ja ohjaavat toimintaa (Benford ja Snow 2000, 614; Snow ja Benford 1988, 198). Kehystämisen tavoitteena on nostaa esiin epäoikeudenmukaisuuksia, identifioida syllisiä, tarjota ratkaisuja käsillä olevaan ongelmaan sekä nivoa erilaisia tapahtumia ja kokemuksia yhteen johdonmukaiseksi narratiiviksi (Snow ja Benford 1992, 137–138). Kehystämisen prosessit myös rajoittavat toimijoiden vaikuttamismahdollisuuksia priorisoimalla tietynlaista informaatiota ja toimijoita (Correll ja Betsill 2008, 41).

Tämä tutkielma pyrkii kontribuoimaan monikansallisten vaikuttamisverkostojen maailmanpoliittista roolia tutkivaan kirjallisuuteen analysoimalla globaalin vaikuttamisverkoston perustamaa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjaa. Tutkielman huomio kiinnittyy siihen, miten Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendaan erilaisten diskursiivisten prosessien ja kehysten kautta. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjaa on

aikaisemmin tutkittu vain vaikuttamisverkostojen rakenteiden näkökulmasta. Charli Carpenter on argumentoinut, että autonomiset asejärjestelmät nousivat tiedeyhteisöstä kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendalle, koska asevalvonnan alan portinvartijaorganisaatiot eli Kansainvälisen punaisen ristin komitea ja Human Rights Watch -järjestö ottivat aiheen asialistalleen (Carpenter 2014, 99–119). Monikansallisia vaikuttamisverkostoja koskeva kirjallisuus kuitenkin osoittaa, että rakenteellisten piirteiden lisäksi vaikuttamisverkostojen perustamien kampanjoiden vaikutusvalta riippuu niiden tavasta käsitellä aiheita ja ilmiöitä. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan diskursiivisia valintoja ei vielä ole juuri tutkittu, ja tämä tutkielma vastaa tähän tutkimustarpeeseen lähestymällä kampanjaa Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ja kehystämiskirjallisuuden näkökulmasta. Aiheiden ja ilmiöiden kehystäminen turvallisuuskysymyksiksi on yksi yleisimmistä aktivistien käyttämistä kehyksistä, sillä kuten Kööpenhaminan koulukunta argumentoi, turvallistaminen auttaa priorisoimaan aiheita ja ilmiöitä (Buzan et al. 1998, 25). Turvallistamisen on nähty olevan kehystämiseen keskittyvän kirjallisuuden alalaji, sillä Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria sisältää monia päällekkäisyyksiä kehysteorian kanssa (Pinto 2014; Watson 2012). Myös tässä tutkielmassa turvallistaminen käsitetään yhtenä laajana ja voimakkaana kehyksenä (master frame), joka sisältää itsessään monia aihekohtaisia kehyksiä (Watson 2012, 288). Kun turvallistamisteoria luetaan osaksi kehysteoriaa, on mahdollista pohtia, miten tietyistä aiheista ja ilmiöistä rakennetaan turvallisuuskysymyksiä, mitä seurauksia turvallisuuskysymysten rakentamisella ja, millainen suhde turvallistamisella ja muilla kehystämisen tavoilla on (mt., 297).

3. Teorettinen viitekehys

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ajatukset yhdessä kehysteorian kanssa antavat tälle tutkielmalle analyttiset työkalut, joiden avulla on mahdollista pohtia, millaisia diskursiivisia prosesseja ja kehyksiä Campaign to Stop Killer Robots -kampanja pyrkii rakentamaan. Tämän luvun pääpaino on Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa, sillä tutkielman lähtökohtana on että, Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on pyrkinyt vaikuttamaan diskursiivisilla valinnoillaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendan. Kööpenhaminan koulukunta tarjoaa erinomaisen lähtökohdan nimenomaan puheaktien kautta rakentuvien turvallisuuskysymysten analysoimiseen. Luvun lopussa käsitellään myös tuoretta teoriasuuntausta, joka tuo yhteen turvallistamisteorian ja kehysteorian ajatuksia. Tämä näkökulma antaa eväät erilaisten kehystämisen tapojen tunnistamiseen sekä eri diskursiivisten prosessien ja kehystämisen tapojen välisten suhteiden analysoimiseen.

3.1 Kööpenhaminan koulukunta

Kööpenhaminan koulukunta (Copenhagen School) kuuluu maailmanpolitiikan tutkimuksen kentällä kriittisen turvallisuuden tutkimuksen (Critical Security Studies) piiriin. Kriittinen turvallisuuden tutkimus syntyi kylmän sodan loputtua vastalauseena turvallisuuden tutkimuksen suuntauksille, jotka painottavat valtion, kansallisen turvallisuuden, asevoimien ja materiaalien tekijöiden roolia turvallisuuden tutkimuksessa (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 4–5). Nämä perinteisiksi turvallisuuden tutkimuksen suuntauksiksi leimatut näkökulmat, joihin kuuluu esimerkiksi liberalismi ja realismi, käsittävät turvallisuuskysymykset objektiivisina faktoina. Kriittiseen turvallisuuden tutkimukseen kuuluvat näkökulmat argumentoivat, että turvallisuuden tutkimuksen agenda tulisi laajentaa ja syventää: turvallisuuden tutkimuksen tulisi analysoida laajemmin eri sektoreita, eikä yksin sotilaallista sektoria, ja syventää ajatusta siitä, ettei valtio ole ainoa turvallisuuden viitekohta (mt.). Kriittisen turvallisuuden tutkimuksen näkökulmasta ihmisten turvallisuus koostuu moninaisista tekijöistä, kuten identiteetistä, taloudellisista seikoista ja ympäristöstä, eikä yksin valtiollisten ja materiaalien tekijöiden analysoiminen tarjoa mielekkäitä vastauksia turvallisuuden tutkimuksen kysymyksiin (mt., 18). Kriittinen turvallisuuden tutkimus on kytköksissä sosiaaliseen konstruktivismiin, minkä vuoksi tutkimussuunta korostaa objektiivisten faktojen sijaan ihmisten vuorovaikutuksen ja diskurssien roolia turvallisuuskysymysten rakentumisessa (mt., 5–6).

Kriittisen turvallisuuden tutkimuksen kenttä voidaan jaotella koulukunnittain Aberystwythin, Kööpenhaminan ja Pariisin koulukuntiin. Aberystwythin koulukunta, joka tunnetaan myös Walesin

koulukuntana, painottaa turvallisuuden vapauttavaa puolta (security as emancipation) eli turvallisuus käsitetään vapautena sortavista rakenteista ja toimintatavoista. Kööpenhaminan koulukunta tutkii turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen käsitteiden kautta sitä, miten tietyt aiheet ja ilmiöt nostetaan turvallisuusagendalle sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Pariisin koulukunnan edustajat näkevät turvallisuuden ja turvattomuuden rakentuvan diskurssien ohella jokapäiväisissä rutiineissa ja tietynlaisessa toimintalogiikassa. Kriittisen turvallisuuden tutkimuksen jaottelu kolmeen yllä mainittuun koulukuntaan ei ole kattava kuvaus kriittisen turvallisuuden tutkimuksen kentästä, sillä jaottelu ei ota huomioon eri koulukuntien välistä vuorovaikutusta, lukuisia päällekkäisyyksiä, monitieteisyyttä tai feminismin ja sukupuolentutkimuksen vaikutusta kriittiseen turvallisuuden tutkimukseen. Lisäksi jaottelu Aberystwythin, Pariisin ja Kööpenhaminan koulukuntiin alleviivaa koulukuntien Eurooppa- ja länsikeskeisyyttä. Tässä tutkielmassa hyödynnetään kriittisen turvallisuuden tutkimuksen jaottelua kolmeen koulukuntaan, sillä koulukunnat ovat vakiinnuttaneet paikkansa kriittisen turvallisuuden tutkimuksen kentällä. Koulukuntiin on kuitenkin hyvä suhtautua kriittisesti yksinkertaistavina kategorioina. (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 9–11.)

Kööpenhaminan koulukunnan juuret ulottuvat konstruktivismiin, realismiin, Austinin puheaktiteoriaan sekä esimerkiksi Michel Foucaultin ajatuksiin hallinnasta ja hallinnollisuudesta (governmentality) (Balzacq et al. 2016, 496–497; Williams 2003, 514–515). Kööpenhaminan koulukunnan läheinen suhde realismiin näkyy siinä, miten Kööpenhaminan koulukunnan edustajat ovat yhdistäneet perinteisen turvallisuuden tutkimuksen ajatuksia konstruktivistiseen lähestymistapaan. Kööpenhaminan koulukunta jakaa perinteisen turvallisuuden tutkimuksen näkemyksen siitä, että valtiot priorisoivat turvallisuuskysymyksiä eli valtiot ovat ensisijaisesti kiinnostuneita kansallisen turvallisuuden ja suvereniteetin suojelemisesta (Buzan et al. 1998). Lisäksi Kööpenhaminan koulukunnan edustajat hyväksyvät perinteisen turvallisuuden tutkimuksen käsityksen siitä, että valtio on kansainvälisen turvallisuuden keskeinen viitekohta, joskin koulukunnan edustajat ovat myös kriittisiä perinteisen turvallisuuden tutkimuksen valtiokeskeisyyttä kohtaan (mt.). Kööpenhaminan koulukunnan yhtymäkohdat perinteiseen turvallisuuden tutkimukseen erottavat Kööpenhaminan koulukunnan kriittisemmistä näkökulmista, joiden mukaan turvallisuuden tutkimuksen ensisijaisena tutkimuskohteena tulisi olla yksilö (ks. esim. Booth 2007). Kööpenhaminan koulukunnan mukaan yksilöiden turvallisuuteen keskittyminen uhkaa laajentaa tutkimusagendaa loputtomasti, minkä seurauksena olisi se, että turvallisuuden käsite menettäisi lopulta merkityksensä (Buzan et al. 1998, 1).

Vaikka Kööpenhaminan koulukunta suhtautuu kriittisesti turvallisuusagendan loputtomaan laajentamiseen, ovat Kööpenhaminan koulukunnan edustajat osaltaan mullistaneet perinteisen turvallisuuden tutkimuksen turvallisuuskäsityksen. Kööpenhaminan koulukunnan lähtökohtana on, ettei mikään politiikan ala tai aihe ole objektiivisesti turvallisuuskysymys, vaan tietyt asiat ja ilmiöt nostetaan turvallisuusagendalle sosiaalisesti puheaktien kautta (Buzan et al. 1998, 26–27). Kööpenhaminan koulukunnan tavoitteena on selvittää, miten tietyistä asioista ja ilmiöistä rakentuu turvallisuuskysymyksiä, ja koulukunnan edustajat ovat pyrkineet vastaamaan näihin kysymyksiin turvallistamisteoriaansa kautta (mt., 1–5).

3.1.1 Turvallistamisteoria

Turvallistamisella tarkoitetaan puheaktia, jonka tavoitteena on kehystää jokin aihe turvallisuuskysymykseksi eli poikkeustoimia vaativaksi eksistentiaaliseksi uhaksi (Buzan et al. 1998, 24–26). Kööpenhaminan koulukunta korostaa kielen merkitystä turvallisuuden tutkimuksessa, mikä näkyy koulukunnan tavassa rinnastaa turvallistamisen diskursiivinen prosessi puheaktiin (speech act) (Wæver 1995, 35). Puheakti-käsite on peräisin Austinin puheaktiteoriasta, jonka mukaan puhuminen voidaan rinnastaa tekoihin, kuten esimerkiksi lupauksen antamisen tapauksessa (Austin 1975, 98). Kielen nähdään siis tuottavan ja muokkaavan todellisuutta puheaktien kautta. Olennaista ei Kööpenhaminan koulukunnan mukaan ole turvallisuus-sanankäyttö, vaan turvallistamisen puheakti¹⁷ koostuu kolmesta osa-alueesta: 1) eksistentiaalisesta uhasta, 2) poikkeustoimista ja 3) instituutioiden toimintaa määrittelevien sääntöjen ohittamisesta (Buzan et al. 1998, 26–27). Turvallistamisprosessissa puheaktin esittävä turvallistava toimija (securitizing actor) konstruoi jonkin aiheen tai ilmiön eksistentiaaliseksi uhaksi tietylle viitekohdalle (referent object) (Buzan et al. 1998, 40). Turvallistamisen kautta pyritään oikeuttamaan poikkeukselliset, normaalin poliittisen päätöksenteon ulkopuolelle ulottuvat toimet turvallisuuden nimissä (mt., 27). Kööpenhaminan koulukunnan mukaan puheaktin kautta mikä tahansa aihe voidaan sijoittaa spektrille, joka kulkee epäpoliittisista (aihetta ei nähdä poliittisena) politisoituneisiin (aihe on osa julkista keskustelua) ja turvallistettuihin aiheisiin (aihe käsitetään eksistentiaalisena uhkana, mikä oikeuttaa poikkeuksellisten toimien käytön) (mt., 23).

¹⁷ Kööpenhaminan koulukunnan puitteissa on vähitellen siirtynyt pois yksittäisten, ratkaisevien puheaktien tutkimisesta kohti turvallistamisen prosessien tutkimista. Turvallistaminen käsitetään täten nykyään myös pitkäaikaisena toimintana ja kontekstisidonnaisena prosessina, johon voi sisältyä monia erilaisia puheakteja ja turvallistamistekoja. (Ks. esim. Balzacq 2015; McDonald 2008; Williams 2003.)

Turvallistamisessa on lopulta aina kyse poliittisesta valinnasta tai strategiasta, jonka kautta pyritään priorisoimaan tietty aihe päättäjien agendalla (Buzan et al. 1998, 29; Wæver 1995).

Poikkeustoimilla viitataan turvallistamisteoriassa normaalin politiikan sääntöjen ohittamiseen, mutta Buzan et al. eivät määrittele tarkasti ”normaalialta politiikkaa” (Buzan et al. 1998, 24–25). Sen sijaan he alleviivaavat, että normaalin politiikan säännöt vaihtelevat kontekstista toiseen. Mikäli turvallistava toimija onnistuu konstruoimaan aiheesta tai ilmiöstä tärkeän ja kiireellisen eksistentiaalisen uhan ja oikeuttamaan eksistentiaaliseen uhkaan vedoten tiettyä kontekstia sääntelevien toimintatapojen ohittamisen, on Buzan et al. mukaan kyseessä onnistunut turvallistamisprosessi (mt.). Buzan et al. käyttävät esimerkkinä liberaaleja demokratioita todeten, että turvallistaminen voi demokraattisissa valtioissa oikeuttaa demokraattisen päätöksenteon ohittamisen turvallisuuden nimissä (mt.). Buzan et al. määritelmä mahdollistaa kuitenkin poikkeustoimien tulkitsemisen eri tavoin eri konteksteissa. Esimerkiksi ympäristöpolitiikassa poikkeustoimilla voidaan viitata radikaalien ympäristöliikkeiden vaatimuksiin välittömistä ympäristötoimista, jotka poikkeavat valtioiden normaalista ympäristöpolitiikasta (mt., 83). Samoin asevalvonnan kontekstissa poikkeustoimien voidaan tulkita tarkoittavan toimia, jotka rikkovat sitä sääntöä, että valtiot pystyvät yksin päättämään kansalliseen turvallisuuteensa liittyvistä kysymyksistä, kuten ydinaseiden hankinnasta (Buzan ja Wæver 2009, 270). Turvallistamisteorian kentällä on myös havaittu, ettei onnistunut turvallistaminen välttämättä vaadi poikkeustoimien omaksumista, vaan keskeisten toimijoiden käytöksen muuttamista (Floyd 2016, 681). Rita Floyd argumentoi onnistuneen turvallistamisen tarkoittavan, että turvallistamistekoa seuraa keskeisen toimijan (joko turvallistavan toimijan tai turvallistavan toimijan puheaktien kohteen) käytöksen muuttuminen ja, että turvallistava toimija pystyy oikeuttamaan vaadittavat toimet suhteessa identifioituun uhkaan (mt.). Floydin mukaan turvallistamisteon onnistumisen arvioinnissa olennaista on kausaalinen yhteys turvallistamisteon ja sitä seuraavien toimien välillä. Tällä tavoin turvallistamisen onnistuminen ei vaadi poikkeuksellisia toimia, kuten uusien instituutioiden luomista, vaan turvallistamisteot voivat esimerkiksi muuttaa jo olemassa olevia instituutioita (mt., 684).

Puheaktin esittävän turvallistavan toimijan ja yleisön välinen suhde korostuu Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa. Turvallistaminen on koulukunnan mukaan intersubjektiivinen prosessi, joka vaatii, että puheaktin olennainen yleisö hyväksyy tietyn kohteen kuvaamisen eksistentiaalisenä uhkana, ja täten poikkeuksellisten toimien käyttämisen eksistentiaalista uhkaa vastaan (Buzan et al. 1998, 25). Yleisön hyväksynnällä viitataan siihen, että turvallistavan toimijan argumentit poikkeuksellisten toimien tarpeesta saavat vastakaikua ja nämä poikkeukselliset toimet nähdään

legitiimeinä. Ennen kuin puheaktin yleisö hyväksyy poikkeuksellisten toimien hyödyntämisen eksistentiaalisen uhan välttämiseksi, ei Buzan et al. mukaan voida puhua turvallistamisesta, vaan yksinomaan turvallistamisteosta (securitization move) (mt.). Turvallistamisteko on toisin sanoen yritys turvallistaa tietty aihe tai ilmiö leimaamalla se turvallisuuskysymykseksi (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 76). Mikäli olennainen yleisö¹⁸ ei hyväksy turvallistamistekoa, voi turvallistamisprosessi epäonnistua. Turvallistamisteorian piirissä on viime vuosina haastettu käsitystä siitä, että turvallistamisprosessit voitaisiin jakaa binäärisesti onnistuneeseen ja epäonnistuneeseen turvallistamiseen. Juha Vuori argumentoi, että turvallistamisen onnistumisen ja epäonnistumisen välillä on jatkumo: osa yleisöistä voi hyväksyä poikkeustoimien käytön, vaikka osa yleisöistä ei pitäisi turvallistamistekoa onnistuneena (Vuori 2008, 72–73). Vuori huomauttaa myös, että onnistuneen turvallistamisteon kriteerit riippuvat lopulta käsillä olevan turvallistamisteon tavoitteista. Vuoren mukaan turvallistamisteon tavoitteet voidaan jakaa yleisellä tasolla neljään kategoriaan, joista ensimmäinen on tietyn aiheen nostaminen päättäjien agendalle turvallistamisen kautta (mt., 77).

Turvallisuuden tutkimuksen ytimessä tulee Kööpenhaminan koulukunnan mukaan olla turvallisuuden kieli (grammar of security) ja turvallistamisen ’juoni,’ joka koostuu eksistentiaalisesta uhasta, hetkestä, jonka jälkeen vanhaan ei ole paluuta sekä mahdollisesta ulospääsystä tai ratkaisusta (Buzan et al. 1998, 33). Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian keskiössä ovat puheaktin sisältö ja retorinen rakenne, mutta turvallistaminen käsitetään samalla sosiaalisena prosessina, jonka onnistumista voivat edistää tietynlaiset olosuhteet. Turvallistavan toimijan auktoriteettiasema on turvallistamisteon sisäisen logiikan ja kielen ohella turvallistamisteon onnistumista edistävä tekijä (mt.). Auktoriteettiasemalla ei viitata toimijan viralliseen asemaan, vaan turvallistavan toimijan auktoriteettiaseman tulkitaan koostuvan esimerkiksi asiantuntijuudesta ja sosiaalisesta pääomasta (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 79). Turvallistamisteon onnistumista edistävät niin ikään sen uhan pürteet, jonka argumentoidaan luovan eksistentiaalisen uhan tietylle objektille (Buzan et al. 1998, 33). Turvallistamistekoa edesauttavat historiallisia uhan, pelon ja vaaran konnotaatioita sisältävät objektit eli esimerkiksi tietyt asetyypit voivat edistää turvallistamista, sillä ne liittyvät sodankäynnin kokemukseen (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 79). Tässä kohden on olennaista muistuttaa, ettei

¹⁸ Kööpenhaminan koulukunta ei ole juurikaan työstänyt alkuperäisiä argumenttejaan yleisön roolista turvallistamisprosesseissa, mikä on herättänyt teoriakentän sisäisiä debatteja koskien puheaktien intersubjektiviivista luonnetta. Balzacq jakaa turvallistamisen kahteen ideaaliin muotoon eli filosofiseen ja sosiologiseen turvallistamiseen, ja Balzacq itse argumentoi sosiologisen turvallistamisen olevan toivottava lähestymistapa (Balzacq 2011, 19). Wæver sen sijaan puoltaa filosofista turvallistamista (Wæver 2015, 123–124). Emma Hakala taas on argumentoinut, että filosofisen ja sosiologisen turvallistamisen ajatukset eivät kumoa, vaan täydentävät toisiaan (Hakala 2018, 30).

Kööpenhaminan koulukunta tunnista objektiivisten uhkien olemassaoloa, vaan turvallisuus nähdään sosiaalisena kategoriana. Vaikka historialliset uhan, pelon ja vaaran konnotaatiot edistävät turvallistamisteorian mukaan tiettyjen objektien turvallistamista, eivät nämä objektit ole objektiivisesti turvallisuuskysymyksiä. Mikäli tutkija keskittyy objektiivisten ja ‘todellisten’ turvallisuuskysymysten analysoimiseen, hän toimii tutkijan sijaan turvallistavana toimijana (Buzan et al. 1998, 40).

Turvallistamisprosessin viitekohta eli vaarassa oleva kohde vaikuttaa niin ikään siihen, miten todennäköisesti turvallistamisteko saa yleisön hyväksynnän. Vaikka Kööpenhaminan koulukunnan edustajat painottavat, että turvallistamisprosessin viitekohta voi olla lähes mikä tahansa kohde, he samalla näkevät keskitason kollektiivien suojelun johtavan kaikista todennäköisimmin onnistuneeseen turvallistamiseen (Buzan et al. 1998, 36–38). Keskitason kollektiivien, eli esimerkiksi valtion tai yhteiskunnan, korostuminen turvallistamisteoriassa johtuu näiden keskitason kollektiivien välisen kilpailun vahvistamasta ‘me’-tunteesta (mt., 37). Keskitason kollektiivien jatkuvan kilpailuasetelman kontekstissa on paitsi helppo kehystää toinen keskitason kollektiivi uhaksi, että saavuttaa yleisön hyväksyntä. Valtioiden välisessä kilpailussa toiset valtiot nähdään eksistentiaalisena uhkana, turvallistamistekojen yleisönä ovat oman valtion kansalaiset, ja turvallisuuden viitekohtia ovat valtion legitimitetti ja selviytyminen. Kööpenhaminan koulukunnan edustajien mukaan yksilö- tai systeemitasoisten kohteiden eksistentiaaliseen uhkaan vetoaminen ei ole historiallisesti taannut turvallistamistekojen onnistumista yhtä todennäköisesti, sillä toisin kuin monilla keskitason kollektiiveilla, yksilö- tai systeemitasolla ei ole yhtä selkeää yleisöä tai viitekohtaa (mt., 38). Kilpailuasetelman puuttuminen etenkin systeemitasolla vaikeuttaa uusien universalististen identiteettien rakentumista, ja täten tarvittavan yleisön löytämistä. Buzan ja Wæver (2009) ovat myöhemmin urallaan työstäneet ajatusta systeemitasoisten turvallistamistekojen makroturvallistamisen käsitteen kautta ja todenneet, että turvallistamisprosessit voivat olla merkittäviä myös globaalilla tasolla. Makroturvallistamista käsitellään lisää myöhemmin tässä luvussa.

Kööpenhaminan koulukunnan mukaan turvallistaminen ilmenee sekä tilapäisesti (ad hoc) että institutionalisoituneena (Buzan et al. 1998, 27–29). Mikäli eksistentiaalista uhkaa ei nähdä toistuvana tai pysyvänä, on kyseessä tilapäinen turvallistamisprosessi. Valtioiden asevoimat ovat selkeä esimerkki institutionalisoituneesta turvallistamisesta, sillä useat asevoimiin ja kansalliseen puolustukseen liittyvät päätökset on turvallisuuden nimissä siirretty pysyvästi poliittisen päätöksenteon ulottumattomiin (mt., 28, 49). Myös terrorismi on yhdistetty institutionalisoituun turvallistamiseen. Buzanin ja Wæver mukaan terrorismi on hyväksytty niin laajalti turvallisuuskysymykseksi, että terrorismiin liitettävät

uudet aiheet ja ilmiöt nostetaan välittömästi turvallisuusagendalle (Buzan ja Wæver 2009, 267). Terrorismin kaltaiset vahvat symboliset käsitteet (master signifiers) muistuttavat ihmisiä tietynlaisista turvallisuusnarratiiveista ja kuvastoista, minkä vuoksi niiden käyttö auttaa turvallistavia toimijoita konstruoimaan uusia turvallisuusuhkia.

Turvallistaminen nähdään Kööpenhaminan koulukunnassa ajattelutapana (mode of thinking), joka soveltuu moniin eri sektoreihin (Wæver 1995, 51). Buzan et al. jakavat sektorit sotilaalliseen, poliittiseen, taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja ympäristösektoriin (Buzan et al. 1998, 21–23). Vaikka tämä sektorijaottelu on yksinkertaistus monimutkaisista ja osin päällekkäisistä aihealueista, on jokaisella sektorilla oma turvallisuuden dynamiikkansa, turvallistavat toimijansa ja todennäköisyytensä turvallistamisprosessin onnistumiseen. Esimerkiksi sotilaallisella sektorilla turvallisuuden viitekohta on valtio, jokin muu poliittinen toimija tai valtion asevoimat, ja sotilaallisen sektorin tavoitteena on taata kansallinen turvallisuus (mt., 22, 49).

3.1.2 Turvallistamisteorian normatiiviset ulottuvuudet

Kööpenhaminan koulukunnan edustajat näkevät turvallistamisen negatiivisena prosessina ja merkkinä siitä, että tiettyä asiaa tai ilmiötä ei ole pystytty käsittelemään normaalin politiikan alalla onnistuneesti (Buzan et al. 1998, 29). Turvallistamisella argumentoidaan olevan negatiivisia vaikutuksia erityisesti liberaaleille demokratioille, sillä turvallistamisen tuloksena turvallisuuskysymyksistä päätetään poikkeustoimin demokraattisen päätöksenteon sijaan. Ole Wæver mukaan Kööpenhaminan koulukunnan negatiivinen käsitys turvallistamisesta edesauttaa turvallisuuskysymysten kehystämistä ja käsittelyä vaihtoehtoisin tavoin turvallisuusagendan ulkopuolella (Wæver 1995, 57). Wæver on kuvaillut turvallistamisen purkamista (desecuritization) ideaalina pitkän tähtäimen lopputuloksena useimmissa tapauksissa (Wæver 1995). Turvallistamisen purkamisella tarkoitetaan turvallistettujen aiheiden tuomista pois turvallisuusagendalta normaalin poliittisen päätöksenteon ja julkisen keskustelun piiriin (Hansen 2012, 526). Turvallistaminen ja turvallistamisen purkaminen linkittyvät käsitteellisesti toisiinsa, sillä turvallistamista ei voisi tapahtua ilman turvallistamisen purkamisen mahdollisuutta¹⁹ (mt., 531).

¹⁹ Turvallistamisen purkamisen ohella Wæver on kuvannut ei-turvallisuutta (asecurity) optimaalisena asiaintilana. Ei-turvallisuus määritellään tilana, jossa aiheita tai ilmiöitä ei turvallisteta, ja niitä käsitellään poliittisina tai epäpoliittisina kysymyksinä. (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 76.)

Turvallistamisen purkamista ei ole käsitelty suurissa määrin Kööpenhaminan koulukunnan piirissä, ja osa tutkijoista argumentoi turvallistamisen purkamisen olevan Kööpenhaminan koulukunnan sijaan Wæverin oman työn painopiste (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 83). Lene Hansen (2012) on kuitenkin työstänyt turvallistamisen purkamisen käsitettä ja jakanut sen neljään ideaaliin muotoon: turvallistetun aiheen stabilisointiin, korvaamiseen, uudelleen artikulaatioon ja hiljentämiseen. Vaikka Hansen alleviivaa neljän turvallistamisen purkamisen muodon olevan vain ideaaleja kategorioita ja osin jopa päällekkäisiä, ovat ne Hansenin mukaan tyhjentävä kuvaus turvallistamisen purkamisen tavoista (Hansen 2012, 539–545).

Kööpenhaminan koulukuntaa on kritisoitu sen kyvyttömyydestä ilmaista selkeää normatiivista kantaa turvallistamisesta ja turvallistamisen purkamisesta (Aradau 2004, 391–394). Lukuisat tutkimukset ovat kyllä vahvistaneet Kööpenhaminan koulukunnan käsitystä turvallistamisesta negatiivisena kehityskulkuna. Tutkijat ovat havainneet poliittisten johtajien turvallistamisprosessien heikentävän demokraattisia päätöksentekoprosesseja ja konstruoivan vahingollisia viholliskuvia esimerkiksi maahanmuuttajista ja kokonaisista maanosista (ks. esim. Abrahamsen 2005; Aradau 2004; Bigo 2002; Huysmans 2000). Turvallistamisen on siis käsitetty ongelmallisena prosessina, joka tuottaa ei-toivottavia lopputuloksia (Roe 2012, 250). Paul Roe on kuitenkin ottanut kriittisemmän kannan Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamiskäsitystä kohtaan argumentoiden, että turvallistaminen ei kaikissa tapauksissa johda demokraattisten prosessien laiminlyömiseen tai viholliskuvien rakentamiseen (Roe 2012, 257–260). Samoin Matt McDonald on alleviivannut kontekstin vaikuttavan suurella määrällä siihen, onko turvallistamisprosesseilla negatiivisia, positiivisia tai jopa transformatiivisia vaikutuksia (McDonald 2008, 580). Wæver on myöhemmissä töissään ottanut monitulkintaisemman kannan turvallistamiseen ja turvallistamisen purkamiseen todeten, että turvallistamisen purkaminen on abstraktilla tasolla suotavaa, mutta konkreettiset tilanteet saattavat vaatia turvallistamista (Wæver 2011, 469). Wæver puolustaa siis turvallistamisteorian kriittistä kantaa turvallistamiseen, mutta samalla hän myöntää, että turvallistaminen voi auttaa yhteiskunnallisia toimijoita haasteiden käsittelyssä sekä ihmisten ja resurssien mobilisoinnissa.

Kööpenhaminan koulukunnan negatiivista käsitystä turvallistamisesta on haastettu viime vuosina etenkin sellaisten tutkijoiden taholta, jotka keskittyvät ei-valtiollisten toimijoiden turvallistamisprosesseihin. Näiden tutkijoiden mukaan turvallistamisella ei aina ole negatiivisia seurauksia ja täten turvallistaminen tulisi käsittää moniulotteisemmin. Rita Floydin (2007) mukaan turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosessit voidaan jaotella negatiivisiin ja positiivisiin

muotoihin sen mukaan, millaisia vaikutuksia näillä prosesseilla on. Floyd käsittää positiivisen turvallistamisen intensiivisenä poliittisena ratkaisuna, joka perustuu enemmistön intresseille ja mahdollistaa asian käsittelyn normaalia politiikkaa tehokkaammin (Floyd 2007, 342). Floydin määritelmän mukaan positiivinen turvallistamisen purkaminen johtaa tietyn aiheen politisoitumiseen, mutta negatiivinen turvallistamisen purkaminen ilmenee siten, ettei aihetta enää lainkaan käsitellä poliittisessa tai julkisessa keskustelussa (mt., 342–343). Maria Trombetta taas argumentoi, että turvallistamisprosessit voivat johtaa tietyn aiheen tai ilmiön politisoitumiseen, mikä haastaa Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamiskäsityksen (Trombetta 2011; Wæver 1995, 56–57). Trombetta käyttää esimerkkinä ympäristökysymyksiä, joiden politisoituminen on tapahtunut nimenomaan turvallistamisprosessien kautta (Trombetta 2011, 144–148). Kööpenhaminan koulukunta on leimannut ympäristösektorin turvallistamisteot epäonnistuneeksi turvallistamiseksi sen vuoksi, että turvallistaminen on johtanut politisoitumiseen, mutta Trombetan mielestä koulukunnan kriittinen suhtautuminen ympäristökysymysten turvallistamiseen heijastaa koulukunnan kapeaa käsitystä turvallisuuden logiikasta ja turvallisuuskäytännöistä (mt., 142). Trombetan mukaan turvallistamisprosessit voivat vähitellen muuttaa tietyn sektorin turvallisuuslogiikkaa ja turvallisuuskäytäntöjä, kuten on käynyt ympäristösektorin kohdalla (mt., 148).

Yllä mainitut huomiot turvallistamisprosessien monipuolisista vaikutuksista ovat olennaisia tämän tutkielman kannalta, sillä tässä tutkielmassa turvallistaminen ja turvallistamisen purkaminen käsitetään prosesseina, joilla voi olla sekä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia. Etenkin Trombetan ja Floydin argumenttien avulla on mahdollista lähestyä turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseja moniulotteisemmin sen sijaan, että ne nähtäisiin lähtökohtaisesti negatiivisina tai positiivisina kehityskulkuina. Kööpenhaminan koulukunnan edustajat ovat myöhemmin itse työstäneet käsitystään turvallistamisesta makroturvallistamisen käsitteen kautta, mikä mahdollistaa valtiotason ylittävien turvallistamisprosessien analysoimisen.

3.1.3 Makroturvallistaminen

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria keskittyy perinteisesti keskitason kollektiivien, kuten valtioiden turvallistamisprosesseihin (Buzan et al. 1998, 35–39). Buzan ja Wæver (2009) ovat osaltaan siirtäneet Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian huomion keskitason kollektiiveista korkeamman tason toimijoiden turvallistamisprosesseihin eli makroturvallistamiseen (macrosecuritization). Makroturvallistaminen on tämä tutkielman kannalta keskeinen käsite, sillä se mahdollistaa valtiotason ylittävien turvallistamistekojen analysoimisen, ja makroturvallistamisen

käsitteen kautta Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on mahdollista nähdä turvallistavana toimijana. Tässä tutkielmassa monikansallisten vaikuttamisverkostojen ajamat asevalvontakampanjat nähdään keskitason kollektiivien ohella toimijoina, jotka pystyvät muuttamaan merkityksiä ja ohjaamaan kollektiivista toimintaa (Benford ja Snow 2000, 612–614).

Makroturvallistamisessa on turvallistamisen tavoin kyse eksistentiaalisen uhan luomisesta tietyllä viitekohdalla ja poikkeuksellisten toimien oikeuttamisesta, mutta makroturvallistamiseen liittyy myös eri tasoisten ja eri sektorien rajat ylittävien turvallistamistekojen niputtaminen yhteen (Buzan ja Wæver 2009, 257). Makroturvallistamisessa turvallisuuden viitekohta sijaitsee keskitasoa korkeammalla, joten makroturvallistamisessa pyritään suojelemaan esimerkiksi kansainvälisen yhteisön instituutioita, universaaleja ideologioita tai koko ihmiskuntaa (mt.). Buzan ja Wæver nimeävät kylmän sodan esimerkiksi erittäin vahvasta makroturvallistamisen prosessista, joka jaotteli matalamman tason turvallistamisprosessit hierarkkisen järjestykseen (mt., 253). Kylmän sodan aikana lukuisat matalamman tason turvallistamisprosessit kehystettiin siis osaksi laajempaa idän ja lännen välistä kilpailua. Makroturvallistamisen käsite pohjautuu Kööpenhaminan koulukunnan ajatuksiin siitä, että eri tasoiset turvallistamisprosessit voivat olla kytköksissä toisiinsa muodostaen laajoja kuvioita eli turvallisuuskonstellatioista (security constellations) (Buzan et al. 1998, 201–202). Buzanin ja Wæverin mukaan makroturvallistamisen prosessit määrittävät eri turvallistamistekojen ja toimijoiden välisiä suhteita ja identiteettejä. Toisin sanoen makroturvallistaminen luo turvallisuuskonstellatioita (Buzan ja Wæver 2009, 259).

Buzan ja Wæver mainitsevat kylmän sodan ohella ydinaseriisuntaa kannattaneen liikkeen esimerkiksi historiallisesta makroturvallistamisesta (Buzan ja Wæver 2009, 259, 270). Kansalaisyhteiskunnan edustajat toimivat Buzanin ja Wæverin mukaan turvallistavina toimijoina, jotka konstruivat ydinaseista uhkakuvan yhdistämällä eri sektoreiden turvallisuuskysymyksiä ydinaseiden uhkaan. Vetoamalla suurvaltojen välisen ydinsodan vaaraan kansalaisyhteiskunnan edustajat loivat ydinaseiden uhan ympärille kattavan makroturvallistamisen prosessin, joka edisti valtioiden välisten ydinasevalvontasopimusten luomista (mt.). Erilaisia makroturvallistamisen prosesseja ja niiden vakautta on Buzanin ja Wæverin mukaan mahdollista ymmärtää paremmin tarkastelemalla niitä universalistisia ideologioita, jotka ovat makroturvallistamisen ytimessä. Esimerkiksi kylmän sodan aikana demokratian ja sosialismin kaltaiset sanat ja niihin yhdistyvät ideologiat vahvistivat turvallistamisen prosesseja (Buzan ja Wæver 2009, 260). Universalistinen ideologia tai väittämä ei todellisuudessa lähes koskaan saa koko ihmiskunnan kannatusta taakseen, mutta olennaista on sen

sijaan ideologian tai väitteen universaali luonne. Makroturvallistamisen prosessit voivat kasvaa merkittäviksi globaalilla tasolla etenkin, jos makroturvallistamiseen liittyy fyysisen uhan universalismia eli väitteitä koko ihmiskuntaa koskevasta fyysisestä uhasta (mt., 264). Tämänkaltaisia uhkia voivat olla esimerkiksi ilmastokriisi tai tietyt asetyypit.

3.1.4 Visuaalisen turvallistamisen teoria

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria on osaltaan mullistanut turvallisuuden tutkimuksen kenttää laajentamalla tutkimusagendaa luovalla tavalla. Turvallistamisteorian suosioista ja vaikutuksesta huolimatta teorian argumentit ovat herättäneet moniäänistä kritiikkiä teoriakentällä, ja moitteita on erityisesti kerännyt Kööpenhaminan koulukunnan keskittyminen poliittista eliittiä edustavien tahojen verbaalisiin puheakteihin. Kööpenhaminan koulukunnan kriitikot ovat nostaneet esille useita turvallistamisteorian puutteita ja kehittäneet turvallistamisteoriaa moniulotteisempaan suuntaan, kuten Lene Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian tapauksessa (Hansen 2011).

Kööpenhaminan koulukunnan edustajat ovat huomioineet sen, ettei kielen analysoiminen riitä selittämään turvallistamisprosessien rakennetta, eivätkä he määrittele turvallistamistekojen puheakteja yksinomaan verbaalisiksi. Puheaktin määrittelee koulukunnan edustajien mukaan eksistentiaalisen uhan konstruointi, poikkeustoimien oikeuttaminen ja olennaisen yleisön hyväksynnän saavuttaminen (Buzan et al. 1998, 27). Tämä määritelmä mahdollistaa turvallistamisprosessien puheaktien tulkitsemisen paljon moninaisempina prosesseina, kuin vain kielellisinä tekoina. Kööpenhaminan koulukunnan edustajat eivät kuitenkaan edistä itse teksteissään moninaisempaa näkemystä puheakteista, vaan he painottavat turvallistamisprosessien puheaktien koostuvan tietynlaisista kielellisistä piirteistä, retoriikasta ja diskursiivisesta rakenteesta (mt., 32–33).

Kööpenhaminan koulukunnan kriitikot ovat huomauttaneet, että keskittyminen kielellisiin puheakteihin sivuuttaa täysin turvallistamisen fyysiset ja keholliset muodot. Tämä taas on johtanut siihen, ettei turvallistamisteorian piirissä ole juuri voitu tutkia muita kuin tiettyjä ilmaisumuotoja ja vaikutusvaltaisessa asemassa olevia ihmisryhmiä²⁰ (Hansen 2000; Wilkinson 2007). Kööpenhaminan koulukunnan keskittyminen kielellisiin puheakteihin on kerännyt kaikkein voimakkainta kritiikkiä tutkijoilta, jotka painottavat visuaalisten aineistojen merkitystä turvallistamisprosesseissa (ks. esim. Hansen 2011; McDonald 2008; Möller 2007; Williams 2003). Michael Williamsin mukaan

²⁰ Hansen on niin ikään huomauttanut, ettei Kööpenhaminan koulukunta ole edes yrittänyt analysoida sukupuoleen (gender) liittyviä turvallisuuskysymyksiä (Hansen 2000, 285–286).

viestintäteknologian murros ja visuaalisen median entistä keskeisempi rooli viestinnässä ovat haastaneet turvallistamisteorian käsityksen puheakteista, sillä Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria ei ota huomioon turvallistamisen visuaalisia muotoja (Williams 2003, 525–527). Williams huomauttaa, että turvallisuuspolitiikka rakentuu nykyisin suhteessa sekä kielellisiin valintoihin että visuaaliseen retoriikan, minkä vuoksi turvallistamisprosesseja ei enää voida erottaa visuaalisista aineistoista. Williamsin mukaan turvallistamisteoria vaatii moniulotteisemman ymmärryksen turvallistamisprosesseista eli siitä, miten visuaaliset aineistot voivat toimia puheakteina tai olla vuorovaikutuksessa kielellisten puheaktien kanssa (mt.).

Valokuvien, pilapiirrosten ja muiden visuaalisten aineistojen tutkiminen turvallistamisteorian puitteissa on saanut enemmän huomiota osakseen viimeisten vuosikymmenten aikana. Visuaaliseen turvallistamiseen keskittyvät tutkijat ovat kuitenkin jakaantuneet sen suhteen, pystyvätkö visuaaliset aineistot ”puhumaan turvallisuuden kieltä” eli konstruoimaan turvallisuusuhan tietylle viitekohdalle vai, onko visuaalisten aineistojen rooli turvallistamisprosesseissa aina riippuvainen turvallistavan toimijan kyvystä kehystää aineisto osaksi turvallistamisen prosessia (ks. esim. Hansen 2011, 54; Möller 2007, 185; Vuori 2010, 274). Lene Hansenin (2011) kehittämä visuaalisen turvallistamisen teoria yhdistää nämä kaksi näkökulmaa. Hansen argumentoi, että visuaalisia aineistoja tulee analysoida itsenäisinä turvallistamistekoina, mutta myös suhteessa aikaisempiin diskursseihin ja turvallistaviin toimijoihin (mt., 51, 54). Kuten kielellisten puheaktien analysoimisessa, on Hansenin mukaan visuaalisten aineistojen tutkimuksessa tavoitteena ymmärtää, miten visuaaliset aineistot politisoituvat (mt., 53). Visuaalisia aineistoja analysoidessa tulee siis aina huomioida niiden konteksti. Visuaaliset aineistot eivät Hansenin näkökulmasta luo itsekseen tietynlaisia poliittisia seurauksia, vaan visuaaliset aineistot politisoituvat debattien ja olemassa olevien diskurssien kautta (mt.). Tärkeää on täten analysoida visuaalisten aineistojen ominaispiirteitä, visuaalisten aineistojen vuorovaikutusta toisten visuaalisten aineistojen (inter-visibility) kanssa ja visuaalisten aineistojen suhdetta teksteihin.

Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian mukaan visuaalisia aineistoja voidaan tutkia neljän osa-alueen kautta: visuaalisen aineiston ominaispiirteiden, aineistoon kuuluvien tekstien (immediate intertext), aineiston aiheeseen liittyvän laajemman poliittisen diskurssin ja visuaalista aineistoa konstituovien eli sille merkitystä antavien tekstien kautta (Hansen 2011, 55). Tutkittavasta aineistosta ja tapauksesta riippuen näitä osa-alueita voidaan yhdistellä analyysissä eri tavoin. Visuaalisen aineiston ominaispiirteitä tutkittaessa on olennaista pohtia, miten välittömyys, levitettävyyys ja monitulkintaisuus (immediacy, circulability and ambiguity) vaikuttavat käsillä olevaan turvallistamisen prosessiin.

Välittömyydellä Hansen viittaa visuaalisten aineistojen ominaisuuteen herättää tekstiaineistoja välittömämpiä ja vahvempia tunnereaktioita, ja näitä välittömiä reaktioita vahvistavat etenkin visuaalisten aineiston autenttisuus ja tunnistettavuus (mt., 55–56). Levitettävyydellä taas Hansen kuvailee niitä materiaalisia ja sosiaalisia olosuhteita, jotka mahdollistavat visuaalisten aineistojen kierrättämisen hyvin laajoille yleisöille (mt., 57). Visuaalisten aineistojen levitettävyyys voi Hansenin mukaan vahvistaa visuaalisen aineiston roolia turvallistamisprosesseissa, mutta samalla suuri levittyneisyys mahdollistaa eri yleisöjen erilaiset tulkinnat samasta kuvasta. Visuaalisten aineistojen kolmas ominaispiirre onkin Hansenin teorian mukaan monitulkintaisuus (mt., 58). Turvallistamisen näkökulmasta visuaalisten aineistojen monitulkintaisuus voi johtaa epäselvyyteen siitä, mitä tahoa tulisi suojata eksistentiaaliselta uhalta ja, miten uhakuvaan tulisi reagoida.

Vaikka visuaalisten aineistojen turvallistamiseen vaikuttaa vahvasti monitulkintaisuus, eivät visuaalisten aineistojen turvallistamisen prosessit eroa Hansenin mukaan keskenään vain esimerkiksi kulttuuristen erojen tai väärinymmärrysten vuoksi. Visuaaliset aineistot eroavat keskenään pitkälti siksi, että ne edustavat kilpailevia tapoja konstruoida identiteetin, turvallisuuden ja oikeuden kaltaisia kysymyksiä (Hansen 2011, 59). Hansenin mukaan visuaaliset aineistot sisältävät pääpiirteittäin neljä turvallisuuden esittämisen strategiaa. Ensimmäinen on tietyn kohteen esittäminen pahana ja uhkaavana. Toinen strategia pyrkii alistamaan tiettyä objektia esittäen sen heikkona tai omituisena. Kolmas strategia on jonkin tutun, pyhänä ja ylempiarvoisen asian esittäminen turvallisuuden viitekohtana. Tämä tuttuuden esittäminen strategia voidaan toteuttaa esimerkiksi kuvaamalla tavallisia ihmisiä tekemässä yksityisiä asioita. Neljäs strategia on kärsimyksen kuvaaminen eli tietty taho esitetään vainottuna tai uhattuna. Tämä kärsimyksen turvallistaminen liittyy usein esimerkiksi siihen, että vaaditaan toimia sotilaallisia ja poliittisia uhkia vastaan. Toisin sanoen ”meidän” vastuuta toimia pyritään turvallistamaan (mt., 59–60). Hansen huomauttaa, että myös visuaalisten aineistojen edustamat genret vaikuttavat merkittävästi turvallistamisen prosesseihin (mt., 60–61). Genret määrittävät sitä, millainen suhde visuaalisella aineistolla on todelliseen maailmaan, poliittisiin väittämiin ja yleisön reaktioihin ja odotuksiin. Esimerkiksi uutiskuvien auktoriteetti perustuu niiden tapaan esittää todellisuutta objektiivisesti, kun taas pilapiirrosten odotetaan kommentoivan todellisuutta liioittelevasti, sarkastisesti ja ironisesti (mt.).

Hansen on itse soveltanut visuaalisen turvallistamisen teoriaansa Jyllands-Posten -lehden vuonna 2005 julkaisemien profetta Muhammed aiheisten pilapiirrosten analysoimiseen (Hansen 2011). Hansen lähestyy tapausesimerkkiä kolmiportaisen analyysin kautta: ensin hän analysoi pilapiirroksia ja niissä

havaittavia esittämisen strategioita, tämän jälkeen hän siirtyy pilapiirrosten välittömässä läheisyydessä olevien tekstien ja piirrosten genrejen analysoimiseen ja lopuksi hän keskittyy pilapiirrosten ominaispiirteisiin. Hansen näkee laaja-alaisemman, eri genret ja sektorien rajat ylittävän empirisen visuaalisen turvallistamisen analyysin tarpeellisenä (mt., 69). Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verkossa julkaisemien videoiden analysoiminen vastaa osaltaan tähän tutkimustarpeeseen.

3.2 Kehyistäminen ja turvallistamisteoria

Turvallistamisteoria on saavuttanut 2000-luvulla poikkeuksellisen laajan suosion turvallisuuden tutkimuksen piirissä, sillä teoria antaa eväät paitsi turvallisuuden käsitteen laajentamiseen, että turvallisuuskysymysten yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Turvallistamisteorian suosion ohella myös kehysteorian ja -analyysin kannatus turvallisuuden tutkimuksen piirissä on ollut melko suurta. Vaikka turvallistamisteoria ja kehystämiseen keskittyvä kirjallisuus ovat omia erillisiä tutkimussuuntauksiaan, tutkijat ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana kiinnittäneet yhä enemmän huomioita näiden tutkimussuuntausten lukuisiin päällekkäisyyksiin. Osa tutkijoista argumentoi, että turvallistamisen lukeminen kehysteorian alalajiksi antaa eväät turvallistamisteorian heikkouksien kehittämiseen ja erilaisten diskursiivisten prosessien vertailuun (Elcim 2015; Pinto 2014; Watson 2012).

Scott Watson (2012) on ensimmäisten joukossa argumentoinut Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ja kehysteorian yhdistämisen puolesta, sillä hän näkee nämä tutkimussuuntaukset päällekkäisinä ja toisiaan täydentävinä. Toisin kuin puhtaasti turvallisuuskysymyksiin keskittyvä turvallistamisteoria, kehysteoria on erilaisiin paradigmoihin jakautuva suuntaus, jonka ajatuksia on sovellettu niin turvallisuuspolitiikan analysoimiseen, kuin esimerkiksi sosiologisiin, psykologisiin ja mediatutkimuksiin (mt., 281–282). Kehysteoriaa on hyödynnetty paljon myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden analysoimiseen, ja kehysanalyysin avulla on pyritty selvittämään, minkälaisilla kehyksillä kansalaisliikkeet onnistuvat mobilisoimaan ihmisiä ja resursseja (Pinto 2014, 164; Snow ja Benford 2000). Watsonin mukaan kehystämiskirjallisuuden rikkonaisesta tutkimuskentästä huolimatta kehysteoria ja Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria jakavat samanlaisia ajatuksia muun muassa politiikasta, yleisön roolista, yhteiskunnallisista valtarakenteista ja kontekstista (Watson 2012, 282–287). Ennen kaikkea molemmat tutkimussuuntaukset argumentoivat yhteiskunnallisten toimijoiden konstruoivan ongelmia ja uhkia diskursiivisten käytäntöjen kautta (mt., 283). Watsonin mukaan turvallistaminen ja kehystäminen on näiden suuntausten piirissä määritelty hyvin samalla tavoin: turvallistaminen määritellään turvallistamisteoriassa prosessina, jonka kautta tietty aihe tai ilmiö

esitetään tiettyjä poikkeustoimia vaativana eksistentiaalisena uhkana, ja kehystäminen taas on Robert Entmanin kuuluisan määritelmän mukaan todellisuuden kuvailua siten, että tietyt ongelman määrittelyt, kausaaliset tulkinnat, moraaliset päätelmät ja vaaditut toimintatavat korostuvat (mt.). Turvallistaminen ja kehystäminen käsitetään myös molemmat prosesseina, joiden onnistumista voivat edistää tietyt olosuhteet, kuten viestijän auktoriteettiasema (mt., 283–284, 286). Turvallistamisteoria ja kehysteoria sisältävät kuitenkin eroavaisuuksia, joista keskeisimpiä ovat näiden suuntausten suhde objektiivisiin faktoihin, ja turvallistamisteorian ajatus turvallisuusdiskurssista poikkeuksellisenä diskursiivisena prosessina (Watson 2012, 291–296). Watson ei näe näitä eroavaisuuksia esteenä tutkimussuuntausten yhdistämiselle, sillä sekä turvallistamisteorian että kehysanalyysin piirissä huomio keskittyy pääasiallisesti objektiivisten faktojen sijaan diskursiivisten prosessien analysoimiseen. Turvallistamisteorian näkemys turvallisuusdiskurssin poikkeuksellisuudesta taas sopii Watsonin mukaan erinomaisesti kehysteorian ajatuksiin hallitsevista ja laaja-alaisista kehyksistä (master frame), jotka pystyvät tuomaan yhteen erilaisia ryhmittymiä, agendoja ja aihekohtaisia kehystämisen tapoja (mt., 288). Watson argumentoi siis turvallisuuden olevan yksi monista hallitsevista kehyksistä, joilla on oma logiikkansa ja tietyt poliittiset vaikutuksensa (mt., 291).

Turvallistamisteorian ja kehystämiskirjallisuuden yhdistäminen hyödyttää Watsonin näkökulmasta lopulta molempia tutkimussuuntauksia. Kehysteorian ja -analyysin piirissä toteutettu tutkimus erilaisista ilmaisumuodoista auttaisi ensinnäkin turvallistamisteoriaa laajentamaan näkökulmaansa pois kielellisistä puheakteista (Watson 2012, 297). Watson toteaa kehystämiskirjallisuuden täydentävän Lene Hansenin visuaalisen turvallistamisteoriaa esimerkiksi siten, että visuaalisen turvallistamisen teorian avulla voidaan analysoida myös pitkäaikaisia visuaalisen turvallistamisen prosesseja (mt., 298). Lisäksi kehystämiskirjallisuuden ajatukset mahdollistaisivat Watsonin mukaan yleisön ja erilaisten kehystämisen tapojen suhteen sekä voimaannuttavien kehystämisprosessien ja turvallistamisen purkamisen välisten kytkösten analysoimisen (mt., 299–300). Kehysteoria taas hyötyisi turvallistamisteorian tavasta analysoida yksityiskohtaisesti turvallistamisprosessien onnistumista, epäonnistumista ja yhteiskunnallisia vaikutuksia (mt., 289). Turvallistamisteorian ajatusten avulla olisi siis mahdollista pohtia, mitä seurauksia tiettyjen hallitsevien kehysten rakentamisella on. Turvallistamisteorian ja kehystämiskirjallisuuden yhdistäminen mahdollistaa lisäksi turvallistamisen ja muiden kehystämisen tapojen vertailun (Elcim 2015). Tuomalla nämä lähestymistavat yhteen on mahdollista pohtia tarkemmin esimerkiksi sitä, mitkä kehystämisen tavat ovat tehokkaimpia strategioita levittää normeja kansainvälisessä yhteisössä (mt.).

Turvallistamisteorian ja kehysteorian yhdistäminen tarjoaa kokonaisuudessaan kattavat analyttiset työkalut Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan puheaktien analysoimiseen. Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian lähestymistavan ansiosta kansainvälisen turvallisuuden agendalle nostettuja aiheita voidaan käsitellä vuorovaikutuksessa rakentuvina kysymyksinä, ja tämän tutkielman lähtökohtana onkin, Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön turvallisuusagendaan diskursiivisten valintojensa kautta. Turvallistamisteoria on perinteisesti keskittynyt keskitason kollektiivien, kuten valtioiden, turvallistamisprosesseihin, mutta makroturvallistamisen käsitteen avulla on mahdollista analysoida valtiotason ylittäviä turvallistavia toimijoita, kuten Campaign to Stop Killer Robots -kampanjaa. Turvallistamisteorian ajatukset puheaktien kielellisistä piirteistä mahdollistavat tutkielman tekstiaineistojen tutkimisen, mutta samalla tutkielma laajentaa turvallistamisteorian käsitystä puheakteista soveltamalla Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriaa. Suurin haaste turvallistamisteorian soveltamiselle tässä tutkielmassa on teorian alkuperäinen käsitys turvallistamisesta negatiivisena, demokraattista päätöksentekoa ja julkista keskustelua rapauttavana prosessina. Turvallistamisteorian nähdään tästä ristiriidasta huolimatta soveltuvan Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan puheaktien analysoimiseen, sillä viime vuosikymmenten tuoreet tutkimustulokset mahdollistavat turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen tulkitsemisen prosesseina, joilla voi erilaisia tavoitteita ja vaikutuksia tapauksesta riippuen. Koska turvallistaminen luetaan tässä tutkielmassa yhdeksi hallitsevaksi kehystämisen tavaksi, on tutkielman puitteissa mahdollista tunnistaa ja analysoida turvallistamisen ohella muita Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan rakentamia kehystämisen tapoja ja näiden kehysten keskinäisiä suhteita. Tämän tutkielma ei pyri analysoimaan Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden tutkimisen voidaan jopa argumentoida ylittävän turvallistamisteorian rajat (Vuori 2010, 273). Tutkielman tavoitteena on sen sijaan analysoida Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan hyödyntämiä diskursiivisia prosesseja ja kehystämisen tapoja. Seuraavassa luvussa siirrytään käsittelemään aikaisempia tutkimuksia, jotka ovat tutkineet asevalvontakampanjoita nimenomaan turvallistamisteorian ja kehystämisen näkökulmasta.

4. Aikaisempi tutkimus

Tässä luvussa käsitellään aikaisempia tutkimuksia, jotka ovat perehtyneet monikansallisten vaikuttamisverkostojen kampanjoiden diskursiivisiin prosesseihin ja tapoihin kehystää aiheita ja ilmiöitä. Erityistä huomiotta saavat asevalvontakampanjat, jotka ovat hyödyntäneet turvallistamista ja turvallistamisen purkamista osana kampanjastrategioitaan. Aikaisempi kirjallisuus osoittaa, että kampanjat eroavat keskenään diskursseiltaan, kehystämisen tavoiltaan ja poliittisilta vaikutuksiltaan.

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian mukaan uhkakuvien konstruoiminen auttaa turvallistavia toimijoita nostamaan tiettyjä aiheita ja ilmiöitä poliittisten päättäjien prioriteettilistan kärkeen (Buzan et al. 1998, 29; Vuori 2008, 77). Lukuisat aikaisemmat tutkimukset osoittavatkin, että monikansallisten vaikuttamisverkostojen ajamat kampanjat ovat pyrkineet vaikuttamaan kansainvälisen yhteisön agendaan turvallistamalla tiettyjä aiheita ja ilmiöitä. Etenkin ympäristö-, ihmisoikeus- ja turvallisuuskysymysten kontekstissa monikansalliset vaikuttamisverkostot ovat hyödyntäneet menestyksekkäästi turvallistamisprosesseja osana kampanjastrategioitaan (Harris ja Siplon 2007; Hudson 2010; Keck ja Sikkink 1998; Scott 2012). Turvallistamistekojen onnistuminen riippuu vahvasti tapauksen kontekstista ja kulttuurista, ja strategisen turvallistamisen on argumentoitu olevan yleinen strategia etenkin militarisoitujen aiheiden kohdalla (Kinney 2013, 83).

Historiallisesti ydinaseiden vastaiset kampanjat ovat hyödyntäneet turvallistamista ajaessaan ydinaseiden vastaisia normeja. Esimerkiksi Ydinaseiden kieltosopimusta ajanut kampanja (Campaign for a Nuclear Weapons Convention, NWC) on onnistunut pitkän aikavälin makroturvallistamisen prosessin kautta nostamaan ydinaseisunnan poliittisten päättäjien agendalle (Dalaqua 2013). Kampanjan edustajat ovat argumentoineet ydinaseiden olevan kiireellinen uhka, joka vaarantaa koko ihmiskunnan tulevaisuuden, ja vaikka aktivistien strateginen turvallistaminen ei ole johtanut ydinaseisuntaan, hyväksyi YK:n yleiskokous ydinasekieltosopimuksen kesällä 2017 (mt., 109; United Nations Office for Disarmament Affairs 2021). Ydinasekieltosopimus astui lopulta voimaan tammikuussa 2021. Ydinaseiden vastaista historiallista makroturvallistamisen prosessia on myös tutkinut Juha Vuori (2010) visuaalisten aineistojen näkökulmasta. Vuoren mukaan ydinaseiden vastaiseen makroturvallistamisen prosessiin on liitetty kolme voimakasta metaforaa ja symbolia: ydinasetutkijoiden Tuomiopäivän kello (Dooms Day Clock), ydinaseiden räjähdyksille ominainen sienipilvi ja ydinaseiden leviämisen metafora (mt., 261). Vaikka Vuori ei näe visuaalisten aineistojen pystyvän itsenäisesti turvallistamaan aiheita tai ilmiötä, Vuoren mukaan visuaalisesta Tuomiopäivän

kellosta on ajan myötä tullut niin keskeinen osa ydinaseita koskevaa makroturvallistamisen prosessia, että kellon mainitseminen herättää ihmisissä välittömästi tunteen koko ihmiskuntaa koskevasta uhasta (mt., 272).

Turvallistamisteoriaa ja kehystämisteoriaa yhdistäneet tutkijat ovat todenneet kampanjoiden usein hyödyntävän turvallistamista strategisesti muiden kehystämisen tapojen rinnalla (Elcim 2015, 103). Monien yhtäaikaisten kehysten käyttäminen (multivocality) onkin erityisen tehokasta, mikäli aktivistit haluavat vedota samanaikaisesti erilaisiin yleisöihin (Padgett ja Ansell 1993, 1263). Seksuaalisen väkivallan lopettamiseen konflikteissa tähtäävä kampanja ja Pienaseiden vastainen kampanjan ovat molemmat esimerkkejä kampanjoista, jotka kehystäneet ajamansa aiheet ihmisoikeus- ja humanitaarisiksi ongelmiksi, mutta myös turvallisuuskysymyksiksi vaikuttamisprosessinsa aikana (Elcim 2015, 162, 172). Nämä kaksi kampanjaa osoittavat samalla, että aktivistien konstruoimat diskurssit ja kehykset voivat vaihdella ajan myötä ja, että turvallisuusdiskurssit eivät aina auta kampanjoita saamaan jalansijaa kansainvälisessä yhteisössä (mt., 173). Joshua Busby (2010) on osaltaan vienyt tätä argumenttia askeleen pidemmälle ja todennut, että monikansalliset vaikuttamisverkostot onnistuvat todennäköisemmin levittämään uusia normeja, mikäli ne kehystävät aiheet tai ilmiöt moraaliseksi ongelmiksi. Moraaliset argumentit voivat Busbyn mukaan olla turvallisuusdiskurssia tehokkaampia tapoja vaikuttaa valtioiden käytökseen, kuten esimerkiksi HIV/AIDS vastainen työ osoittaa (mt., 180–189).

Asevalvontakampanjoiden tapauksessa turvallistamisen purkamisen ja humanitaaristen kehysten on argumentoitu olevan jopa turvallistamista tehokkaampia tapoja levittää uusia normeja etenkin, jos kampanjalla on vahva asema globaalin vaikuttamisverkoston rakenteissa (Elcim 2015, 165–166). Miguel De Larrinaga ja Turenne Sjolander (1998) ovat argumentoineet, että Kansainvälinen kampanja maamiinojen kieltämiseksi onnistui haastamaan valtioiden turvallisuusdiskursseja nimenomaan turvallistamisen purkamisen kautta. Kampanjan onnistui siis samanaikaisesti politisoimaan valtioiden voimankäyttöön liittyviä kysymyksiä ja kehystämään maamiinat valtioiden käyttämästä laillisesta aseesta ihmiskuntaa uhkaavaksi vaaraksi (mt., 134). Petrova (2018) taas on osoittanut, että kansalaisjärjestöt ovat Kansainvälisen maamiinakampanjan ja Rypäleasekampanjan tapauksissa sekä turvallistaneet tietyt asetyypit että purkaneet valtioiden voimankäytön turvallistamista. Kansalaisjärjestöt onnistuivat Petrovan mukaan näiden kahden samanaikaisen prosessin kautta muuttamaan käsityksiä sotilaallisesta hyödystä ja tehokkuudesta, kääntämään keskustelun valtioiden turvallisuudesta ihmisten turvallisuuteen ja tarjoamaan selkeän ratkaisun uhkien torjumiseen (mt., 631–

632). Monikansallisten vaikuttamisverkostojen kampanjat menestyvät Keck ja Sikkinkin mukaan todennäköisemmin, jos ne onnistuvat konstruoiduna selkeän syy-seuraussuhteen ja ratkaisun käsillä olevaan ongelmaan (Keck ja Sikkink 1998, 27).

Osa alan tutkijoista on argumentoinut aikaisempien asevalvontakampanjoiden diskursiivisten valintojen ja kehystämisen tapojen olevan pitkällä tähtäimellä haitallisia globaalille turvallisuudelle. Humanitaarisiksi kysymyksiksi kehystetyt asevalvontasopimukset ovat kriitikoiden mukaan legitimoineet asevalvontasopimusten ulkopuolelle jääneiden aseiden käyttöä, sodankäyntiä sekä erityisesti länsimaalaista sodankäynnin tapaa, joka perustuu uusien aseteknologioiden hyödyntämiselle (Stavrianakis 2016). Neil Cooper on osaltaan myöntänyt, että Kansainvälisen maamiinakampanjan edistämällä turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseilla on ollut positiivisia vaikutuksia ihmisten ja yhteisöjen turvallisuudelle, mutta samalla hän argumentoi maamiinakampanjan diskurssien legitimoineen kampanjan ulkopuolelle jääneitä asekatgorioita ja asevientä (Cooper 2011, 151–154). Asevalvontaa käsittelevät kansalaisjärjestöt ovat Cooperin mukaan kylmän sodan jälkeen keskittyneet taktisiin kampanjavoittoihin sen sijaan, että kansalaisjärjestöt olisivat esittäneet radikaalia kritiikkiä esimerkiksi kasvavista globaaleista sotilasmenoista. Asevalvontakampanjoiden ylläpitämiä diskursseja on niin ikään kritisoitu siitä, että ne keskittyvät aseiden käytön mahdollistavien käytäntöjen sijaan aseisiin itsessään. Marshall Beier argumentoi Kansainvälisen maamiinakampanjan esimerkin pohjalta, että asevalvontakampanjoiden taipumus keskittyä tiettyjen asekatgorioiden haittoihin legitimoii epäsuorasti niitä sotilaallisia käytäntöjä, jotka ylipäätään mahdollistavat näiden asekatgorioiden käytön sodankäynnissä (Beier 2011, 171–172). Beierin mukaan asevalvontakampanjoiden luomat diskurssit niin ikään siirtävät toimijuutta aseille, mikä vaikeuttaa vastuun kysymysten käsittelemistä (mt.).

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan strategiaa ovat aikaisemmin tutkineet Elvira Rosert ja Frank Sauer (2020) vertailemalla kampanjan aihe-, toimija-, ja instituutiokohtaisia piirteitä sokaisevien laseraseiden kieltämiseen johtaneeseen kampanjaan ja Kansainväliseen maamiinakampanjaan. Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on Rosertin ja Sauerin mukaan kopioinut kampanjastrategiansa näiltä kahdelta aikaisemmalta asevalvontakampanjalta eli kampanja on hyödyntänyt hyvin samanlaisia toimia, institutionaalisia valintoja ja diskursseja. Esimerkiksi jokainen näistä kolmesta kampanjasta on keskittynyt aseiden umpimähkäiseen luonteeseen ja humanitaarisiin vaikutuksiin ja esittänyt käsittelemänsä asetyypin yhtenäisenä asekatgoriana (mt., 6). Rosert ja Sauer argumentoivat, että Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan taipumus kopioida aikaisempien asevalvontakampanjoiden strategioita on heikentänyt sen onnistumismahdollisuuksia. Kampanjan

tulisi muuttaa kampanjastrategiaansa muun muassa keskittymällä autonomisten asejärjestelmien umpimähkäisyyden sijaan asejärjestelmien ja ihmisarvon väliseen suhteeseen, sillä autonomisten asejärjestelmien umpimähkäisyydestä ei ole vahvoja todisteita (mt., 21–22). Rosert ja Sauer kritisoivat myös kampanjan tappajarobotit-käsitettä, sillä he näkevät käsitteen luovan autonomisista asejärjestelmistä kuvaa kaukaisena tulevaisuuden ongelmana ja tieteisfiktiona (mt., 16, 22).

Aikaisempi tutkimus asevalvontakampanjoiden turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseista ja näiden kampanjastrategioiden vaikutuksista auttaa ymmärtämään, millä tavoin edeltävät asevalvontakampanjat ovat pyrkineet vaikuttamaan kansainväliseen yhteisöön. Aikaisemman kirjallisuuden avulla on myös mahdollista pohtia Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan puheaktien mahdollisia poliittisia seurauksia. Toisaalta aikaisempi asevalvontakampanjoita koskeva kirjallisuus osoittaa, ettei asevalvontakampanjoita ole vielä tutkittu kattavasti näkökulmasta, joka yhdistää turvallistamisteoriaa ja kehystämiskirjallisuutta. Lisäksi aikaisemman kirjallisuuden perusteella Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan diskursiivisia valintoja ei ole vielä juurikaan tutkittu. Ainoana merkittävänä poikkeuksena on Rosertin ja Sauerin vertaileva tutkimus, joka tarjoaa hyvän lähtökohdan Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tutkimiseen turvallistamisteorian ja kehystämisen näkökulmasta. Seuraavassa luvussa siirrytään analyysiosioon, jossa etsitään vastauksia tutkimuskysymyksiin tarkastelemalla yksityiskohtaisesti Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisia ja visuaalisia puheakteja.

5. Analyysi

Tässä luvussa syvennyttään tutkielman aineistoon ja aineiston analyysiin. Luku on kokonaisuudessaan jaettu kolmeen alalukuun: aluksi esitellään tutkielman aineisto, tämän jälkeen perehdytään tekstiaineiston analyysiin ja lopuksi keskitytään visuaalisen aineiston analyysiin. Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria yhdessä kehystämiskirjallisuuden kanssa tarjoaa tälle tutkielmalle analyttiset työkalut, ja erityisesti tekstiaineistojen analyysi etenee turvallistamisteorian kehikon mukaisesti. Koska Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäiset argumentit eivät tarjoa kattavia työkaluja visuaalisten puheaktien analysoimiseen, visuaalisten aineistojen analyysissä hyödynnetään Lene Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriaa. Tutkielman analyysi tarjoaa tältä osin siis mahdollisuuden soveltaa Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriakehikkoa.

Analyysiluvussa etsitään vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen. Ensinnäkin analyysiosiossa pohditaan seuraavaa: Onko Campaign to Stop Killer Robots -kampanja hyödyntänyt turvallistamista ja/tai turvallistamisen purkamista vaikuttamistyössään? Toisin sanoen analyysiosiossa pyritään selvittämään, onko Campaign to Stop Killer Robots -kampanja pyrkinyt puheaktiensa kautta konstruoimaan tietystä asiasta tai ilmiöstä eksistentiaalinen uhan, joka vaarantaa tietyn viitekohdan olemassaolon, ja joka oikeuttaa poikkeustoimien käytön. Vastaavasti pohditaan, onko kampanja pyrkinyt tuomaan tiettyä aihetta tai ilmiötä pois turvallisuusagendalta takaisin poliittisen ja julkisen keskustelun piiriin eli purkanut tietyn aiheen tai ilmiön turvallistamista. Mikäli turvallistamistekoja ja/tai turvallistamisen purkamista on havaittavissa aineistossa, pyritään analyysiosiossa vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen: Miten nämä turvallistamisen ja/tai turvallistamisen purkamisen prosessit rakentuvat? Toisen tutkimuskysymyksen kautta on mahdollista reflektoida yksityiskohtaisesti sitä, millaisista elementeistä Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan mahdolliset turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosessit koostuvat. Kolmannen tutkimuskysymyksen puitteissa pohditaan lopuksi: Onko Campaign to Stop Killer Robots -kampanja hyödyntänyt turvallistamisen ja/tai turvallistamisen purkamisen ohella muunlaisia kehystämisen tapoja? Viimeinen tutkimuskysymys antaa eväät kokonaiskuvan muodostamiseen Campaign to Stop Killer Robots -kampanjasta. Lisäksi toinen ja kolmas tutkimuskysymys yhdessä mahdollistavat Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan ja aikaisempien asevalvontakampanjoiden suhteen analysoimisen.

5.1 Aineiston esittely

Tutkielman aineisto koostuu yleisellä tasolla Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tekstipohjaisesta ja visuaalisesta kampanjamateriaalista. Campaign to Stop Killer Robots -kampanja perustettiin vuonna 2012 ja kansainvälisessä yhteisössä kampanja on toiminut vuodesta 2013 tähän päivään saakka. Tämän tutkielman puitteissa keskitytään Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan aikavälillä 2013–2020 tuottamaan kampanjamateriaaliin, sillä tämän tutkielman teko aloitettiin vuoden 2021 alussa. Tutkielman mielekkään pituuden säilyttämiseksi tutkielman puitteissa ei analysoida kaikkea Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan julkaisemaa kampanjamateriaalia vuosilta 2013–2020, vaan tutkielman aineisto koostuu seitsemästä tekstipohjaisesta aineistosta ja kolmesta kampanjavideosta.

Tutkielman tekstiaineistoksi valikoitui kuusi puheenvuoroa, joita Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajat ovat pitäneet CCW-sopimuksen alaisissa kokouksissa, YK:n yleiskokouksen ensimmäisen komitean istunnoissa ja YK:n pääsihteerin aseistariisuntakysymyksiä koskevan neuvottelukunnan kokouksissa. Nämä korkean tason kokouksissa ja istunnoissa pidetyt puheenvuorot valikoituivat osaksi tutkielman tekstiaineistoa, sillä korkean tason YK:n alaisissa kokoukset ovat kampanjan keskeisimpiä vaikuttamiskanavia. Lisäksi puheenvuorojen analysoiminen vastaa Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäistä tutkimuskohdetta eli turvallistavien toimijoiden verbaalisten puheaktien analysoimista. Vuosina 2013–2020 Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajat ovat pitäneet useita kymmeniä puheenvuoroja YK:n alaisissa virallisissa ja epävirallisissa kokouksissa. Vaikka tutkielman tekoprosessiin kuului kaikkien virallisten ja epävirallisten puheenvuorojen läpikäyminen, valikoitui tutkielman tekstiaineistoksi lopulta kuusi virallisissa tilaisuuksissa pidettyä puheenvuoroa, joissa esiintyy kampanjan puheenvuoroissa tyypillisimmin toistuvia elementtejä. Tutkielman tekstiaineistoon lukeutuu puheenvuorojen ohella Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan vuonna 2020 julkaisema Kampanjoijan työkalupaketti (Campaigner's Kit), sillä työkalupaketti sisältää lähes kaikessa tekstipohjaisessa kampanjamateriaalissa toistuvan ydinviestin selkeästi jäsennellyssä muodossa. Kaikki kampanjan edustajien pitämät puheenvuorot ja kampanja-aineistot on julkaistu englannin kielellä, minkä vuoksi analyysiosioon sisältyvät viittaukset ovat tutkielman tekijän omia suomennoksia.

Tekstiaineiston muodostavat seuraavat puheenvuorot ja tekstit²¹:

²¹ Linkit tutkielman aineiston muodostaviin teksteihin ja videoihin löytyvät lähdeluettelosta.

- 1) Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajan Maya Brehmin pitämä puhe YK:n pääsihteerin aseistariisuntakysymyksiä koskevan neuvottelukunnan kokouksessa 28.6.2013
- 2) Jody Williamsin eli Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan perustajajäsenen puheenvuoro YK:n yleiskokouksen ensimmäisen komitean istunnossa 20.10.2015
- 3) Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajan Erin Huntin pitämä puheenvuoro YK:n yleiskokouksen ensimmäisen komitean istunnossa 12.10.2016
- 4) Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan johtajan Mary Warehamin pitämä puheenvuoro CCW-sopimuksen alaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa 27.3.2019
- 5) Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan johtajan Mary Warehamin pitämä puheenvuoro CCW-sopimuksen osapuolikokouksessa 14.11.2019
- 6) Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajan Ousman Noorin pitämä puheenvuoro YK:n yleiskokouksen ensimmäisen komitean istunnossa 13.10.2020
- 7) Campaign to Stop Killer Robots Kampanjoijan työkalupaketti (Campaigner's Kit) 2020

Tutkielman visuaaliseen aineistoon lukeutuu kolme Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan tuottamaa ja julkaisemaa videota. Videot valikoituivat tutkielman visuaaliseksi aineistoksi, sillä videot ovat olleet olennainen osa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan vaikuttamistyötä niin kampanjan omilla nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa kuin YK:n alaisten kokousten puitteissa pidetyissä sivutapahtumissa. Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on julkaissut aikavälillä 2013–2020 sosiaalisen median kanavissaan kymmeniä videoita, mutta videoista rajautuivat pois kaikki haastattelut ja erilaisissa kokouksissa esitetyt puheet. Tutkielman visuaalisen aineiston muodostavat kolme videota ovat jokainen yhden tai kahden minuutin pituisia, ja ne on selkeästi tuotettu kampanjatyötä varten. Aineistoon valitut videot myös sisältävät muissa kampanjavideoissa ja sosiaalisen median sisällöissä usein toistuvia päätteitä. Vaikka tässä tutkielmassa ei mitata turvallistamistekojen vaikuttavuutta, ovat tähän tutkielmaan valitut videot olleet keskeisesti esillä kampanjan nettisivuilla ja videot ovat saaneet tuhansia ja jopa kymmeniä tuhansia katsontakertoja, mikä viittaa videoiden olevan merkittävä osa kampanjatyötä. Videot tarjoavat niin ikään hedelmällisen aineiston Lene Hansenin (2011) visuaalisen turvallistamisen teorian soveltamiselle, sillä ne yhdistelevät tekstiä ja visuaalista sisältöä sekä erilaisia esittämisen tapoja ja genrejä. Kampanjavideoiden nimet ja videoihin upotetut tekstit ovat kaikki englanninkielisiä, joten myös visuaalisen aineiston analyysiin sisältyvät viittaukset ovat tutkielman tekijän omia käännöksiä.

Visuaalisen aineiston muodostavat seuraavat videot:

- 1) ”Yksikään maa ei olisi turvassa täysin autonomisilta aseilta” (No Country Would Be Safe From Fully Autonomous Weapons) niminen kampanjavideo, joka on julkaistu 5.4.2018
- 2) ”Kasvotusten täysin autonomisten aseiden kanssa” (Facing Fully Autonomous Weapons) niminen kampanjavideo, joka on julkaistu 19.10.2018
- 3) ”Tulevatko täysin autonomiset aseet sytyttämään sotia?” (Will Fully Autonomous Weapons Spark Wars?) niminen kampanjavideo, joka on julkaistu 21.8.2019

Tutkielmassa hyödynnettävät teksti- ja visuaaliset aineistot sisältävät internetissä julkaistua aineistoa, minkä vuoksi on olennaista ottaa huomioon internetaineistojen ainutlaatuinen luonne tutkimuskohteena. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus on viime vuosikymmenten aikana ottanut enenevässä määrin huomioon erilaiset internetaineistot, sillä verkkopohjaiset aineistot mahdollistavat entistä tehokkaamman, kattavamman ja monipuolisemman aineiston keruun niin määrällisten kuin laadullisten tutkimusten tapauksessa (Hewson 2017, 59). Internetaineiston käyttö vaatii tutkijalta kuitenkin kriittistä suhtautumista etenkin aineiston kontekstin, sisällön luotettavuuden, eettisen käytön ja tekijänoikeuksien suhteen (mt., 59, 70). Tutkijan on niin ikään olennaista ottaa huomioon internetaineistojen muuttuva ja jopa katoava luonne. Internetaineistoon perustuva tutkimus on näistä haasteista huolimatta tuottanut yhtä luotettavia tutkimustuloksia, kuin perinteisessä verkon ulkopuolisessa ”offline” kontekstissa tuotetut tutkimukset (mt., 71). Tämän tutkielman puitteissa internetaineiston hyödyntäminen on olennaista, sillä Campaign to Stop Killer Robots -kampanja toteuttaa vaikuttamistyötään aktiivisesti virallisten monenkeskisten foorumien ohella juuri verkossa. Kokonaisuudessaan Campaign to Stop Killer Robots -kampanja alleviivaa verkkopohjaisen toiminnan kasvavaa maailmanpoliittista vaikutusvaltaa, jota on olennaista tutkia entistä yksityiskohtaisemmin.

5.2 Tekstiaineiston analyysi

Tässä alaluvussa keskitytään tekstiaineiston analyysiin Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ja kehysteorian analyttisten työkalujen avulla. Täten tämän analyysiosion ensisijaisena tavoitteena on tunnistaa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisista puheakteista mahdollinen turvallistava toimija, turvallisuuden viitekohta, jonka olemassaoloa vaarantaa eksistentiaalinen uhka ja poikkeustoimet, joiden avulla turvallisuuden viitekohtaa tulisi kiireellisesti suojella. Samalla pyritään selvittämään, onko tekstiaineistossa havaittavissa yrityksiä tuoda turvallistettuja aiheita tai ilmiöitä pois turvallisuuden kentältä takaisin julkisen ja poliittisen keskustelun piiriin. Tekstiaineiston analyysissä pyritään niin ikään muodostamaan kokonaiskuva Campaign to Stop

Killer Robots -kampanjan verbaalisista puheakteista analysoimalla aineistossa esiintyviä muita mahdollisia kehystämisen tapoja.

5.2.1 Turvallistava toimija, turvallisuusuhka ja turvallisuuden viitekohta

Koska tutkielman aineistona ovat Campaign to Stop Killer Robots –kampanjamateriaalit on kampanja ilmeinen turvallistava toimija, jonka puheaktit koostuvat niin verbaalisista kuin visuaalisista puheakteista. Vaikka Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoria on perinteisesti keskittynyt poliittisten päättäjien puheakteihin, ei turvallistavan toimijan kyky konstruoida turvallisuusuhkia riipu toimijan virallisesta auktoriteettiasemasta. Turvallistavan toimijan sosiaalinen pääoma tai esimerkiksi asiantuntijuus voivat niin ikään edistää turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseja (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 79). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan auktoriteettiasemaa vahvistavat kampanjaan tällä hetkellä kuuluvat yli 180 jäsenorganisaatiota, joihin lukeutuu monia asevalvonnan sektorin portinvartijaorganisaatioita (Carpenter 2014, 100). Lisäksi kampanjan aktiivisina tukijoina toimivat Nobelin rauhanpalkinnon voittajat, tutkijat ja teknologia-alan vaikuttajat. Kampanjan auktoriteettiasemaan vaikuttaa myös se, että kampanjan perustajia suurelta osin samat organisaatiot ja aktivistit, jotka toimivat maamiinojen käytön kieltämiseen vuonna 1997 johtaneen Kansainvälisen maamiinakampanjan taustalla (Campaign to Stop Killer Robots 2021 b; Carpenter 2014, 118). Aktivisteista esimerkiksi Nobelin rauhanpalkinnon voittaja Jody Williams on ollut mukana perustamassa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan ohella Kansainvälistä maamiinakampanjaa ja monia muita asevalvontasopimuksiin johtaneita kampanjoita (mt.).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajat korostavat korkean tason kokouksissa pitämässään puheenvuoroissa kampanjan auktoriteettiasemaa, mikä kertoo kampanjan tarpeesta korostaa asemaansa valtiokeskeisessä kontekstissa. Puheenvuorojen alussa viitataan toistuvasti kampanjaverkostoon kuuluvien organisaatioiden suureen ja nopeasti kasvavaan lukumäärään ja kansainväliseen luonteeseen (Campaign to Stop Killer Robots 2018; 2020 c). Toisinaan kampanja kuvailee itseään globaaliksi verkostoksi, mikä osoittaa kampanjan näkevän itsensä valtiotason ylittävänä toimijana (Campaign to Stop Killer Robots 2016). Lisäksi kampanja korostaa auktoriteettiasemaansa puheenvuoroissaan nostamalla itsensä samalle viivalle YK:n pääsihteerin ja Nobelin palkinnon voittajien kaltaisten toimijoiden kanssa (Campaign to Stop Killer Robots 2020 c). Puheenvuoroissa myös tuodaan esiin, että Campaign to Stop Killer Robots on ollut avainasemassa autonomisia asejärjestelmiä koskevien diplomaattisten neuvottelujen käynnistymisessä, medianäkyvyyden lisäämisessä ja kansalaisten tietoisuuden parantamisessa (Williams 2015). Kuten

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa puitteissa argumentoidaan, voi turvallistavan toimijan vahva auktoriteettiasema edistää tietyn aiheen tai ilmiön turvallistamista, mutta olennaista on myös selvittää, pyrkiikö Campaign to Stop Killer Robots –kampanja konstruoimaan auktoriteettiasemansa nojalla tietystä asiasta tai ilmiöstä turvallisuusuhan, joka vaarantaa tietyn turvallisuuden viitekohdan olemassaolon. Toisin sanoen, onko Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisissa puheakteissa havaittavissa turvallistamistekoja?

Selkeä viittaus kampanjan tekstiaineistossa esiintyvään uhkakonstruktioon löytyy kampanjan nimestä, joka on suomeksi käännettynä Pysäyttäkää tappajarobotit. Campaign to Stop Killer Robots –kampanja viittaa verbaalisissa puheakteissaan toistuvasti autonomisiin asejärjestelmiin tappajarobotteina, vaikka kansainvälisellä tasolla täysin autonomiset asejärjestelmät tai tappavat autonomiset asejärjestelmät ovat selkeästi yleisempiä nimityksiä, ja tappajarobotit-nimitys yksinkertaistaa monimutkaisen keskustelun autonomisten asejärjestelmien luonteesta ja määritelmästä (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b; 2019 c; 2020 b; 2020 c). Tappajarobotit-nimitys on kuitenkin yksinkertainen tapa tuoda esiin kampanjan ydin; kampanja vastustaa asejärjestelmiä, jotka pystyvät laukaisemaan ammuksia, valitsemaan kohteensa ja tappamaan ihmisiä itsenäisesti (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 1).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisten puheaktien konstruoima turvallisuusuhka ei suinkaan perustu yksin tappajarobotit-nimitykselle. Tekstiaineistossa toistuu Kööpenhaminan koulukunnan määrittelemä turvallisuuden kieli eli tapa kuvata autonomisia asejärjestelmiä kiireellisenä uhkana, joka vaatii poikkeustoimien käyttöä tietyn viitekohdan turvaamiseksi. Ensinnäkin tekstiaineistoissa pyritään argumentoimaan, että autonomiset asejärjestelmät ovat uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Esimerkiksi Kampanjoijan työkalupaketissa todetaan: ”Autonomiset asejärjestelmät, jotka tunnetaan myös nimellä täysin autonomiset aseet, luovat merkittävän uhan kansainväliselle vakaudelle ja globaalille turvallisuudelle. Pystymme tällä hetkellä jo näkemään viitteitä suurvaltojen kesken kansainvälisen asevarustelukilpailun alkamisesta.” (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 10.) Tekstiaineiston perusteella Campaign to Stop Killer Robots -kampanja argumentoi kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta horjuttavan autonomisten asejärjestelmien asevarustelukilpailun olevan todellinen uhka (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2). Robottiaseita koskeva asevarustelukilpailu voisi kampanjan mukaan madaltaa sodankäynnin kynnystä ja kannustaa valtioita käyttämään autonomisesti toimivia aseita ihmisten kontrollissa olevien aseiden sijaan. Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan vuonna 2020 julkaiseman Kampanjoijan työkalupaketin mukaan suurvaltojen välinen asevarustelukilpailu on jopa jo alkanut (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b,

10). Asevarustelukilpailu on kuitenkin kampanjan verbaalisten puheaktien perusteella vain yksi osa autonomisten asejärjestelmien luomaa globaalin mittakaavan turvallisuusuhkaa.

Kampanjoijan työkalupaketissa luetellaan lukuisia vaaroja, joita autonomiset asejärjestelmät luovat kansainväliselle vakaudelle ja globaalille turvallisuudelle, ja yhdeksi keskeisimmistä uhista mainitaan autonomisiin asejärjestelmiin liittyvä Swarm-teknologia eli sotilasvoimien kyky käyttää hyökkäyksissä lukuisia keskenään kommunikoivia aseita ja asejoukkoja (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 10–11). Muita globaalia turvallisuutta heikentäviä piirteitä ovat Kampanjoijan työkalupaketin mukaan autonomisten asejärjestelmien houkuttelevuus valtioiden silmissä ja täten autonomisten asejärjestelmien yleistyminen ja sodankäynnin kynnyksen madaltuminen (mt.). Lisäksi Kampanjoijan työkalupaketissa luetellaan siviilien turvallisuutta heikentäviksi turvallisuushaasteiksi autonomisten asejärjestelmien mahdollistama sodankäynnin pitkittyminen ja jopa väkivaltaisten konfliktien yhtäjaksoinen jatkuminen, sodankäynnin tahdin nopeutuminen, sodankäynnin syytyminen ilman ihmisten tekemiä päätöksiä, autonomisten asejärjestelmien käytön yleistyminen siviilimaailmassa, yhteiskunnallisen sarron toteuttaminen autonomisilla asejärjestelmillä sekä yleisesti autonomisten asejärjestelmien sisältämät mahdolliset virheelliset toiminnot, toimintahäiriöt ja heikkoudet, jotka voisivat johtaa monenlaisiin odottamattomiin vaaratilanteisiin (mt., 11-12).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajien puheenvuoroista käy ilmi, että autonomiset asejärjestelmät pyritään esittämään uhkana turvallisuudelle niiden epäluotettavuuden vuoksi: autonomisissa asejärjestelmissä käytettävää teknologiaa voidaan helposti soveltaa, hakkeroida, häiritä tai käyttää väärin (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2). Virhetoiminnot voivat tehdä kampanjan mukaan autonomisista asejärjestelmistä vaarallisia siviileille, mutta myös sotilaille (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2; 2020 b, 56). Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan julkaisemassa Kampanjoijan työkalupaketissa ei-valtiolliset aseistetut ryhmittymät mainitaan erikseen todennäköisenä uhkana, mikäli ne onnistuvat saamaan autonomisissa asejärjestelmissä hyödynnettävää teknologiaa käsiinsä (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 11, 56). Teknologian epäluotettavuus voisi Kampanjoijan työkalupaketin mukaan johtaa siihen, että kolmannet osapuolet eli aseelliset ei-valtiolliset toimijat voisivat käyttää autonomisia asejärjestelmiä väärin tarkoituksiperin (mt.). Terrorismin on todettu Kööpenhaminan koulukunnan puitteissa olevan vahva symbolinen käsite, joka voi auttaa turvallistavia toimijoita konstruoimaan uusia turvallisuusuhkia (Buzan ja Wæver 2009, 267). Vaikka Campaign to Stop Killer Robots -kampanja ei käytä tekstipohjaisessa kampanjamateriaalissaan terrorismi-sanaa, on ei-valtiollisiin aseistettuihin ryhmiin viittaaminen selkeä vertaus terrorismiin

ilmiönä. Ei-valtiolliset aseistetut ryhmittymät muodostuvat tekstiaineistojen perusteella kuitenkin uhaksi vasta silloin, kun autonomisten asejärjestelmien hyödyntämä teknologiaa leviää ja yleistyy vaarallisen paljon (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 11).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanja ei tekstiaineistojen perusteella vastusta sodankäyntiä, tekoälyteknologiaa, robotiikkaa tai ylipäättään aseita, jotka ovat ihmisten hallinnassa (Campaign to Stop Killer Robots 2013; 2020 b, 56). Tekstiaineistoissa havaittava uhkakonstruktio rakentuu siis nimenomaan autonomisten asejärjestelmien ympärille. Lukuisat viittaukset autonomisten asejärjestelmien ja sodankäynnin välisiin kytköksiin korostavat kokonaisuudessaan asejärjestelmien muodostaman turvallisuusuhan kiireellisyyttä. Tekstiaineiston perusteella autonomisista asejärjestelmistä välittömän ja tärkeän turvallisuusuhan tekee myös autonomisen teknologian luonne ja vallankumouksellinen potentiaali. Uhan kiireellisyys perustuu siihen, että autonomisesti toimiva teknologia kehittyy nopeasti ja siihen panostetaan suuria määriä (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 1; 2020 c). Kampanjan edustajien puheenvuoroissa todetaan, että osalla sotilaskäytössä olevista asejärjestelmistä on jopa jo nyt kyky toimia täysin autonomisesti, vaikka toistaiseksi valtiot ovat päättäneet säilyttää ihmisten roolin asejärjestelmien päätöksentekoprosesseissa (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 1). Samalla autonomisten asejärjestelmien uhan tärkeyttä tuodaan puheenvuoroissa esiin argumentoimalla, että asejärjestelmät voisivat muuttaa vallankumouksellisesti sodankäynnin luonnetta. Kampanjan edustajat vertaavat autonomisia asejärjestelmiä muun muassa ydinaseisiin, jotka muuttivat aikanaan sotilaallista ja turvallisuusympäristöä radikaalisti (Williams 2015). Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajien mukaan tappajarobotit voisivat muuttaa sodankäyntiä yhtä perusteellisesti, kuin ydinaseet (mt.).

Kampanjan verbaalisissa puheakteissa autonomisia asejärjestelmiä kehittävien ja niitä mahdollisesti käyttävien tahojen rooli jää taka-alalle. Tämä käy ilmi jo kampanjan nimestä Pysäyttäkää tappajarobotit, mutta myös tekstipohjaisesta kampanjamateriaalista. Esimerkiksi Kampanjoijan työkalupaketissa todetaan: “Autonomiset asejärjestelmät voisivat vietellä valtiot yhä useampiin aseellisiin konflikteihin – siviilipopulaation kustannuksella.” (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 11.) Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisten puheaktien mukaan aktiivisen uhan luovat autonomiset asejärjestelmät, ja valtioiden taas väitetään ovat lähes passiivisesti asejärjestelmien vieteltävissä. Lennokkeja ja robottiteknologiaa hyödyntävät sekä autonomisia asejärjestelmiä kehittävät valtiot kuvataan kyllä toisinaan vaaraksi kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Kampanjan edustajien pitämien puheenvuorojen mukaan valtioiden suuret panostukset sotilasteknologiaan tekevät

autonomisten asejärjestelmien käytöstä entistä todennäköisempää (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2; 2020 b, 3). Kampanjan edustajien mainitsemat valtiot eli Etelä-Korea, Iso-Britannia, Israel, Kiina, Venäjä ja Yhdysvallat muodostavat uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle kuitenkin ensisijaisesti siksi, etteivät ne kannata Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan tavoitetta eli autonomisten asejärjestelmien kieltämistä (Campaign to Stop Killer Robots 2019 c; 2020 b, 3; 2020 c). Valtiot konstruoidaan kampanjan verbaalisissa puheakteissa siis turvallisuusuhaksi ensisijaisesti siksi, että ne kieltäytyvät sääntelemästä autonomisia asejärjestelmiä.

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan edustajien puheenvuoroissa on selviä piirteitä makroturvallistamisen prosessista, jossa valtiotason ylittävän turvallisuusuhan eli autonomisten asejärjestelmien väitetään vaarantavan globaalin rauhan ja turvallisuuden. Vaikka turvallisuuden viitekohtana on tekstiaineiston perusteella kansainvälinen vakaus ja globaali turvallisuus, autonomisesti toimivien aseiden kontekstissa vaarassa on myös koko ihmiskunta ja erityisesti siviilit ja tahot, joiden ei ole mahdollista ottaa käyttöön edistyksellistä sotilasteknologiaa (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2; 2016; 2020 b, 11). Kampanjan edustajien puheenvuoroissa on siis havaittavissa fyysisen uhan universalismia eli väitteitä koko ihmiskuntaa koskevasta eksistentiaalisesta uhasta (Buzan ja Wæver 2009, 264). Tekstiaineistossa todetaan autonomisten asejärjestelmien olevan poikkeuksellisen merkittävä fyysinen uhka syrjityille ihmisryhmille. Kampanjoijan työkalupaketissa argumentoidaan tekoälyteknologia sisältävän tutkitusti sisäänrakennettuja vinoumia, jotka heijastavat yhteiskunnassa vallitsevia syrjiviä rakenteita, ja jotka voivat johtaa kohtalokkaiisiin lopputuloksiin (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 26–27). Autonomisten asejärjestelmien uhkaa verrataan toistuvasti miehittämättömiin sotilaslennokkeihin, jotka ovat tappaneet sotilaskäytössä suuria määriä siviilejä nimenomaan teknologiaan sisäänrakennettujen vinoumien ja muiden virheiden vuoksi (mt.).

Tekstiaineiston perusteella Campaign to Stop Killer Robots -kampanja eli turvallistava toimija on pyrkinyt verbaalisten puheaktien kautta konstruoimaan autonomiset asejärjestelmät valtiotason ylittäväksi korkean prioriteetin turvallisuusuhaksi. Myös autonomisia asejärjestelmiä kehittävät valtiot konstruoidaan osaksi autonomisten asejärjestelmien turvallisuusuhkaa, mutta pääosin valtiot turvallistetaan tekstiaineistossa vasta kun ne ovat ilmaisseet vastustavansa autonomisten asejärjestelmien sääntelyä. Tekstiaineistossa havaittava turvallisuuden viitekohta ylittää uhkakuvan tavoin valtiotason. Vaarassa autonomisilta asejärjestelmiltä ovat verbaalisten puheaktien perusteella kansainvälinen vakaus, globaali turvallisuus ja koko ihmiskunta, mutta erityisessä vaarassa ovat siviilit

ja yhteiskunnallisesti heikommassa olevat ihmisryhmät. Tekstiaineistossa on lisäksi havaittavissa viitteitä poikkeustoimista, jotka ovat välttämättömiä turvallisuuden viitekohdan suojelemiseksi.

5.2.2 Poikkeustoimet

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian mukaan turvallistamisprosessi koostuu eksistentiaalisen uhan ja turvallisuuden viitekohdan ohella poikkeustoimista, joilla tarkoitetaan tiettyä kontekstia sääntelevien toimintatapojen ohittamista (Buzan et al. 1998, 25). Poikkeustoimet voidaan tulkita eri tavoin eri konteksteissa, mutta välttämättömien poikkeustoimien perustelussa olennaisia kysymyksiä ovat eksistentiaaliseen uhan tärkeys ja kiireellisyys. Asevalvonnan tapauksessa kansainvälinen kieltosopimus tai muu tietyn asekategorian kieltävä oikeudellinen instrumentti voidaan tulkita poikkeustoimena, jolla ohitetaan ne käytännöt, joiden mukaan valtiot pystyvät itsenäisesti päättämään kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä, kuten asehankinnoista (Buzan ja Wæver 2009, 270).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisten puheaktien perusteella autonomisten asejärjestelmien luoman turvallisuusuhan kontekstissa vaadittava poikkeustoimi on kieltää ennaltaehkäisevästi täysin autonomisten asejärjestelmien kehitys, valmistus ja käyttö (Campaign to Stop Killer Robots 2013; 2019 c; 2020 b, 3). Kampanjan edustajien pitämässä puheenvuoroissa todetaan, että autonomisten asejärjestelmien kieltäminen oikeudellisesti sitovalla instrumentilla on välttämätöntä ja ensisijainen tapa vastata autonomisten asejärjestelmien luomiin humanitaarisiin ja kansainvälisen turvallisuuden haasteisiin (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b; 2020 c). Puheenvuoroissa korostetaan, että kielto­sopimuksen tulisi ennen kaikkea taata ihmisten merkityksellinen kontrolli voimankäyttötilanteissa (mt). Merkityksellisellä ihmiskontrollilla kampanja viittaa siihen, että ihmisten tulee aktiivisesti harkita voimankäytön kohdetta, voimankäytön kontekstia ja seurauksia ennen jokaista yksittäistä iskuja (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 3; 2020 b, 16).

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan vaatimista poikkeustoimista epätavallisen tekee niiden ennaltaehkäisevä luonne. Asekategorioiden sääntely on historiallisesti tapahtunut vasta, kun asekatgoria on jo ollut aktiivisessa sotilaskäytössä ja muodostunut humanitaariseksi ongelmaksi. Tekstiaineistossa alleviivataan autonomisten asejärjestelmien kielto­sopimuksen olevan tästä huolimatta saavutettavissa (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 3). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajat vetoavat puheenvuoroissaan aikaisempiin onnistuneisiin

ennaltaehkäiseviin kieltoprosesseihin, kuten räjähtävien ammusten ja sokaisevien laseraseiden kieltoprosesseihin (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 3; 2019 b). Kampanja viittaa puheenvuoroissaan myös toistuvasti autonomisten asejärjestelmien kieltosopimusta kannattavien tahojen tukeen sekä mielipidemittauksiin, jotka kertovat kieltosopimuksen nauttimasta laajasta kannatuksesta kansalaisten keskuudessa (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b; 2019 c; 2020 c). Kampanjan edustajat ovat viitanneet muu muassa kymmenessä Euroopan maassa toteutettuun mielipidekyselyyn, jonka mukaan kolme neljäsosaa vastaajista toivoi heidän valtioidensa edistävän tappavat autonomiset asejärjestelmät kieltävää sopimusta (Campaign to Stop Killer Robots 2019 c). Toisaalta kampanja painottaa verbaalisissa puheakteissaan, että ennaltaehkäisevä kieltosopimus vaatii kiireellisiä toimia, sillä valtiot ja puolustussektori yleisesti panostavat jatkuvasti suuria määriä autonomisten asejärjestelmien kehitykseen (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 3). Ilman kiireellistä ennaltaehkäisevää kieltosopimusta, autonomisista asejärjestelmistä tulee kampanjan mukaan pian todellisia (mt.).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajien puheenvuoroista käy ilmi että, kampanja näkee kansainvälisen kieltosopimuksen kaltaiset sitovat oikeudelliset normit ainoana hyväksyttävänä ratkaisuna autonomisten asejärjestelmien turvallisuushkaan. Poliittiset julkistukset, ohjesäännöt tai muut parhaita käytäntöjä sisältävät ohjeistukset eivät kampanjan edustajien puheenvuorojen mukaan ole riittäviä toimia julkisen mielipiteen vakuuttamiseksi tai autonomisten asejärjestelmien uhan torjumiseksi (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b). Toisin sanoen oikeudellisesti sitova instrumentti on kampanjan näkökulmasta välttämätön osa autonomisten asejärjestelmien uhan torjumista. Sotilaalliset suurvallat, kuten Etelä-Korea, Iso-Britannia, Israel, USA ja Venäjä ovat CCW-sopimuksen alaisen neuvotteluprosessin ajan vastustaneet autonomisten asejärjestelmien sääntelyä kansainvälisellä sopimuksella (Campaign to Stop Killer Robots 2019 c; 2020 b, 3; 2020 c). Campaign to Stop Killer Robots on tukenut autonomisten asejärjestelmiä koskevia monenkeskisiä neuvotteluja YK:n alaisten sopimusten puitteissa, mutta viime vuosien aikana kampanjan edustajat ovat esittäneet turhautumisensa CCW-sopimuksen asiantuntijaryhmän alaisten neuvottelujen hitauteen ja konsensuspohjaiseen päätöksentekoon. Puheenvuoroissa ovatkin toistuneet ehdotukset autonomisia asejärjestelmiä koskevan neuvotteluprosessin siirtämisestä toiseen foorumiin (Campaign to Stop Killer Robots 2016; 2019 b; 2020 b, 3). Kampanja on ehdottanut esimerkiksi, että kansainvälinen kieltosopimus olisi mahdollinen ilman sotilaallisten suurvaltojen osallisuutta, mikäli sopimus luotaisiin perinteisten asevalvontainstituutioiden ulkopuolella (mt.).

Yllä mainitut elementit Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajien puheenvuoroista indikoivat, että Campaign to Stop Killer Robots –kampanja on pyrkinyt verbaalisten puheaktien kautta konstruoimaan autonomisista asejärjestelmistä globaalin mittakaavan turvallisuusuhan, joka vaarantaa globaalin turvallisuuden ja jokaisen ihmisen fyysisen turvallisuuden. Autonomiset asejärjestelmät kuvataan siis eksistentiaalisena uhkana ihmiskunnalle. Kampanjan verbaalisten puheaktien mukaan autonomisten asejärjestelmien turvallisuusuhan torjumiseksi vaaditaan kiireellisesti kansainvälinen täysin autonomiset asejärjestelmät ennaltaehkäisevästi kieltävä sopimus tai muu oikeudellisesti sitova instrumentti. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen puitteissa on mahdollista todeta tekstiaineistojen osalta, että Campaign to Stop Killer Robots –kampanja on hyödyntänyt makrotason turvallistamistekojä vaikuttamistyössään. Tutkielman tekstiaineistot kuitenkin osoittavat samalla, ettei kampanjan vaikuttamistyö nojaa yksinomaan turvallistamisen prosessiin.

5.2.3 Turvallistamisen purkaminen

Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian mukaan valtioiden asevoimat edustavat institutionalisoitua turvallistamista, jonka myötä sotilaalliseen voimankäyttöön liittyvät kysymykset on nostettu normaalin politiikan yläpuolelle (Buzan et al. 1998, 28, 49). Erityisesti sodankäynnin kontekstissa voimankäyttöön liittyvät päätökset ovat normaalin poliittisen päätöksenteon tavoittamattomissa, mutta kansallisen turvallisuuden nimissä myös esimerkiksi aseiden kehitykseen ja hankintaan liittyvät päätökset on pitkälti nostettu pois julkisen ja poliittisen keskustelun areenalta (mt.; Petrova 2018, 634). Sotilaallisella sektorilla ensisijainen turvallisuuden viitekohta on valtio, ja sotilaallisen sektorin tavoitteena on säilyttää kyky suojautua sisäisiltä ja ulkoisilta sotilasuhilta, kuten eivaltioisilta aseellisilta ryhmittymiltä ja toisilta valtioita (Buzan et al. 1998, 49–50). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan puheakteissa on tekstiaineistojen osalta havaittavissa turvallistamisen purkamista eli kampanja on yrittänyt puheaktiensa kautta tuoda valtion voimankäyttöön liittyviä turvallisuuskysymyksiä pois turvallisuussektorilta takaisin julkisen ja poliittisen keskustelun piiriin. Turvallistamisen purkaminen ilmenee pääasiassa kampanjan tavassa kyseenalaistaa argumentit autonomisten asejärjestelmien sotilaallisesta hyödystä ja tarpeesta sekä korvaamalla sotilaallisen sektorin perinteinen turvallistamisen kohde ja turvallisuuden viitekohta.

Tutkimustietoon ja oikeudellisiin argumentteihin nojaten autonomisten asejärjestelmien on väitetty olevan väistämätön kehityskulku, positiivinen yhteiskunnallinen edistysaskel ja välttämätön osa asevoimien kehitystä, mutta Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan perustajajäsen Jody Williams on kyseenalaistanut nämä väitteet (Williams 2015). Williams argumentoi vuonna 2015

puheenvuorossaan, ettei sotilasvoimilla ole vielä autonomisten asejärjestelmien kohdalla sotilaallista tarvetta. Williamsin mukaan argumentit autonomisten asejärjestelmien sotilaallisesta tarpeesta ovat harhaanjohtavia, sillä asejärjestelmiä ei ole vielä nähty sotilaskäytössä. Leppymättömät argumentit tappajarobottien väistämättömyydestä ovat Williamsin puheenvuoron mukaan vain tapa vaientaa ihmiset, jotka vastustavat ajatusta itsenäisiin tappoiskuihin kykenevistä koneista (mt.). Väistämätöntä on Williamsin puheenvuoron perusteella vain se, että tappajarobotit luovat itse sotilaallisen tarpeen, mikäli ne löytävät tiensä taistelukentille (mt.). Williams toteaa: “Jos tappajarobotit päästetään kentälle, tämä uusin tappava vallankumous aseistuksessa luo uuden asevarustelukilpailun myötä sotilaallisen tarpeen” (mt.). Loppujen lopuksi Williamsin mukaan autonomisten asejärjestelmien väistämätön käyttö on pysäytettävissä, mikäli autonomisia asejärjestelmiä vastustavat tahot tekevät asialle jotain (mt.).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajat ovat puheenvuoroissaan kritisoineet niitä käytäntöjä, joiden mukaan valtiot saavat itse päättää, millaista sotilasteknologiaa ne kehittävät ja hyödyntävät (Campaign to Stop Killer Robots 2020 c). Kampanjan mukaan autonomisten asejärjestelmien kaltaisen teknologian kehityksessä ja käytössä on lopulta kyse yksilöllisestä ja yhteisöllisestä vastuusta (mt.). Kampanja on edistänyt myös ajatusta yhä suuremmasta läpinäkyvyydestä autonomisten asejärjestelmien ja yleisesti uusien aseteknologioiden kehityksen, leviämisen ja käytön suhteen (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 4). Läpinäkyvyys, vastuuvollisuus ja lisääntyvä julkinen valvonta siitä, mitä aseita pidetään hyväksyttävänä ovat kampanjan mukaan keskeisiä tapoja ehkäistä vahinkoja ja käsitellä uusien aseteknologioiden luomia aseistariisun- ja turvallisuusongelmia (mt.). Kampanjan edustajien puheenvuoroissa kyseenalaisestaan samalla argumentit autonomisten asejärjestelmien sotilaallisista ja muista hyödyistä. Autonomiset asejärjestelmät eivät kampanjan edustajien puheenvuorojen mukaan pysty erottamaan siviilejä sotilaskohteista tai toimimaan täysin ennakoitusti ja täten asejärjestelmät eivät ole tehokkaita tai sodankäyntiä säätelevien normien puitteissa laillisia (Campaign to Stop Killer Robots 2013). Lisäksi tekstiaineistossa argumentoidaan autonomisten asejärjestelmien olevan epäluotettavia, sillä asejärjestelmät sisältävät ongelmallisia vinoumia ja ne ovat alttiita hakkerointiyrityksille (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 56). Campaign to Stop Killer Robots -kampanja ei siis hyväksy argumentteja autonomisten asejärjestelmien väistämättömyydestä, tarpeellisuudesta tai hyödyllisyydestä osana valtioiden voimankäyttöä.

Kyseenalaistamalla argumentit autonomisten asejärjestelmien väistämättömydestä ja sotilaallisesta tarpeesta ja hyödystä Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajat ovat siis osaltaan purkaneet valtioiden voimankäytön turvallistamista. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisissa puheakteissa on lisäksi havaittavissa piirteitä yhdestä Hansenin turvallistamisen purkamisen ideaalimuodosta eli korvaamisesta (Hansen 2012, 539–545). Kampanjan edustajien puheenvuoroissa turvallistamisen purkaminen ilmenee korvaamalla sekä turvallistamisen kohde että turvallisuuden viitekohta. Ensinnäkin autonomiset asejärjestelmät konstruoidaan kampanjan verbaalisissa puheakteissa kansallisen turvallisuuden takaajasta uhaksi (Campaign to Stop Killer Robots 2013; 2016; 2020 b, 11; 2020 c; Williams 2015). Uhkana eivät siis enää ensisijaisesti ole aseita käyttävät tahot, kuten aseelliset ryhmittymät tai toiset valtiot, vaan autonomiset asejärjestelmät itsessään. Toisekseen Campaign to Stop Killer Robots -kampanja on edistänyt turvallistamisen purkamista korvaamalla turvallisuuden viitekohdan. Perinteisesti sotilaallisella sektorilla turvallisuuden viitekohtana on ollut valtio ja kansallinen turvallisuus, mutta Campaign to Stop Killer Robots -kampanja siirtää turvallisuuden viitekohdan siviileihin, kansainväliseen vakauteen, globaaliin turvallisuuteen ja täten koko ihmiskuntaan (Campaign to Stop Killer Robots 2013; 2016; 2020 b, 11; Williams 2015).

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisissa puheakteissa on tekstiaineiston perusteella havaittavissa samanaikaista turvallistamista ja turvallistamisen purkamista. Kampanja on pyrkinyt puheakteissaan konstruoidaan autonomiset asejärjestelmät uhaksi, joka vaarantaa globaalin rauhan ja turvallisuuden ja jokaisen ihmisen, erityisesti siviilien turvallisuuden. Autonomisten asejärjestelmien välittömän turvallisuusuhan kontekstissa kiireellisenä ja välttämättömänä poikkeustoimena kampanja esittää autonomisten asejärjestelmien kehitystä, kauppaa ja käyttöä kieltävää ennaltaehkäisevää oikeudellista instrumenttia. Tekstiaineistojen perusteella kampanja on myös tuonut valtioiden sotilaallista voimankäyttöä koskevat päätökset julkiseen ja poliittiseen keskusteluun kyseenalaistamalla valtioiden oikeuden päättää itsevaltaisesti asehankinnoista ja asekehityksestä sekä haastamalla argumentit autonomisten asejärjestelmien väistämättömydestä ja sotilaallisesta hyödystä ja tarpeesta. Turvallistamisen purkaminen ilmenee myös Hansenin kuvaamalla korvaamisen strategialla eli sotilaallisen sektorin perinteinen turvallistamisen kohde ja turvallisuuden viitekohta korvataan: uhkana eivät ole enää valtioiden sisäiset ja ulkoiset sotilasuhat, vaan autonomiset asejärjestelmät itsessään, ja valtion turvallisuuden sijaan pyritään takaamaan globaali rauha ja ihmisten turvallisuus.

5.2.4 Autonomiset asejärjestelmät moraalisenä, eettisenä ja oikeudellisenä haasteena

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajien puheenvuoroissa on havaittavissa makrotason turvallistamistekojä ja turvallistamisen purkamista, mutta nämä diskursiiviset prosessit eivät paljasta kokonaiskuvaa kampanjan verbaalisista puheakteista. Turvallistaminen ja turvallistamisen purkaminen ovat lopulta vain muutama kehys kampanjan käyttämien strategisten kehysten joukossa. Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajien puheenvuoroissa autonomisten asejärjestelmien argumentoidaan luovan sotilaallisia ja turvallisuusuhkia, mutta myös eettisiä, moraalisia ja oikeudellisia haasteita (Campaign to Stop Killer Robots 2016; 2019 b; 2019 c; 2020 b; 2020 c). Selkeä esimerkki tästä on esillä Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajan YK:n yleiskokouksen ensimmäisessä komiteassa vuonna 2016 pitämässä puheenvuorossa: “Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan näkökulmasta täysin autonomisten asejärjestelmien luomat vakavat eettiset, oikeudelliset, sotilaalliset, leviämis-, turvallisuus- ja muut huolenaiheet muodostavat niin suuren uhan meidän ihmiskunnallemme, että ennaltaehkäisevä kieltö on perusteltu” (Campaign to Stop Killer Robots 2016). Campaign to Stop Killer Robots –kampanja pyrkii tekstiaineistojen perusteella käyttämään monia rinnakkaisia diskursiivisia prosesseja ja kehyksiä konstruoidessaan autonomiset asejärjestelmät laajamittaiseksi ongelmaksi. Autonomisten asejärjestelmien kuvaaminen globaalina turvallisuushaasteena on yksi näistä keskeisistä prosesseista, mutta turvallistamisen prosessi jää paikoin kampanjan edustajien puheenvuoroissa moraalisten, eettisten ja oikeudellisten kehysten varjoon.

Ensisijaisesti autonomisia asejärjestelmiä kuvaillaan tekstiaineistossa moraaliseksi ja eettiseksi ongelmaksi. Autonomiset asejärjestelmät esitetään puheenvuoroissa toistuvasti uhkana ihmisyydelle, kuten käy ilmi Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajan vuonna 2019 CCW-sopimuksen osapuolikokouksessa pitämästä puheenvuorosta: “Lopuksi haluan muistuttaa, etteivät koalitiotamme motivoi huolet ’hallitsemattomasti riehuvista tappajaroboteista,’ vaan kiireellinen tarve torjua täysin autonomisten asejärjestelmien muodostama uhka ihmisyydelle” (Campaign to Stop Killer Robots 2019 c). Kampanjan mukaan keskeisin huomio autonomisten asejärjestelmien suhteen on se, että autonomisten asejärjestelmien käyttö ylittää perustavanlaatuisen moraalisen rajan (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 3). Lainaten Yhdysvaltojen entistä kenraalimajuria Robert H. Latiffia kampanjan edustaja totesi vuonna 2013 YK:n pääsihteerin aseistariisuntakysymyksiä koskevan neuvottelukunnan kokouksessa, että kuolema algoritmin perusteella on mitä äärimmäisin häpäisy (mt.). Kampanjan edustajat korostavat puheenvuoroissaan myös, miten ongelmallista ihmisarvon kannalta on, että

autonomisilta asejärjestelmiltä puuttuu harkintakyky, empatia ja moraalinen toimintakyky (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2–3; 2019 b).

Tekstiaineistossa todetaan autonomisten asejärjestelmien tekevän päätöksiä elämästä ja kuolemasta täysin algoritmien perusteella, ja täten asejärjestelmien hyödyntämä tekoälyteknologin argumentoidaan supistavan ihmiset objekteiksi (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 7–8, 23). Autonomisten asejärjestelmien eettisiin haasteisiin lukeutuu kampanjan mukaan asejärjestelmien hyödyntämän tekoälyteknologian taipumus syventää yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja syrjiviä rakenteita. Kampanjoijan työkalupaketissa argumentoidaan, että tekoälyteknologiat sisältävät tutkitusti vinoumia, jotka asettavat tietyt ihmisryhmät toisia haavoittuvaisempaan asemaan (mt., 21–27). Autonomiset asejärjestelmät eivät kampanjan mukaan välttyisi tekoälyteknologian vinoumien luomilta eettiseltä ja ihmisoikeusongelmalta (mt., 27). Tekoälyteknologian sisältämiä vinoumia on kampanjan mukaan vaikea tunnistaa, koska tekoälyteknologia voi tuottaa odottamattomia lopputuloksia mustan laatikon ongelman vuoksi (mt., 30)

Autonomisten asejärjestelmien turvallisuus, moraaliset ja eettiset haasteet nivoutuvat Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisissa puheakteissa yhteen autonomisten asejärjestelmien luomien oikeudellisten haasteiden kanssa. Kampanjan näkökulmasta autonomiset asejärjestelmät ovat ristiriidassa Martensin lausekkeen, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kanssa (Campaign to Stop Killer Robots 2020 b, 7). Martensin lausekkeen mukaan ihmisiä suojelevat inhimillisyyden periaatteet eli esimerkiksi ihmisarvon kunnioittaminen sekä julkinen mielipide. Kuten yllä todettiin, kampanja argumentoi autonomisten asejärjestelmien olevan erittäin ongelmallisia ihmisarvon kunnioittamisen kannalta. Tekstiaineistossa argumentoidaan myös julkisen mielipiteen asettuvan autonomisten asejärjestelmien kehitystä ja käyttöä vastaan. Esimerkiksi Kampanjoijan työkalupakissa viitataan mielipidetutkimukseen, joka osoittaa julkisen mielipiteen asettuvan autonomisia asejärjestelmiä vastaan 26 eri maassa (mt., 8). Martensin lausekkeen ohella Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edustajat argumentoivat puheenvuoroissaan autonomisten asejärjestelmien rikkovan humanitaarisen oikeuden perussäännöksiä eli erottelu-, suhteellisuus- ja ennakoitiperiaatteita (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 2; 2020 b, 7). Toisin sanoen asejärjestelmät eivät pystyisi erottelamaan siviilikohteita sotilaskohteista tai tekemään vaadittavia laskelmia iskun suhteellisista hyödyistä ja haitoista. Kampanjoijan työkalupakissa todetaan autonomisten asejärjestelmien rikkovan potentiaalisesti myös kolmea ihmisoikeusperiaatetta: ihmisten oikeutta elämään, ihmisoikeusrikkomuksista kärsineiden oikeutta oikeussuojaan ja ihmisten oikeutta

ihmisarvoon (Campaign to Stop Killer Robots 2013, 1; 2020 b, 8–9; 2020 c). Autonomisten asejärjestelmien käyttö muodostuu haasteeksi kampanjan mukaan etenkin juuri vastuuvollisuuden toteutumisen kannalta, sillä ei ole varmaa, ketä tulisi pitää vastuussa asejärjestelmien aiheuttamista humanitaarisen oikeuden tai ihmisoikeuksien rikkomuksista (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b; 2020 b, 9). Vastuuvollisuuteen liittyvät ongelmat ovat kampanjan mukaan keskeinen syy sille, miksi ennaltaehkäisevä kieltosopimus on tarpeen.

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisissa puheakteissa toistuva ydinviesti on, että ihmisten tulee säilyttää merkityksellinen kontrolli voimankäytössä (Campaign to Stop Killer Robots 2016; 2020 b, 16). Kampanjan edustaja totesikin vuonna 2016 YK:n yleiskokouksen ensimmäisen kokouksen istunnossa: “Ihmiskontrollin säilyttäminen voimankäytössä on moraalinen välttämättömyys ja välttämätön osa kansainvälisen oikeuden noudattamista ja vastuuvollisuuden turvaamista” (Campaign to Stop Killer Robots 2016). Autonomisten asejärjestelmien kehitystä, kauppaa ja käyttöä sääntelevän kansainvälisen sopimuksen tai muun oikeudellisesti sitovan normiston avulla voitaisiin Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan mukaan taata merkityksellisen ihmiskontrollin säilyttäminen voimankäyttötilanteissa, ja täten vastata autonomisten asejärjestelmien luomiin turvallisuus-, moraalisiin, eettisiin ja oikeudellisiin haasteisiin (Campaign to Stop Killer Robots 2019 b). Kampanjan edustajien puheenvuoroissa todetaan autonomisten asejärjestelmien olevan muihin asetyyppeihin verrattuna uniikki oikeudellinen haaste, minkä vuoksi olemassa olevat oikeudelliset normit ovat riittämättömiä sääntelemään niitä (mt.).

Tekstiaineistojen analyysi paljastaa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisten puheaktien sisältävän monia rinnakkaisia tapoja kehystää autonomiset asejärjestelmät laajamittaiseksi ongelmaksi. Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian tarjoaman kehikon avulla tekstiaineistosta tunnistettiin piirteitä makroturvallistamisen prosessista. Lisäksi turvallistamisteorian avulla tekstiaineistosta oli mahdollista erottaa turvallistamisen purkamista eli yrityksiä tuoda turvallistettuja aiheita julkisen ja poliittisen keskustelun areenalle ja toisaalta korvata turvallistamisen kohde ja turvallisuuden viitekohta. Tekstiaineiston analyysi niin ikään korosti sitä, että turvallistamisteot ja turvallistaminen purkaminen jäävät usein Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan verbaalisissa puheakteissa moraalisten, eettisten ja oikeudellisten argumenttien varjoon. Kampanja argumentoi autonomisten asejärjestelmien kieltämisen olevan välttämätöntä ensisijaisesti siksi, että asejärjestelmät ovat uhka ihmisyydelle. Kokonaiskuvan muodostaminen Campaign to Stop

Killer Robots -kampanjan konstruoimista diskursiivisista prosesseista ja kehystämisen tavoista vaatii kuitenkin myös visuaalisten puheaktien analysoimista.

5.3 Visuaalisen aineiston analyysi

Tässä tutkielmassa pyritään osaltaan vastaamaan Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian puitteissa havaittuun tarpeeseen sisällyttää visuaalisia aineistoja osaksi turvallistamisen prosessien analysointia. Vaikka Kööpenhaminan koulukunnan piirissä puheaktien on tulkittu olevan pääasiassa verbaalisia ja kielellisiä prosesseja, voivat puheaktit muodostua myös visuaalisista ilmaisumuodoista (Williams 2003, 525–527). Lene Hansenin (2011) visuaalisen turvallistamisen teoria antaa työkalut visuaalisten puheaktien analysoimiseen yhdistämällä uusia elementtejä Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian analyttisiin työkaluihin. Tämän tutkielman visuaalinen aineisto koostuu kolmesta Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan internetissä julkaisemasta videosta, jotka on julkaistu vuosina 2018 ja 2019. Visuaaliseen aineistoon lukeutuvat videot antavat erinomaisen mahdollisuuden soveltaa Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriaa, sillä videot sekoittavat eri esittämisen strategioita, genrejä, visuaalista sisältöä ja tekstiä. Hansenin teorian soveltamisen ohella tässä alaluvussa pyritään edelleen etsimään vastauksia tutkielman kolmeen tutkimuskysymykseen eli visuaalisesta aineistosta pyritään tunnistamaan ja analysoimaan Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan konstruoimia mahdollisia turvallistamistekoja, turvallistamisen purkamista ja muunlaisia kehystämisen tapoja.

Käsillä oleva alaluku on jaettu kolmeen osioon Hansenin mallin mukaisesti (Hansen 2011). Ensimmäisessä osiossa analysoidaan visuaalisessa aineistossa havaittavia esittämisen strategioita. Tämän jälkeen analysoidaan visuaaliselle aineistolle merkitystä antavia tekstejä ja aineiston genrejä ja lopuksi pohditaan, miten visuaalisen aineiston ominaispiirteet eli välittömyys, levitettävyyys ja monitulkintaisuus vaikuttavat Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan rakentamiin diskursiivisiin prosesseihin ja kehystämisen tapoihin.

5.3.1 Kampanjavideot ja esittämisen strategiat

Lene Hansenin (2011) visuaalisen turvallistamisen teoriassa keskeisessä osassa ovat erilaiset esittämisen strategiat, jotka voidaan jakaa neljään kategoriaan. Turvallisuusdiskurssia voidaan edistää esittämällä kohteita uhkaavina ja pahoina, outoina ja alempiarvoisina, tuttuina ja pyhinä tai uhattuina ja vainottuina (Hansen 2011, 59). Esittämisen strategiat voivat esiintyä visuaalisessa aineistossa yksittäin tai samanaikaisesti edistäen turvallistamisen prosessia. Campaign to Stop Killer Robots –

kampanjan julkaisemissa videoissa on havaittavissa piirteitä kolmesta Hansenin kuvailemasta esittämisen strategiasta.

Erilaiset asetyypit liittyvät Kööpenhaminan koulukunnan mukaan sodankäynnin kokemukseen ja ne sisältävät uhan, pelon ja vaaran konnotaatioita, minkä vuoksi aseiden kuvaaminen voi edistää turvallistamisen prosessia (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 79). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videot sisältävät pääasiassa kuvauksia erilaisista autonomisesti toimivista aseista, jotka esitetään hyökkäävässä uhkaavasti kohti siviilirakennuksia ja yksittäisiä ihmisiä. Ensimmäinen visuaaliseen aineistoon kuuluva video on julkaistu huhtikuussa 2018 ja video sisältää animoituja piirroksia erilaisista autonomisesti toimivista miehittämättömistä sotilaslennokeista (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Video alkaa kuvaamalla kaupunkia, jonka yllä olevalla punaisella taivaalla sotilaslennokkien parvet räjäyttävät siviili- ja sotilaskohteita (mt.). Myöhemmin videolla kuvataan sotilaslennokkeja kohdentamassa iskunsa yksittäisiin siviileihin ja lentämässä kohti katsojan perspektiiviä (mt.). Sama uhkaavuuden ja pelon esittämisen strategia toistuu myös kahdessa muussa visuaaliseen aineistoon kuuluvassa videossa. Vuoden 2018 lokakuussa julkaistu video on myös animoitu, ja ensimmäisen videon tavoin videolla kuvataan autonomisesti toimivia sotilaslennokkeja iskemässä kohti yksittäistä ihmistä ja suurkaupunkia (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b). Kolmannella, vuonna 2019 julkaistulla videolla näytetään dokumentti- ja uutiskuvaa eri valtioiden kehittämistä autonomisesti toimivista tankeista ja sotilaslennokeista, mutta videolla toistuvat niin ikään animoidut kuvaukset rakennuksia ja yksittäisiä siviilejä ampuvista autonomisista aseista, jotka lopulta tuhoavat väkivaltaisesti kokonaisia kaupunkeja (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Visuaalisessa aineistossa havaittava keskeinen esittämisen strategia on siis autonomisten asejärjestelmien esittäminen uhkaavina ja pelottavina, ja tämä esittämisen strategia perustuu autonomisten asejärjestelmien aiheuttaman tuhon, väkivallan ja sodankäynnin uhan kuvaamiseen. Lisäksi videoilla verrataan autonomisia asejärjestelmiä ydinaseiden uhkaan. Vuonna 2019 julkaistu video päättyy dramaattiseen kohtaukseen, jossa suurkaupungin ylle nousee sienenmuotoinen savupilvi, mikä on selvä viittaus ydinaseiden räjähdyksille ominaiseen sienipilveen (mt.).

Yhdessäkään visuaaliseen aineistoon kuuluvassa videossa ei näytetä, mikä taho on konkreettisesti ottanut nämä tuhoa ja väkivaltaa aiheuttavat autonomiset asejärjestelmät käyttöön, vaan videot keskittyvät esittämään autonomisesti toimivat aseet uhkaavina ja pelottavina. Vuoden 2018 huhtikuussa julkaistulla kampanjavideolla kuitenkin esitetään Etelä-Korean, Iso-Britannian, Israelin, USA:n ja Venäjän liput limittäin autonomisiin asejärjestelmiin keskittyvien kohtausten kanssa, mikä

viittaa videoiden pyrkivän esittämään nämä maat osana autonomisten asejärjestelmien uhkaa (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Visuaalisen esittämisen strategian kautta näiden valtioiden rooli jää kuitenkin monitulkintaiseksi, sillä muilla kampanjavideoilla valtioiden roolia tai toimintaa ei kuvata. Videot keskittyvät vain autonomiset asejärjestelmien esittämiseen uhkaavina ja pelottavina (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b; 2019 d).

Visuaalisessa aineistossa toistuu myös tuttuuteen perustuva esittämisen strategia sekä tapa esittää eri kohteita uhattuina ja vainottuina. Hansen toteaa, että katsojalle tutun kohteen esittäminen visuaalisessa aineistossa voi edistää turvallistamisen prosessia etenkin, jos tuttua kohdetta pidetään yleisesti tärkeänä, pyhänä ja ylempiarvoisena (Hansen 2011, 59). Toisaalta tuttuus voi muodostua siitä, että visuaalisessa aineistossa kuvataan “tavallisia” ihmisiä tekemässä yksityisiä asioita (mt.). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoilla tuttuus välittyy katsojalle ensinnäkin siten, että videoilla esitetään asejärjestelmiä tuhoamassa yleisesti tunnettuja kohteita, kuten koulubussin, kirkkorakennuksia, vapauden patsaan taustalla kuvatun New Yorkin kaupungin ja Yhdysvaltain kongressitalon rakennuksen (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2019 d). Toisekseen autonomisten asejärjestelmien kuvataan kohdentavansa iskunsa yksittäisiin ihmisiin heidän kasvojensa perusteella ja jopa suoraan pieniin lapsiin (mt.). Toisella vuonna 2018 julkaistuista videoista tuttuus välittyy katsojalle erityisen vahvasti, koska video on pyritty kuvaamaan “tavallisen” ihmisen perspektiivistä. Tämän esittämisen tavan ansiosta katsoja upotetaan videon tapahtumiin, ja katsoja seuraa kerrostaloasunnossa asuvan ihmisen näkökulmasta uutisia autonomisten asejärjestelmien iskuista ja näkee asunnon ikkunasta sotilaslennokit räjäyttämässä lähellä olevia rakennuksia (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b). Videon lopulla autonomisesti toimivat sotilaslennokit kohdentavat huomionsa videon päähenkilöön ja hänen kotiinsa (mt.).

Kolmas videoilla esiintyvä esittämisen strategia liittyy vahvasti tuttuuden kuvaamisen, sillä videoilla esitetään yksittäiset ihmiset, tutut siviilikohteet ja kokonaiset kaupungit uhattuina ja vainottuina. Hansen toteaa tämän uhan ja vainon kuvaamisen sisältävän usein viestin siitä, että sekä uhkaa ja vainoa tuottavat tahot että “meidän” vastuu toimia tulisi turvallistaa (Hansen 2011, 59–60). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan visuaaliset puheaktit esittävät autonomiset aseet uhkaavina objekteina, sillä videot sisältävät pääasiallisesti kuvauksia autonomisista asejärjestelmistä räjäyttämässä siviilirakennuksia, tuhoamassa suurkaupunkeja ja vainoamassa siviilejä (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b; 2019 d). Toisin sanoen visuaalisissa puheakteissa pyritään turvallistamaan autonomiset asejärjestelmät siviilikohteita vaarantavaksi uhaksi, jota vastaan “meidän” katsojien tulee

toimia. Lisäksi katsojalle tuttujen kohteiden, kuten siviilirakennusten ja kokonaisten kaupunkien sekä yksittäisten ihmisten esittäminen uhattuina ja vainottuina osaltaan konstruoi turvallisuuden viitekohdaksi yleisesti ihmisten turvallisuuden.

Kuva 1. Pysäytyskuva ”Yksikään maa ei olisi turvassa täysin autonomisilta aseilta” nimiseltä kampanjavideolta (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a).

Esittämisen strategioiden näkökulmasta visuaalisen aineiston muodostavat kampanjavideot ovat konstruineet autonomiset asejärjestelmät turvallisuushaksi esittämällä asejärjestelmät pahoina ja uhkaavina. Myös Etelä-Korean, Iso-Britannian, Israelin, USA:n ja Venäjän liput esitetään osana autonomisten asejärjestelmien uhkaa yhdellä kampanjavideoista, mutta pääosin videot keskittyvät esittämään nimenomaan autonomisesti toimivat aseet pahoina ja uhkaavina. Turvallistamisen prosessia edistävät lisäksi visuaalisessa aineistossa tuttuuden, uhan ja vainon esittäminen erityisesti siksi, että yleisesti tunnetut ja pyhänä pidetyt kohteet, kuten tunnetut suurkaupungit, siviilirakennukset, lapset ja yksittäiset ihmiset esitetään videoilla uhattuina ja vainottuina. Visuaalisessa aineistossa pyritään esittämisen strategioiden kautta siis konstruimaan turvallisuuden viitekohdaksi ihmisten ja erityisesti siviilien turvallisuus. Autonomisten asejärjestelmien luoman uhan kontekstissa vaadittavat toimet jäävät kuitenkin visuaalisten esittämisen tapojen perusteella epäselviksi. Vain yhdessä kampanjavideoissa viitataan YK:n tunnuskuvan avulla toimiin, joita vaaditaan autonomisten

asejärjestelmien uhan torjumiseksi (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Visuaalisen aineiston kyky konstruoida turvallistamistekoa ei täten perustu yksin visuaalisille esittämisen strategioille.

5.3.2 Visuaaliselle aineistolle merkitystä antavat tekstit ja genret

Visuaalisten aineistojen ja mahdollisen turvallistamisen prosessin välistä suhdetta ei voida Hansenin mukaan ymmärtää ilman, että otetaan huomioon visuaalisten aineiston välittömässä läheisyydessä olevia tekstejä (Hansen 2011, 59). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoiden tapauksessa videoihin upotetut tekstit ja verbaaliset puheaktit muodostavat visuaalisen aineiston välittömässä läheisyydessä olevan tekstiaineiston. Vahvasta visuaalisesta puolestaan huolimatta kaikki visuaaliseen aineistoon kuuluvat videot sisältävät keskeisiä tekstejä, ja näissä teksteissä on havaittavissa monia samanlaisia piirteitä, kuin tutkielman tekstiaineistossa.

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoihin upotetut tekstit sisältävät selkeitä viittauksia autonomisten asejärjestelmien luomaan turvallisuusuhkaan. Kampanjan vuonna 2019 julkaisema video on nimeltään ”Tulevatko täysin autonomiset aseet sytyttämään sotia?” ja videon ensimmäisessä kohtauksessa näkyvä teksti pohtii: ”Tulevatko täysin autonomiset aseet sytyttämään sotia ja luomaan epävakautta maailmaan?” (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Lisäksi videon tekstissä korostetaan sotilaisiin ja siviileihin kohdistuvien riskien kasvua, mikäli autonomisia aseita käytetään sodankäynnissä (mt.). Myös muihin videoihin sisältyvissä teksteissä mainitaan toistuvasti autonomisten asejärjestelmien luoma fyysinen uhka ja erityisesti asejärjestelmiin liittyvä sodankäynnin uhka. ”Kasvotusten täysin autonomisten aseiden kanssa” nimiseen videoon sisältyvät verbaaliset puheaktit toteavat autonomisten aseiden hyökkäävän kohti kaupunkia, minkä lisäksi videolla korostetaan aseiden hyökkäävän mahdollisesti kohti kaupungin asukkaita ja muita siviilikohteita (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b). Toinen vuonna 2018 julkaistuista videoista laajentaa turvallisuuden viitekohtaa siviilikohteiden ulkopuolelle. Videon nimi on ”Yksikään maa ei olisi turvassa autonomisilta asejärjestelmiltä,” ja videoon upotetussa tekstissä todetaan: ”Yksikään maa olisi turvassa ylivoimaisilta hyökkäyksiltä” (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Täten kyseisen videon tekstit konstruoivat autonomiset asejärjestelmät uhaksi ja siviilikohteet, ihmiset ja kaikki maailman maat suojelua vaativaksi turvallisuuden viitekohdaksi.

Huomionarvoisia seikkoja videoihin sisältyvissä teksteissä ovat niin ikään niiden sisältämät viittaukset autonomisia asejärjestelmiä kehittäviin valtioihin. Videoissa todetaan Yhdysvaltojen, Venäjän, Kiinan, Israelin, Etelä-Korean ja Iso-Britannian kehittävän yhä autonomisempia aseita, mikä voi johtaa

ihmisten roolin pienenemiseen sodankäynnissä, sodankäynnin kynnyksen madaltumiseen ja sotilaisiin ja siviileihin kohdistuvien riskien kasvuun (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2019 d). Visuaalisen aineiston läheisyydessä olevat tekstit edelleen monimutkaistavat valtioiden roolia autonomisten asejärjestelmien uhan kontekstissa, sillä valtiot konstruoidaan videoiden sisältämässä teksteissä osaksi autonomisten asejärjestelmien laajamittaista uhkaa. Tämä poikkeaa tekstiaineistossa havaitusta tavasta konstruoida valtiot turvallisuushaksi vasta, kun ne ovat ilmaisseet vastustavansa autonomisten asejärjestelmien kieltämistä. Kokonaisuudessaan turvallistamisen kohteena ovat videoilla siis sekä autonomiset asejärjestelmät että niitä kehittävät valtiot. Turvallisuuden viitekohdaksi taas konstruoidaan videoihin liittyvien tekstien kautta kaikki maailman maat, sotilaat ja siviilit eli koko ihmiskunta.

Sen lisäksi, että videoihin upotetut tekstit korostavat autonomisten asejärjestelmien turvallisuushakaa on teksteissä havaittavissa turvallistamisen purkamisesta. Verkkoon ladatut ja suurelle yleisölle suunnatut kampanjavidet voidaan itsessään lukea yrityksenä tuoda valtioiden voimankäyttöä ja asevarustelua koskeva keskustelu pois sotilaalliselta sektorilta julkisen ja poliittisen keskustelun piiriin, mutta tämän lisäksi kampanjavidetoiden tekstit purkavat sotilaallisen sektorin turvallistamista kyseenalaistamalla argumentit autonomisten asejärjestelmien sotilaallisesta tarpeesta ja tehokkuudesta. ”Tulevatko autonomiset asejärjestelmät sytyttämään sotia?” nimisellä videolla asetetaan kyseenalaisiksi väitteet autonomisten asejärjestelmien luomista suhteellisen pienistä riskeistä sotilasjoukoille (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Videoon upotetut tekstit argumentoivat asejärjestelmien luovan entistä suurempia riskejä sotilaille ja siviileille autonomisten aseiden mahdollistaman sodankäynnin nopean tempon ja hakkerointiyritysten vuoksi (mt.). Lisäksi kampanjavidetoidella väitetään autonomisesti toimivien aseiden tekevän virheitä melko helposti (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b). Tekstiaineiston tavoin visuaaliseen aineistoon upotetuissa teksteissä on havaittavissa turvallistamisen purkamista korvaamisen strategian kautta. Videoiden tekstit konstruivat turvallisuushaksi ensisijaisesti autonomiset asejärjestelmät, mutta myös asejärjestelmiä kehittävät valtiot (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2019 d). Perinteinen sotilaallisen sektorin turvallistamisen kohde eli valtion ulko- ja sisäpuolelta tulevat uhat, kuten toiset valtiot, korvataan videoiden teksteissä siis osin autonomisten asejärjestelmien uhall. Sotilaallisen sektorin perinteinen turvallisuuden viitekohta eli kansallinen turvallisuus korvataan videoihin upotetuissa teksteissä niin ikään vain osittain, sillä tekstien perusteella autonomiset asejärjestelmät uhkaavat sekä kaikkia

maailman maita että jokaisen ihmisen turvallisuutta (mt.). Turvallistamisen purkaminen korvaamisen strategialla toteutuu kampanjavideoihin upotetuilla teksteillä siis vain osittain.

Kampanjavideoiden tekstit pyrkivät kehystämään autonomiset asejärjestelmät turvallisuusuhan lisäksi moraaliseksi ja oikeudelliseksi ongelmaksi. ”Yksikään valtio ei olisi turvassa täysin autonomisilta aseilta” niminen video sisältää heti videon ensimmäisessä kohtauksessa tekstin: “Me olemme ylittämässä moraalisen rajan” (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Kampanjavideot painottavat autonomisten asejärjestelmien loukkaavan ihmisyyttä ja ihmisarvoa, sillä asejärjestelmät tekisivät päätöksiä yksinomaan algoritmien perusteella. Vuonna 2019 julkaistulla videolla kerrotaan neuvostoliittolaisen sotilaan Stanislav Petrovin tarina siitä, kuinka hän esti ydinsodan syttymisen kieltäytymällä tottelemasta sotilastukikohdan hälytysjärjestelmän ohjeita vuonna 1983 (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Videoon upotetuissa teksteissä todetaan, että Petrovin kunnioitus ihmisarvoa kohtaan oli merkittävässä roolissa hänen päätöksenteossaan. Asejärjestelmät eivät taas videon mukaan tuntisi mitään tai väsyisi koskaan (mt.). Autonomiset asejärjestelmät esitetään samanaikaisesti videoiden tekstien kautta oikeudellisena ongelmana ja erityisesti haasteena vastuuvollisuuden toteutumiseksi. Esimerkiksi vuonna 2019 julkaistulla videolla ”Tulevatko täysin autonomiset aseet sytyttämään sotia?” todetaan, etteivät autonomiset aseet pystyisi tulkitsemaan kontekstia, vaikka kontekstin ymmärtäminen on aina ollut olennainen osa sodankäyntiä (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Kontekstin tulkitseminen on myös osa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toteuttamista. ”Kasvotusten täysin autonomisten aseiden kanssa” nimisellä videolla taas pohditaan, ketä voitaisiin pitää vastuussa täysin autonomisten aseiden teoista; sotilaskomentajaa, ohjelmoijaa, valmistajaa vai itse robottia (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b).

Vain yhdessä visuaalisen aineistoon sisältyvistä videoista kerrotaan tekstien kautta, miten autonomisiin asejärjestelmiin liittyviin haasteisiin tulisi vasta. ”Yksikään valtio ei olisi turvassa täysin autonomisilta aseilta” nimiseen videoon upotetussa tekstissä kerrotaan tuhansien tekoälyn asiantuntijoiden kannattavan autonomisten aseiden kieltämistä (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Tämän lisäksi videon lopussa YK:n tunnuskuvan ylle ilmestyvässä tekstissä todetaan: “Valtioiden tulee toimia nyt ennen kuin on liian myöhäistä. Koordinoiduilla toimilla kansainvälinen kieltosopimus voidaan neuvotella vuoden 2019 loppuun mennessä.” (mt.) Videoon upotetut tekstit konstruoivat siis kansainvälisen kieltosopimuksen välttämättömäksi poikkeustoimeksi vetoamalla autonomisten asejärjestelmien kiireelliseen uhkaan. Kahdella muulla kampanjavideolla uhan torjumiseksi vaaditut poikkeustoimet jäävät epäselviksi, sillä visuaalisen sisällön tai tekstien kautta ei kerrota, miten

autonomiset asejärjestelmät voitaisiin pysäyttää tai kieltää (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b, 2019 d).

Turvallisuuskysymyksiä voidaan pyrkiä konstruoimaan hyvin erilaisten käytäntöjen ja genrejen kautta. Genret ovat keskeisessä osassa Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriaa, koska ne määrittävät visuaalisen aineiston suhdetta todellisuuteen, poliittisiin väittämiin ja yleisön reaktioihin ja odotuksiin (Hansen 2011, 60–61). Visuaalisia aineistoja ei täten voida tulkita huomioimatta niiden edustamaa genreä. Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videot sekoittavat keskenään monia erilaisia genrejä: animoituja piirroksia, dokumentti- ja uutiskuvaa sekä näyteltyjä kohtauksia.

Animoituja piirroksia voidaan verrata pilapiirrosten genreen siinä mielessä, ettei piirroskuvien odoteta esittävän maailmaa täysin realistisesti, vaan esimerkiksi liioitellen (Hansen 2011, 60–61). Piirrettyyn kuvien odotetaan myös kommentoivan todellisia tapahtumia ja tekevän poliittisia väitteitä. Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan videot sisältävät pääasiallisesti juuri animoituja piirroksia autonomisista asejärjestelmistä, mikä mahdollistaa autonomisten asejärjestelmien kieltämiseen liittyvän poliittisen viestin välittämisen, mutta genre myös madaltaa katsojan odotuksia asejärjestelmiin liittyvistä uhista (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b; 2019 d). Koska autonomiset asejärjestelmät esitetään lähes kokonaan piirretyissä muodossa, videot luovat asejärjestelmistä kuvaa kaukaisena ongelmana tai jopa tieteisfiktiona. Piirrettyihin kuviin liittyvistä odotuksista huolimatta visuaalisen aineiston muodostavissa videoissa pyritään esittämään tuttuja paikkoja ja tapahtumia mahdollisimman todenmukaisesti, minkä lisäksi videoissa hyödynnetään jonkin verran dokumentti- ja uutiskuvaa. Vuonna 2019 julkaistulla ”Tulevatko täysin autonomiset aseet syyttämään sotia” nimisellä videolla näytetään dokumentti- ja uutiskuvaa erilaisista autonomisesti toimivista aseista sekä pätkiä Stanislav Petrovin haastattelusta, mikä luo taas katsojassa odotuksia luotettavuudesta ja objektiivisuudesta (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Videoiden suhdetta todellisuuteen sekoittavat entisestään näytellyt kohtaukset Neuvostoliiton sotilaista reagoimassa ydinaseita koskevaan hälytykseen (mt.). Vaikka näytellyt kohtaukset eroavat uutis- ja dokumenttikuvaan liitetystä luotettavuudesta ja objektiivisuudesta, näytellyt kohtaukset pyrkivät tuomaan katsojaa lähemmäs todellisia historiallisia tapahtumia.

Visuaaliseen aineistoon kuuluvat kampanjavideot sisältävät siis jokainen välittömässä läheisyydessä olevia tekstejä, jotka vahvistavat videoissa visuaalisesti rakentuvaa turvallisuuskehystä. Kampanjavideoihin upotetut tekstit pyrkivät konstruoimaan autonomisten asejärjestelmien turvallisuusuhan lisäksi asejärjestelmiä kehittävät valtiot osaksi turvallisuusuhkaa. Turvallisuuden

viitekohdaksi videoiden välittömässä läheisyydessä olevat tekstit pyrkivät konstruoimaan koko ihmiskunnan ja välttämättömiksi poikkeustoimiksi kansainvälisen kieltosopimuksen. Kampanjavideoihin upotetut tekstit pyrkivät samalla kehystämään autonomiset asejärjestelmät moraaliseksi ja vastuuvellisuutta koskevaksi ongelmaksi, mutta toisin kuin tekstiaineistossa, visuaalisessa aineistossa havaittavat moraaliset ja oikeudelliset kehystämisen tavat eivät ole yhtä hallitsevia. Erilaiset diskursiiviset prosessit ja kehystämisen tavat ilmenevät pikemminkin rinnakkain. Videoiden sisältämät genret tekevät visuaalisen sisällön, todellisuuden, poliittisten väitteiden ja yleisön odotusten tulkitsemisen monimutkaiseksi. Vaikka videot sisältävät pääasiallisesti animoituja piirroksia purkaen katsojan odotuksia aineiston luotettavuudesta, piirrosten avulla videoissa on mahdollista välittää vahva poliittinen viesti autonomisten asejärjestelmien kieltämisestä. Samanaikaisesti videot pyrkivät myös herättämään objektiivisuuden kokemuksia erityisesti dokumentti- ja uutiskuvien avulla.

5.3.3 Visuaalisen aineiston ominaispiirteet: välittömyys, levitettävyyden ja monitulkintaisuus

Esittämisen strategioiden, visuaalisen aineiston välittömässä läheisyydessä olevien tekstien ja erilaisten genrejen lisäksi visuaalisen aineiston ja turvallistamisen prosessin välistä suhdetta tulee Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian mukaan lähestyä visuaalisen aineiston ominaispiirteiden kautta (Hansen 2011, 55). Näitä ominaispiirteitä ovat visuaalisen aineiston välittömyys, levitettävyyden ja monitulkintaisuus. Tässä osiossa pohditaankin, miten välittömyys, levitettävyyden ja monitulkintaisuus vaikuttavat Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoissa visuaalisesti rakentuviin diskursiivisiin prosesseihin ja kehystämisen tapoihin.

Välittömyydellä Hansen viittaa visuaalisen aineiston katsojassa herättämiin välittömiin, usein tunnepitoisiin reaktioihin, jotka ovat lähes poikkeuksetta vahvempia, kuin tekstiaineistojen herättämät reaktiot (Hansen 2011, 55–56). Hansenin mukaan visuaalisen aineiston herättämiin välittömiin reaktioihin vaikuttavat etenkin aineiston autenttisuus ja tunnistettavuus. Pääpaino Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoilla on väkivallan, sotilasiskujen ja laajamittaisen tuhon kuvaamisessa, minkä voidaan tulkita herättävän katsojassa vahvoja välittömiä tunnereaktioita, sillä aseiden ja sodankäynnin kuvaus sisältää uhan, pelon ja vaaran konnotaatioita (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b; 2019 d; Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 79). Juuri nämä kampanjavideoiden herättämät voimakkaat tunnereaktiot erottavat ne tekstiaineistojen kyvystä edistää voimakkaasti kampanjan konstruoimaa turvallisuusdiskurssia. Toisaalta tutkielman visuaaliseen aineistoon kuuluvien kampanjavideoiden erilaiset genret vaikuttavat videoiden synnyttämien välittömien reaktioiden voimakkuuteen. Koska videot sisältävät suurimmaksi osaksi animoituja piirroksia, eivät

videoiden kohtaukset väkivallasta ja tuhosta ole tarpeeksi autenttisia tuomaan katsojaa erityisen lähelle todellisia tapahtumia (mt.; Hansen 2011, 56). Autenttisuuden puutteen voidaan jopa tulkita etäännyttävän katsojaa autonomisten asejärjestelmien luomasta kiireellisestä uhasta. Vaikka vuonna 2019 julkaistulla videolla hyödynnetään dokumentti- ja uutiskuvaa autonomisoiduista lennokeista ja panssarivaunuista, ei videolla näytetä dokumenttikuvaa autonomisista asejärjestelmistä tekemässä sotilasiskuja (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d). Tämä dokumenttikuvan yksipuolisuus johtuu luonnollisesti siitä, ettei autonomisia asejärjestelmiä ole vielä nähty laajamittaisessa sotilaskäytössä.

Kuva 3. Pysäytyskuva vuonna 2019 julkaistulta videolta ”Tulevatko täysin autonomiset aseet sytyttämään sotia?” (Campaign to Stop Killer Robots 2019 d).

Videoiden hyödyntämät animaatiot pyrkivät autenttisuuden puutteestaan huolimatta tuottamaan katsojassa välittömiä reaktioita sekä kuvaamalla laajamittaista väkivaltaa että esittämällä katsojalle tunnistettavia kohteita. Asejärjestelmiä kuvataan videoilla tappamassa yksittäisiä ihmisiä heidän kasvojensa perusteella ja uhkaamassa pieniä lapsia (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2019 d). Videoilla toistuvat lisäksi kohtaukset, joissa katsoja seuraa autonomisten asejärjestelmien lähestymistä ”tavallisen” ihmisen perspektiivistä tuoden tällä tavoin katsojan lähemmäs videon tapahtumia (Campaign to Stop Killer Robots 2018 b).

Levitettävyyden on visuaalisen aineiston ominaispiirre, johon vaikuttavat materiaaliset ja sosiaaliset olosuhteet (Hansen 2011, 57). Verkossa julkaistujen videoiden, kuten Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videoiden kohdalla materiaalisteknologiset olosuhteet mahdollistavat turvallistamisen prosessin ja turvallistamisen purkamisen edistämisen, sillä videot pystyvät tavoittamaan internetissä laajoja ja monipuolisia yleisöjä. Tutkielman visuaaliseen aineistoon kuuluvat videot ovat saaneet tuhansia ja jopa kymmeniä tuhansia katsontakertoja, mikä kertoo videoiden tavoittaneen melko suuren määrän erilaisia yleisöjä (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b; 2019 d). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan julkaisemien videoiden levitettävyyttä edistävät niin moderni teknologia, kuin videoiden vahva visuaalinen sisältö, joka mahdollistaa videoiden seuraamisen yli kielirajojen. Toisaalta videoiden levitettävyyttä heikentävät videoihin upotetut englanninkieliset tekstit, jotka vaikuttavat siihen, miten eri yleisöt pystyvät tulkitsemaan videoiden sisältöä kokonaisuudessaan (mt.). Tämän lisäksi levitettävyyteen vaikuttaa se, etteivät kaikki videoita katselevat yleisöt tunne autonomisiin asejärjestelmiin kytkeytyvää laajempaa poliittista diskurssia. Koska visuaalisten aineistojen rakentumiseen vaikuttavat konteksti ja aineiston välittömässä läheisyydessä olevat tekstit, voivat videoiden yleisöt lopulta tulkita videoita hyvin eri tavoin. Videoiden levitettävyyden kytkeytyy täten monitulkintaisuuteen, joka on visuaalisten aineistojen kolmas ominaispiirre.

Visuaalisten aineistojen monitulkintaisuus monimutkaistaa aineistojen suhdetta turvallistamisen prosessiin, sillä visuaaliset aineistot eivät välttämättä pysty ilmaisemaan selkeästi turvallistamisen kohdetta, turvallisuuden viitekohtaa tai vaadittavia poikkeustoimia (Hansen 2011, 58). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan videot keskittyvät pääasiassa kuvaamaan autonomisesti toimivia sotilaslennokkeja ja panssarivaunuja räjäyttämässä siviilirakennuksia, tuhoamassa kokonaisia kaupunkeja ja kohdentavansa iskunsa yksittäisiin ihmisiin, mikä viittaa aseiden olevan turvallistamisen kohde (Campaign to Stop Killer Robots 2018a; 2018 b; 2019 d). Viittaamalla valtioiden lippuihin kampanjavideot pyrkivät myös turvallistamaan Etelä-Korean, Iso-Britannian, Israelin, USA:n ja Venäjän valtiot uhaksi. Autonomisiin asejärjestelmiin ja valtioihin kohdistuva uhkakonstruktiio nojaa kuitenkin vahvasti videoiden sisältämiin teksteihin, sillä ilman niitä katsojalle jää epäselväksi, mitä asetyyppejä videoilla esiintyvät aseet pyrkivät edustamaan ja, mikä rooli valtioilla tarkalleen ottaen on autonomisten asejärjestelmien kehityksessä ja käyttöönotossa (mt.). Tutkielman visuaalisessa aineistossa turvallisuuden viitekohtaa on niin ikään monitulkintainen. Vaikka kampanjavideoilla esitetään siviilikohteet ja kokonaiset kaupungit uhattuina, vasta visuaaliseen aineistoon liitetyt tekstit tarkentavat autonomisten asejärjestelmien vaarantavan erityisesti kaikkien maiden, sotilaiden ja siviilien

eli koko ihmiskunnan turvallisuuden (mt.). Monitulkintaisin osa videoilla havaittavaa turvallistamisen prosessia ovat vaaditut poikkeustoimet, sillä kaikissa visuaaliseen aineistoon kuuluvista videoista ei viitata tarvittaviin poikkeustoimiin. Visuaalisesti ainoa viittaus tarvittaviin poikkeustoimiin on yhdellä videoista näkyvä YK:n tunnuskuva (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a). Vuonna 2018 julkaistuihin videoihin upotetut tekstit sen sijaan välittävät katsojalle selkeämmän viestin vaadittavista toimista eli kansainvälisestä yhteistyöstä autonomiset asejärjestelmät kieltävän kansainvälisen sopimuksen puitteissa (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b). Visuaalisen aineiston tapa ilmentää Kööpenhaminan koulukunnan kuvaamaa turvallisuuden kieltä on yleisesti tekstiaineistoa monitulkintaisempi. Turvallistamisen ohella turvallistamisen purkaminen sekä moraalinen ja oikeudellinen kehystämisen tapa jäävät katsojalle monitulkintaiseksi, sillä nämä kampanjaviideoissa esiintyvät kehykset ovat pitkälti riippuvaisia videoihin upotetuista englanninkielisistä teksteistä (Campaign to Stop Killer Robots 2018 a; 2018 b; 2019 d).

Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan visuaalisten puheaktien ominaispiirteet eli välittömyys, levitettävyyys ja monitulkintaisuus osaltaan edistävät ja monimutkaistavat kampanjan diskursiivisia prosesseja ja kehyksiä. Videoilla esitettävä väkivalta, tunnistettavat kohteet ja uutis- ja dokumenttikuva luovat katsojassa välittömiä tunnereaktioita, vaikka samanaikaisesti videoiden sisältämät piirroskuvat heikentävät autenttisuuden kokemusta. Internetissä jaettujen kampanjaviideoiden laaja levitettävyyys on osaltaan edistänyt Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseja ja muita kehystämisen tapoja, sillä kampanjan visuaaliset puheaktit ovat olleet saavutettavia entistä laajemmille yleisöille. Videoiden monitulkintaisuus on kuitenkin johtanut siihen, että visuaalisen aineiston perusteella turvallistamisen kohde, turvallisuuden viitekohta, tarvittavat poikkeustoimet sekä turvallistamisen ohella havaittavat muut kehystämisen tavat jäävät osin epäselviksi. Kokonaisuudessaan visuaalisen aineiston piirteet edistävät Campaign to Killer Robots -kampanjan rakentamaa uhkakonstruktiota ja muita rinnakkaisia kehystämisen tapoja, mutta monitulkintaisuuden vuoksi visuaalisessa aineistossa esiintyvät diskursiiviset prosessit ja kehykset ovat vahvasti kytköksissä verbaalisiin puheakteihin.

6. Tulokset ja pohdintaa

6.1 Tulokset

Tämän tutkielman puitteissa on analysoitu Campaign to Stop Killer Robots –kampanjaa Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian ja kehysteorian näkökulmasta. Tutkielman tavoitteena on ollut selvittää, onko Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan verbaalisissa ja visuaalisissa puheakteissa havaittavissa turvallistamista, turvallistamisen purkamista tai muunlaisia kehystämisen tapoja. Lisäksi tutkielmassa on analysoitu, millaisia Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan edistämät diskursiiviset prosessit ja kehystämisen tavat ovat. Tässä luvussa käydään läpi tutkielman tulokset, verrataan tuloksia aikaisempaan kirjallisuuteen ja pohditaan, millaisia jatkotutkimuksen tarpeita tutkielma tuo esiin.

Tutkielman tulokset osoittavat ensinnäkin, että Campaign to Stop Killer Robots –kampanja on turvallistavana toimijana pyrkinyt verbaalisissa ja visuaalisissa puheakteissaan turvallistamaan autonomiset asejärjestelmät kiireelliseksi valtiotason ylittäväksi uhaksi, joka vaarantaa koko ihmiskunnan turvallisuuden. Uhan välttämiseksi vaaditaan välttämättömiä poikkeustoimia eli autonomiset asejärjestelmät ennaltaehkäisevästi kieltävää ja oikeudellisesti sitovaa instrumenttia. Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan puheakteissa on havaittavissa makroturvallistamisen prosessin ohella samanaikaista turvallistamisen purkamista. Ensimmäisen kysymyksen puitteissa on siis mahdollista todeta, että Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan puheaktien perusteella kampanja on hyödyntänyt turvallistamista ja turvallistamisen purkamista osana vaikuttamistyötään.

Toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen kautta analyysiosiossa oli mahdollistaa muodostaa kokonaiskuva Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan puheakteista. Autonomisten asejärjestelmien kiireellinen uhka rakentuu tekstiaineistossa monista elementeistä, kuten suurvaltojen välisen asevarustelukilpailun, väkivaltaisten konfliktien, aseellisten ei-valtiollisten ryhmien ja yhteiskunnallisen sarron vaarasta. Tekstiaineistojen perusteella kampanja on pyrkinyt turvallistamaan autonomisten asejärjestelmien ohella asejärjestelmiä kehittävät valtiot, mutta mielenkiintoinen tulos on, että autonomiset asejärjestelmät ovat selkeästi ensisijainen turvallistamisen kohde. Kampanja pyrkii verbaalisissa puheakteissa turvallistamaan valtiot vasta, kun ne ovat ilmaisseet vastustavansa autonomisten asejärjestelmien sääntelyä. Kampanja konstruoi turvallisuuden viitekohdaksi verbaalisissa puheakteissaan globaalin rauhan ja turvallisuuden, ihmisten ja erityisesti siviilien turvallisuuden. Tekstiaineistossa on havaittavissa fyysisen uhan universalismi eli väitteitä koko

ihmiskuntaa koskevasta eksistentiaalisesta uhasta. Kampanja on pyrkinyt verbaalisissa puheakteissaan tuomaan valtioiden voimankäytön osaksi julkista ja poliittista keskustelua. Lisäksi kampanja on purkanut sotilaallisen sektorin turvallistamista Hansenin (2012) kuvaamalla korvaamisen strategialla. Tutkielman tekstiaineistot osoittivat, että makroturvallistaminen on vain yksi kehys Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan rakentamien kehysten joukossa. Huomionarvoinen tulos on siis se, että turvallistaminen jäi kampanjan edustajien puheenvuoroissa usein moraalisen ja eettisen kehyksen varjoon. Kampanjan puheakteissa korostetaan autonomisten asejärjestelmien olevan ensisijaisesti uhka ihmisyydelle. Oikeudellinen kehystämisen tapa oli tekstiaineistoissa vahvasti sidoksissa kampanjan rakentamaan moraaliseen ja eettiseen kehykseen. Oikeudellisesta näkökulmasta kampanja pyrkii tekstiaineistossa esittämään autonomiset asejärjestelmät erityisenä vaarana humanitaarisen oikeuden säännösten ja vastuuvollisuuden toteutumiseksi.

Visuaalisten aineistojen analyysi monimutkaisti kokonaiskuvaa Campaign to Stop Killer Robots -kampanjan diskursiivisista prosesseista ja kehystämisen tavoista. Kampanjan visuaalisissa puheakteissa turvallisuusdiskurssia edistetään esittämällä autonomiset asejärjestelmät uhkaavina, pahoina ja samalla yleisesti tuttuina, tärkeinä ja pyhinä pidetyt kohteet esitetään uhattuina ja vainottuina. Visuaaliset esittämisen tavat ja visuaalisen aineiston välittömässä läheisyydessä olevat tekstit konstruivat autonomiset asejärjestelmät sekä autonomisia asejärjestelmiä kehittävät valtiot turvallisuusuhaksi, mikä poikkeaa tekstiaineistossa havaitusta tavasta käsitellä valtioiden roolia. Videoihin upotetut tekstit konstruivat turvallisuuden viitekohdaksi kaikki maailman maat, sotilaat ja siviilit eli koko ihmiskunnan. Turvallistamisen ohella visuaalisen aineiston välittömässä läheisyydessä olevat tekstit pyrkivät purkamaan sotilaallisen voimankäytön turvallistamista ja esittämään autonomiset asejärjestelmät moraalisen ja oikeudellisen kehyksen kautta vaarana ihmisyydelle ja vastuuvollisuudelle. Kokonaisuudessaan visuaalisen aineistossa havaittava korkean tason turvallistamisen prosessi ei kuitenkaan jää moraalisen ja oikeudellisen kehyksen varjoon toisin kuin tekstiaineistossa, vaan nämä kehystämisen tavat esiintyvät rinnakkain. Sekoittamalla erilaisia genrejä kampanjavideot purkavat katsojan odotuksia aineiston luotettavuudesta, tuovat katsojan lähelle tapahtumia ja välittävät selkeän poliittisen viestin autonomiset asejärjestelmien haitallisuudesta. Visuaalisen aineiston ominaispiirteet edistävät turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosessia herättämällä katsojassa välittömiä tunnereaktioita ja levittämällä aineistoa laajalti erilaisille yleisöille. Erityisesti vahvojen ja välittömien tunnereaktioiden herättäminen erottaa visuaalisen aineiston turvallistamisen prosessit verbaalisista puheakteista. Toisaalta visuaalisen aineiston

ominaispiirteiden vuoksi erilaiset kehystämisen tavat esitetään tekstiaineistoa monitulkintaisemmin. Visuaalisen aineiston analyysi Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian näkökulmasta paljasti, että Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan tapauksessa visuaalisen aineiston turvallistamisteot ja muut kehystämisen tavat ovat vahvasti riippuvaisia välittömässä läheisyydessä olevista teksteistä ja verbaalisista puheakteista.

6.2 Pohdintaa

Tutkielman tulokset tuottavat uutta yksityiskohtaista tietoa sekä asevalvontakampanjoiden diskursiivisista valinnoista että turvallisuuden tutkimuksen teoriakentästä. Tutkielma syventää edelleen kriittisen turvallisuuden tutkimuksen ajatusta siitä, ettei valtio ole ainoa turvallisuuden viitekohta maailmanpolitiikassa. Tutkielman tapausesimerkki eli Campaign to Stop Killer Robots -kampanja osoittaa ei-valtiollisten toimijoiden olevan entistä vaikutusvaltaisempia maailmanpoliittisia toimijoita valtioiden intressien dominoimalla asevalvonnan kentällä, joten tutkielma korostaa yleisellä tasolla asevalvontakampanjoita koskevan tutkimuksen kasvavaa tarvetta. Lisäksi tutkielma on edistänyt kriittisen turvallisuuden tutkimuksen argumentteja sosiaalisen vuorovaikutuksen ja diskurssien keskeisestä roolista turvallisuuskysymysten rakentumisessa. Tutkielman tulokset monipuolistavat Kööpenhaminan koulukunnan alkuperäisiä ajatuksia turvallistamisesta, turvallistamisen purkamisesta, näiden diskursiivisten prosessien mahdollisista vaikutuksista ja turvallistamisteorian suhteesta kehysteoriaan.

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan puheaktit sisältävät hyvin samanlaisia piirteitä kuin aikaisemmat 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun humanitaariset asevalvontakampanjat, sillä Campaign to Stop Killer Robots –kampanja on edistänyt lähes identtisiä turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen prosesseja kuin kansainväliseen sääntelyyn johtaneet Rypäleasekampanja ja Kansainvälinen maamiinakampanja (De Larrinaga ja Sjolander 1998; Petrova 2018). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjalla on siis sekä hyvin samanlainen asema globaalin vaikuttajaverkoston rakenteissa, että hyvin yhteneväinen kampanjastrategia kuin aikaisemmilla onnistuneilla humanitaarisilla asevalvontakampanjoilla (Carpenter 2014; Rosert ja Sauer 2020). Täten tutkielman tulosten ja aikaisemman kirjallisuuden perusteella voidaan argumentoida, että asevalvontakampanjat hyödyntävät turvallistamistekojä ja turvallistamisen purkamista instrumentaalisesti levittäessään normeja kansainvälisessä yhteisössä. Tutkielman tulokset myös vahvistavat Vuoren (2008), Floydin (2007) ja Trombettan (2011) esittämiä argumentteja: Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan tapa edistää autonomisten asejärjestelmien sääntelyprosessia turvallistamistekojen kautta osoittaa, että

turvallistamisen prosesseilla voi olla hyvin vaihtelevia tavoitteita ja vaikutuksia. Yhdistämällä kehysanalyysiä ja turvallistamisteorian ajatuksia tutkielma taas osoittaa Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan nojaavan turvallistamistekojen ja turvallistamisen purkamisen lisäksi moraalisiin, eettisiin ja oikeudellisiin kehystämisen tapoihin. Monien kehysten strateginen hyödyntäminen tuo esiin sen, ettei turvallistaminen ole välttämättä ensisijainen tapa priorisoida aiheita ja ilmiöitä turvallisuussektorilla. Kuten Elcim on aikaisemmin todennut, turvallistamisen ja erilaisten strategisten kehysten välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen vaatii jatkossa yhä enemmän empiiristä tutkimusta, joka yhdistää kehysanalyysin ja turvallistamisteorian ajatuksia (Elcim 2015, 269–270).

Tutkielman analyysi vastasi Williamsin (2003) esiin tuomaan tutkimustarpeeseen eli visuaalisten puheaktien analysoimiseen Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteorian puitteissa. Soveltamalla Hansenin (2011) visuaalisen turvallistamisen teoriaa tämä tutkielma osoitti visuaalisten aineistojen sekä edistävän että heikentävän Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan turvallisuusdiskursseja, ja tutkielman analyysi alleviivasi Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian soveltuvan eri esittämisen strategioita, genrejä ja tekstejä sisältävien videoiden analysoimiseen. Hansenin visuaalisen turvallistamisen teoriaa ei ole juurikaan ennen sovellettu turvallistamisen purkamisen, erilaisten strategisten kehysten tai videoaineistojen analysoimiseen, minkä vuoksi tutkielman tuloksia tulee käsitellä kriittisesti alustavana askeleena kohti visuaalisten aineistojen analysoimista turvallistamisteorian ja kehystämiskirjallisuuden puitteissa. Kuten Hansen itse toteaa, visuaalisen turvallistamisen teorian käsitteiden ja elementtien kehittäminen vaatii tulevaisuudessa yhä enemmän empiirisiä sovelluksia (mt., 69). Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan tapausesimerkin kohdalla visuaalisen turvallistamisen teoriaa voitaisiin soveltaa empiirisesti laajemmin tutkimalla esimerkiksi kampanjan itse käyttämiä ja kampanjaa käsittelevien uutislähteiden kuvia. Aikaisemmin tappajarobotteihin yhdistettyä kuvamateriaali on analysoitu vain queer-teorian näkökulmasta (Nummi 2020). Hedelmällinen jatkotutkimuksen kohde olisi myös Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan tavoitteisiin sitoutuvien, mutta kampanjan ulkopuolisten toimijoiden visuaalisen aineiston analysoiminen. Esimerkiksi tutkijoista koostuvan Future of Life Instituten julkaisema video ”Slaughterbots” on herättänyt laajaa julkista keskustelua ja saanut miljoonia katselukertoja julkaisemisensa jälkeen, joten video tarjoaisi hedelmällisen lähtökohdan Hansenin visuaalisen turvallistamisen teorian soveltamiselle ja testaamiselle (Future of Life Institute 2017).

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan vaikuttavuuden arviointi ylittää tämän tutkielman rajat, mutta aikaisempi kirjallisuus mahdollistaa kampanjan diskursiivisten prosessien ja kehysten

mahdollisten poliittisten seurausten pohtimisen. Vaikka Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan ja aikaisempien onnistuneiden humanitaaristen asevalvontakampanjoiden puheakteilla on monia yhteisiä piirteitä, ei tutkielman tulosten puitteissa ole mahdollista argumentoida Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan nykyisen kampanjastrategian johtavan tulevaisuudessa normivesiputoukseen ja normien sisäistämiseen eli autonomiset asejärjestelmät kieltävän oikeudellisen instrumentin syntyyn. Viime vuosien kehityskulut CCW-sopimuksen alaisissa neuvotteluissa osoittavat, ettei kampanja ole onnistunut toistaiseksi vakuuttamaan kansainvälistä yhteisöä autonomisten asejärjestelmien kieltämisen välttämättömyydestä. Kuten Rosert ja Sauer (2020) argumentoivat, Campaign to Stop Killer Robots –kampanjastrategia ei ole ollut ideaali monestakaan syystä. Kampanja ei esimerkiksi pysty nojaamaan aikaisempien humanitaaristen asevalvontakampanjoiden tavoin aseiden laajamittaisiin humanitaarisiin vaikutuksiin, mikä oli keskeinen osa humanitaaristen asevalvontakampanjoiden suosiota. Campaign to Stop Killer Robots –kampanja ei myöskään pysty esittämään selkeää syy-seuraussuhdetta autonomisten asejärjestelmien luomaan uhkaan (Keck ja Sikkink 1998, 27). Kampanja konstruoi pääosin autonomiset asejärjestelmät eksistentiaaliseksi uhaksi, vaikka autonomiset asejärjestelmät eivät ole selkeä asekatgoria. Teksti- ja visuaalisen aineiston analyysi vahvisti lisäksi Rosertin ja Sauerin aikaisemmat huomiot kampanjan tavasta kuvata autonomiset asejärjestelmät tai tappajarobotit kaukaisena tulevaisuuden ongelmana, mikä osaltaan heikentää kampanja kykyä edistää kiireellisesti autonomisten asejärjestelmien kieltoprosessia (Rosert ja Sauer 2020, 16).

Tutkielman tulokset ovat erityisen mielenkiintoisia asevalvontakampanjoihin kriittisesti suhtautuneiden tutkimusten näkökulmasta. Campaign to Stop Killer Robots –kampanja välttää aikaisempien humanitaaristen asevalvontakampanjoiden tavoin esittämästä radikaalia kritiikkiä sodankäynnistä tai esimerkiksi globaalien sotilasmenojen kasvusta. Tämä vahvistaa Cooperin esittämiä argumentteja asevalvontaa käsittelevien kansalaisjärjestöjen taipumuksesta tavoitella strategisia kampanjavoittoja radikaalin kritiikin kustannuksella (Cooper 2011, 154). Campaign to Stop Killer Robots –kampanja myös siirtää puheakteissaan toimijuutta pitkälti autonomisille asejärjestelmille, joten asejärjestelmiä kehittävien toimijoiden ja käytäntöjen rooli jää taka-alalle. Joidenkin kampanjan puheaktien voidaan täten tulkita legitimoivan autonomisten asejärjestelmien kehityksen ja käytön mahdollistavia käytäntöjä (Beier 2011). Toisaalta Campaign to Stop Killer Robots –kampanja pyrkii nimenomaan kyseenalaistamaan aikaisempien asevalvontasopimusten ulkopuolelle jääneet ja uutta tarkkaa aseteknologiaa hyödyntävä asejärjestelmät, joten kampanja ei legitimoisi edeltävien

asevalvontakampanjoiden tavoin tarkkuuteen perustuvaa länsimaista sodankäynnin tapaa (Stavrianakis 2016). Jatkossa asevalvontakampanjoiden diskursseja ja maailmanpoliittista roolia koskeva kirjallisuus hyötyisi kokonaisvaltaisemmasta lähestymistavasta, joka huomioisi asevalvontakampanjoiden moniulotteiset vaikutukset. Esimerkiksi Petrovan (2018) tapa hyödyntää Kööpenhaminan koulukunnan ja Walesin koulukunnan ajatuksia asevalvontakampanjoiden tutkimiseen mahdollistaa asevalvontakampanjoiden negatiivisten vaikutusten ja emansipatorisen potentiaalin huomioimisen.

Campaign to Stop Killer Robots –kampanjan vaikutusten arviointi vaatii tulevaisuudessa pitkäjätkoisestä tutkimusta, sillä autonomisten asejärjestelmien sääntelyprosessi on edelleen kesken. Kampanjan vaikuttavuuden analysoimista olisi jatkossa hedelmällistä lähestyä Balzacqin (2011) sosiologisen turvallistamisen näkökulmasta, jotta kampanjan puheaktien sisällön ohella voitaisiin tutkia yksityiskohtaisesti kontekstia, yleisön roolia ja puheaktien seurauksia. Tulevaisuudessa autonomisten asejärjestelmien sääntelyä koskeva tutkimus tulee entistä ajankohtaisemmaksi, sillä autonomisesti toimivien aseiden sääntely ei välttämättä enää ole mahdollista ennaltaehkäisevästi. Tutkielman tekoprosessin aikana kesällä 2021 YK:n turvallisuusneuvosto kuvaili raportissaan Turkin valtion Libyassa käyttämää Kargu-2 nimistä miehittämätöntä sotilaslennokkia ensimmäistä kertaa tappavaksi autonomiseksi asejärjestelmäksi, joka pystyy laukaisemaan ammuksia ilman ihmisen mukana oloa päätöksentekoprosessissa (United Nations Security Council 2021). YK:n turvallisuusneuvoston havainnot vahvistavat, että sotilaskäyttöiset autonomiset asejärjestelmät ovat kaukana tieteisfiktioista.

Lähteet

- Abrahamsen, Rita. 2005. "Blair's Africa: The Politics of Securitization and Fear." *Alternatives*, 30(1): 55–80.
- Ahmed, Shamima ja Potter, David. 2013. "NGOs in International Politics." Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Alston, Philip. 2011. "Lethal Robotic Technologies: The Implications for Human Rights and International Humanitarian Law." *Journal of Law, Information and Science*, 21(2): 35-60.
- Anderson, Kenneth ja Waxman, Matthew. 2013. "Law and Ethics for Robot Soldiers." *Policy Review*, 176: 35-49.
- Aradau, Claudia. 2004. "Security and the Democratic Scene: Desecuritization and Emancipation." *Journal of International Relations and Development*, 7(4): 388–413.
- Arkin, Ronald C. 2007. "Governing Lethal Behavior: Embedding Ethics in a Hybrid Deliberative/Reactive Robot Architecture." (Technical Report GIT-GVU-07-11) *Georgia Institute of Technology*. <https://www.cc.gatech.edu/ai/robot-lab/online-publications/formalizationv35.pdf> (Viitattu 13.5.2021).
- Asaro, Peter. 2012. "On Banning Autonomous Weapon Systems: Human Rights, Automation, and the Dehumanization of Lethal Decision-making." *International Review of the Red Cross* 94(886): 687–709.
- Austin, John Langshaw. 1975. "Lecture VIII." Teoksessa *How to Do Things With Words: The William James Lectures Delivered at Harvard University in 1955*, toim. Urmson, J. O. Oxford: Oxford University Press, 1975. Oxford Scholarship Online, 2011.
- Balzacq, Thierry 2011. "Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve." Routledge London.
- Balzacq, Thierry 2015. "The 'Essence' of Securitization: Theory, Ideal Type, and a Sociological Science of Security." *International Relations*, 29(1): 103-113.
- Balzacq, Thierry; Léonard, Sarah ja Ruzicka, Jan. 2016. "Securitization Revisited: Theory and Cases." *International Relations*, 30(4): 494-531.
- Barbé, Esther ja Badell, Diego. 2020. "The European Union and Lethal Autonomous Weapon Systems: United in Diversity?" Teoksessa *European Union Contested: Foreign Policy in a New Global Context*, toim. Johansson-Nogés, Elisabeth; Valskamp, Martijn C. ja Barbé, Esther: 133–152. Springer Nature Switzerland.
- Beier, Marshall J. 2011. "Dangerous Terrain: Re-Reading the Landmines Ban through the Social Worlds of the RMA." *Contemporary Security Policy*, 32(1): 159-175.

- Benford, Robert ja Snow, David. 2000. "Framing Processes and Social Movement: An Overview and Assessment." *Annual Review of Sociology*, 26(1): 611–639.
- Bigo, Didier. 2002. "Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease." *Alternatives: Global, Local, Political*, 27(1): 63-92.
- Bode, Ingvild ja Huelss, Hendrik. 2018. "Autonomous Weapons Systems and Changing Norms in International Relations." *Review of International Studies*, 44(3): 393–413.
- Booth, Ken. 2007. "Theory of World Security." Cambridge: Cambridge University Press.
- Boulanin, Vincent ja Verbruggen, Maaïke. 2017. "Mapping the Development of Autonomy in Weapon Systems." Tukholma: Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI. <https://www.sipri.org/publications/2017/other-publications/mapping-development-autonomy-weapon-systems> (Viitattu 11.5.2021).
- Bower, Adam. 2015. "Norms Without the Great Powers: International Law, Nested Social Structures and the Ban on Antipersonnel Mines." *International Studies Review*, 17(3): 347–373.
- Busby, Joshua. 2010. "Moral Movements and Foreign Policy." Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, Barry; Wæver, Ole ja De Wilde, Jaap. 1998. "Security: A New Framework for Analysis." Ensimmäinen painos. Boulder Colo.: Lynne Rienner.
- Buzan, Barry ja Wæver, Ole. 2009. "Macrosecuritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory." *Review of International Studies* 35(2): 253–76.
- Campaign to Stop Killer Robots. 2013. "Presentation to the UN Secretary General's Advisory Board on Disarmament Matters. Agenda item 'Disarmament and security implications of emerging technologies.'" Puhe, YK:n pääsihteerin aseistariisuntakysymyksiä koskevan neuvottelukunnan kokous, Geneve, 28.6.2013 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2013/03/KRC_PresentationUNSGdisarmament28June2013_AsDelivered.pdf (Viitattu 13.12.2021).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2016. "Statement to the UN General Assembly First Committee on Disarmament and International Security." Puhe, YK:n yleiskokouksen ensimmäinen komitea, New York, 12.10.2016 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2013/03/KRC_StatementUNGA71_12Oct2016_MAC_delivered-1.pdf (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2018 a. "No Country Would Be Safe from Fully Autonomous Weapons." YouTube-video, 1:09, julkaistu 5.4.2018 <https://www.youtube.com/watch?v=qjJTq11kqdw> (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2018 b. "Facing Fully Autonomous Weapons." YouTube-video, 1:16, julkaistu 19.10.2018 <https://youtu.be/oTtoPCjBgxQ> (Viitattu 13.1.2022).

- Campaign to Stop Killer Robots. @BanKillerRobots. 2019 a. “We're going to be doing all we can...to foster greater understanding about the serious threats posed by #killerrobots + find the political support, political leadership that we need to lead us forward.” Campaign Coordinator @marywareham at the end of the #CCWUN. #FridayThoughts.” *Twitter*. 12.4.2019 <https://twitter.com/BanKillerRobots/status/1116621640316493827> (Viitattu 19.5.2021).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2019 b. “Statement to the Convention on Conventional Weapons Group of Governmental Experts on lethal autonomous weapons systems.” Puhe, CCW-sopimuksen asiantuntijakokous, Geneve, 27.3.2019 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2019/03/KRC_StmtCCW_27Mar2019_TODELIVER-1.pdf (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2019 c. “Statement to the Convention on Conventional Weapons annual meeting.” Puhe, CCW-sopimuksen osapuolikokous, Geneve, 14.11.2019 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2021/09/KRC_StmtCCWUN_14Nov2019_delivered1.pdf (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2019 d. “Will Fully Autonomous Weapons Spark Wars?” YouTube-video, 2:23, julkaistu 21.8.2019 <https://youtu.be/2NXKTnQtyDM> (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2020 a. “Country Views on Killer Robots.” https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2020/03/KRC_CountryViews_11Mar2020.pdf (Viitattu 10.9.2021).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2020 b. “Campaigner’s Kit.” <https://www.stopkillerrobots.org/resource/campaigners-kit/> (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2020 c. “Statement to the UN General Assembly First Committee on Disarmament and International Security.” Puhe, YK:n yleiskokouksen ensimmäinen komitea, New York, 13.10.2020 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2021/09/UNGA_13.10.2020_Statement.pdf (Viitattu 13.1.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2021 a. “About us: Membership.” <https://www.stopkillerrobots.org/about/> (Viitattu 7.2.2022).
- Campaign to Stop Killer Robots. 2021 b. “The Story So Far.” <https://www.stopkillerrobots.org/the-story-so-far/> (Viitattu 7.1.2022).
- Carpenter, Charli. 2014. “Lost Causes: Agenda Vetting in Global Issue Networks and the Shaping of Human Security.” Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Conn, Ariel. 2016. “The Problem of Defining Autonomous Weapons.” *The Future of Life Institute*. <https://futureoflife.org/2016/11/30/problem-defining-autonomous-weapons/> (Viitattu 4.5.2021).

- Cooper, Neil. 2011. "Humanitarian Arms Control and Processes of Securitization: Moving Weapons along the Security Continuum." *Contemporary Security Policy*, 32(1): 134-158.
- Correll, Elisabeth ja Betsill, Michele. 2008. "Analytical Framework: Assessing the Influence of NGO Diplomacy." Teoksessa, *NGO Diplomacy: The Influence of Nongovernmental Organizations in International Environmental Regimes*, toim. Correll, Elisabeth ja Betsill, Michele: 19-42. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Cummings, Mary L. 2017. "Artificial Intelligence and the Future of Warfare." Tutkimusraportti, *Chatham House*. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2017-01-26-artificial-intelligence-future-warfare-cummings-final.pdf> (Viitattu 8.5.2021).
- Dalaqua, Renata H. 2013. "'Securing Our Survival (SOS)': Non-State Actors and the Campaign for a Nuclear Weapons Convention Through the Prism of Securitisation Theory." *Brazilian Political Science Review*, 7(3): 90-117.
- Davison, Neil. 2017. "A Legal Perspective: Autonomous Weapon Systems Under International Humanitarian Law." Teoksessa *Perspectives on Lethal Autonomous Weapon Systems*, toim. United Nations Office for Disarmament Affairs: 5-18. New York: United Nations.
- De Larrinaga, Miguel ja Turenne Sjolander, Claire. 1998. "(Re)Presenting Landmines from Protector to Enemy: The Discursive Framing of a New Multilateralism." *Canadian Foreign Policy Journal*, 5(3): 125-146.
- Dunlap, Charlie J. 2018. "Autonomous weapons and the Law: The Yale and Brookings Discussions." *Lanfire*. <https://sites.duke.edu/lawfire/2018/04/09/autonomous-weapons-and-the-law-the-yale-and-brookings-discussions/> (Viitattu 11.5.2021).
- Elcim, Sirin D. 2015. "The Effects of Using Security Frames on Global Agenda Setting and Policy Making." Väitöskirja https://scholarworks.umass.edu/dissertations_2/438/ (Viitattu 31.1.2022).
- Finnemore, Martha ja Sikkink, Kathryn. 1998. "International Norm Dynamics and Political Change." *International Organization*, 52(4): 887-917.
- Floyd, Rita. 2007. "Towards a consequentialist evaluation of security: Bringing together the Copenhagen and Welsh Schools of security studies." *Review of International Studies*, 33(2): 327-350.
- Floyd, Rita. 2016. "Extraordinary or Ordinary Emergency Measures: What, and Who, Defines the 'Success' of Securitization?" *Cambridge Review of International Affairs*, 29(2): 677-694.
- Future of Life Institute. 2015. "Autonomous Weapons: An Open Letter from AI & Robotics Researchers." <https://futureoflife.org/open-letter-autonomous-weapons/> (Viitattu 17.5.2021).

- Future of Life Institute. 2016. "The Problem of Defining Autonomous Weapons." <https://futureoflife.org/2016/11/30/problem-defining-autonomous-weapons/> (Viitattu 9.9.2021).
- Future of Life Institute. 2017. "Slaughterbots. The Original Short Film." <https://autonomousweapons.org/if-human-kill/> (Viitattu 3.2.2022).
- Garcia, Denise. 2015. "Humanitarian Security Regimes." *International Affairs*, 91(1): 55-75.
- Grieco, Joseph M. 1988. "Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism." *International Organization*, 42(3): 485-507.
- Guterres, António. @antonioguterres. 2019. "Autonomous machines with the power and discretion to select targets and take lives without human involvement are politically unacceptable, morally repugnant and should be prohibited by international law. bit.ly/2JGExMD." *Twitter*. 25. maaliskuuta 2019. <https://twitter.com/antonioguterres/status/1110232038081204224> (Viitattu 9.9.2021).
- Haas, Michael Carl ja Fischer, Sophie-Charlotte. 2017. "The Evolution of Targeted Killing Practices: Autonomous Weapons, Future Conflict, and the International Order." *Contemporary Security Policy*, 38(2): 281-306.
- Hakala, Emma. 2018. "International Organisations and the Securitisation of the Environment in Post-Conflict Western Balkans." Väitöskirja <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/243082> (Viitattu 21.9.2021).
- Hansen, Lene. 2000. "The Little Mermaid's Silent Security Dilemma and the Absence of Gender in the Copenhagen School." *Journal of International Studies*, 29(2): 285–306.
- Hansen, Lene. 2011. "Theorizing the Image for Security Studies: Visual Securitization and the Muhammad Cartoon Crisis." *European Journal of International Relations*, 17(1): 51–74.
- Hansen, Lene. 2012. "Reconstructing Desecuritization: The Normative-Political in the Copenhagen School and Directions for How to Apply It." *Review of International Studies*, 38(3):525-546.
- Harris, Paul G. ja Siplon, Patricia D. 2007. "The Global Politics of AIDS." Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Hewson, Claire. 2017. "Research Design and Tools for Online Research." Teoksessa *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. Toim. Fielding, Nigel; Lee, Raymond M ja Blank, Grant: 57-75. London: SAGE Publications Ltd.
- Heyns, Christof. 2013. "Report of the Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions, Christof Heyns." Raportti, YK:n Ihmisoikeusneuvosto, julkaistu 9.4.2013 <https://www.refworld.org/docid/51a747c54.html> (Viitattu 17.5.2021).
- Heyns, Christof. 2017. "Autonomous Weapons Systems: Living a Dignified Life and Dying a Dignified Death." Teoksessa *Autonomous Weapons Systems: Law, Ethics, Policy*, toim. Bhuta,

- Nehal; Beck, Susanne; Geiss, Robin; Liu, Hin-Yan ja Kress, Claus: 3-19. Cambridge: Cambridge University Press.
- Horowitz Michael C. 2019. "When Speed Kills: Lethal Autonomous Weapon Systems, Deterrence and Stability." *Journal of Strategic Studies*, 42(6): 764-788.
- Hudson, Natalie F. 2010. "Gender, Human Security and the United Nations: Security Language as a Political Framework for Women." Florence: Routledge.
- Human Rights Watch. 2012. "Losing Humanity: The Case Against Killer Robots." *Human Rights Watch and Harvard Law School's International Human Rights Clinic*. <https://www.hrw.org/report/2012/11/19/losing-humanity/case-against-killer-robots> (Viitattu 19.5.2021).
- Human Rights Watch. 2019. "Killer Robots!: Russia, US Oppose Treaty Negotiations: New Law Needed to Retain Meaningful Human Control Over the Use of Force." 19. elokuuta 2019. <https://www.hrw.org/news/2019/08/19/killer-robots-russia-us-oppose-treaty-negotiations> (Viitattu 19.5.2021).
- Human Rights Watch. 2020. "Stopping Killer Robots: Country Positions on Banning Fully Autonomous Weapons and Retaining Human Control." https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/08/arms0820_web_0.pdf (Viitattu 19.5.2021).
- Huysmans, Jef. 2000. "The European Union and the Securitization of Migration." *Journal of Common Market Studies*, 38(5): 751-778.
- ICRAC. 2009. "Mission Statement: Declared September 2009 at Sheffield, UK, by ICRAC founding members Juergen Altmann, Peter Asaro, Noel Sharkey and Rob Sparrow." <https://www.icrac.net/statements/> (Viitattu 19.5.2021).
- ICRC. 2014. "Autonomous Weapon Systems Technical, Military, Legal and Humanitarian Aspects." (Expert meeting report). *International Committee of the Red Cross*. <https://www.icrc.org/en/document/report-icrc-meeting-autonomous-weapon-systems-26-28-march-2014> (Viitattu 10.5.2021).
- Iqbal, Zaryab. 2012. "Arms Control in the Human Security Paradigm." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 107-118. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Katzenstein, Peter J. 1996. "The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics." New York, NY: Columbia University Press.
- Keck, Margaret E. ja Sikkink, Kathryn. 1998. "Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics." Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Kinney, Edith. 2013. "Securitizing Sex, Bodies, and Borders: The Resonance of Human Security Frames in Thailand's "War against Human Trafficking"." Teoksessa *Gender, Violence, and*

- Human Security: Critical Feminist Perspectives*. toim. Tripp, Aili Mari; Marx Ferree, Myra ja Ewig, Christina: 77-108. New York, USA: New York University Press.
- Knopf, Jeffrey. 2012. "NGOs, Social Movements, and Arms Control." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 169-194. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Larsen, Jeffrey A. 2012. "Strategic Arms Control Since World War II." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 3-6. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Mathur, Ritu. 2011. "Humanitarian Practices of Arms Control and Disarmament." *Contemporary Security Policy*, 32(1): 176-192.
- McDonald, Matt. 2008. "Securitization and the Construction of Security." *European Journal of International Relations*, 14(4): 563-587.
- Morgan, Patrick M. 2012. "Elements of a General Theory of Arms Control." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 15-40. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Möller, Frank. 2007. "Photographic Interventions in Post-9/11 Security Policy." *Security Dialogue*, 38(2):179-196.
- NATO. 2014. "Multinational Capability Development Campaign, Role of Autonomous Systems in Gaining Operational Access." *NATO Allied Command Transformation*. https://www.innovationhub-act.org/sites/default/files/AxS_Product_2light.pdf (Viitattu 4.5.2021).
- Nummi, Heidi. 2020. "Tappajarobotteja ja queer-hetkiä: miehittämättömien asejärjestelmien visuaalinen kehystäminen Twitterissä." Pro gradu -tutkielma <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/317601> (Viitattu 3.2.2022).
- Padgett, John F. ja Ansell, Christopher K. 1993. "Robust Action and the Rise of the Medici, 1400-1434." *American Journal of Sociology*, 98 (6): 1259–1319.
- Peoples, Columba ja Vaughan-Williams, Nick. 2010. "Critical Security Studies: An Introduction." New York: Routledge.
- Petman, Jarna M. 2017. "Autonomous Weapons Systems and International Humanitarian Law: 'Out of the Loop?'" Tutkimusraportti, Helsinki: The Eric Castren Institute of International Law and Human Rights https://um.fi/documents/35732/48132/autonomous_weapon_systems_an_international_humanitarian_law_out_of_the/c0fca818-3141-b690-0337-7cfcbed3013?t=1525645981157 (Viitattu 7.2.2022).

- Petrova, Margarita H. 2018. "Weapons Prohibitions through Immanent Critique: NGOs as Emancipatory and (De)Securitising Actors in Security Governance." *Review of International Studies*, 44(4): 619–53.
- Petrova, Margarita H. 2019. "Naming and Praising in Humanitarian Norm Development." *World Politics*, 71(3): 586-630.
- Pinto, Vânia C. 2014. "Exploring the Interplay between Framing and Securitization Theory: The Case of the Arab Spring Protests in Bahrain." *Revista Brasileira de Política Internacional*, 57(1): 162–176.
- Price, Richard. 1998. "Reversing the Gun Sights: Transnational Civil Society Targets Land Mines." *International Organization*, 52(3): 613-644.
- Roff, Heather M. 2014. "The Strategic Robot Problem: Lethal Autonomous Weapons in War." *Journal of Military Ethics*, 13(3): 211-227.
- Roe, Paul. 2012. "Is Securitization a 'Negative' Concept? Revisiting the Normative Debate over Normal versus Extraordinary Politics." *Security Dialogue*, 43(3): 249–66.
- Rosert, Elvira ja Sauer, Frank. 2020. "How (Not) to Stop Killer Robots: A Comparative Analysis of Humanitarian Disarmament Campaign Strategies." *Regulating Warfare*, 42(1): 4-29.
- Scharre, Paul ja Horowitz, Michael. C. 2015. "An Introduction to Autonomy in Weapon Systems (Working Paper)." Washington DC: Center for a New American Security. <https://www.cnas.org/publications/reports/an-introduction-to-autonomy-in-weapon-systems> (Viitattu 10.5.2021).
- Scharre, Paul. 2018. "Army of None: Autonomous Weapons and the Future of War." New York/London: W. W. Norton & Company.
- Scott, Shirley. 2012. "The Securitization of Climate Change in World Politics: How Close have We Come and would Full Securitization Enhance the Efficacy of Global Climate Change Policy?" *Review of European Community & international environmental law*, 21(3): 220-230.
- Sharkey, Noel. 2007. "Robot Wars Are a Reality." *The Guardian*, 18.8.2007 <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/aug/18/comment.military> (Viitattu 1.6.2021).
- Snow, David A. ja Benford, Robert D. 1988. "Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization." *International Social Movement Research*, 1: 197-217.
- Snow, David A. ja Benford, Robert D. 1992. "Master Frames and Cycles of Protest." Teoksessa *Frontiers in Social Movement Theory*, toim. Morris, Aldon D. ja McClurg Mueller, Carol: 133-155. New Haven, CT: Yale University Press.

- Stavrianakis, Anna. 2016. "Legitimising Liberal Militarism: Politics, Law and War in the Arms Trade Treaty." *Third World Quarterly*, 37(5): 840-865.
- Tannenwald, Nina. 2005. "Stigmatizing the Bomb: Origins of the Nuclear Taboo." *International Security*, 29(4): 5-49.
- Tannenwald, Nina. 2007. "The Nuclear Taboo: The United States and the Non-use of Nuclear Weapons Since 1945." Cambridge University Press.
- Trombetta, Maria J. 2011. "Rethinking the Securitization of the Environment: Old Beliefs, New Insights." Teoksessa *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, toim. Balzacq, Thierry: 135-150. London: Routledge.
- Tucker, Patrick. 2016. "Report: Weapons AI Increasingly Replacing, Not Augmenting, Human Decision Making." *Defense One*, 26.9.2016 <https://www.defenseone.com/technology/2016/09/report-weapons-ai-increasingly-replacing-not-augmenting-human-decision-making/131826/> (Viitattu 3.5.2021).
- Ulkoministeriö. Ei päivämäärää. "Asevalvonta ja aseidenriisunta." <https://um.fi/asevalvonta-ja-aseidenriisunta> (Viitattu 17.5.2021).
- United Nations. 2018. "Securing Our Common Future: An Agenda for Disarmament." United Nations Publication, New York. https://undir.org/sites/default/files/2020-06/2018-05-24_UNSG%27s%20Disarmament%20Agenda%20pledges%20support%20for%20establishing%20NWFZ%2C%20including%20in%20the%20Middle%20East.pdf (Viitattu 22.2.2022).
- United Nations. 2021. "2. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III)." *United Nations Treaty Collection*. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?chapter=26&clang=en&mtdsg_no=XXVI-2&src=TREATY (Viitattu 17.5.2021).
- United Nations Office for Disarmament Affairs. 2021. "Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons." New York, 7.7.2017 <https://treaties.unoda.org/t/tpnw> (Viitattu 21.2.2022).
- United Nations Secretary General. 2018. "Secretary-General's Address to the Paris Peace Forum." Puhe, Pariisissa rauhanfoorumi, Pariisi, 1.11.2018 <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2018-11-11/allocation-du-secr%C3%A9taire-g%C3%A9n%C3%A9ral-au-forum-de-paris-sur-la-paix> (Viitattu 19.5.2021).
- United Nations Security Council. 2021. "Final Report of the Panel of Experts on Libya Established Pursuant to Security Council Resolution 1973 (2011)." Raportti, YK:n turvallisuusneuvosto, 8.3.2021 <https://undocs.org/S/2021/229> (Viitattu 3.2.2022).

- Viotti, Paul R. 2012. "A Template for Understanding Arms Control." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 7-14. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Vuori, Juha. 2008. "Illocutionary Logic and Strands of Securitisation." *European Journal of International Relations*, 14(1): 65–99.
- Vuori, Juha. 2010. "A Timely Prophet? The Doomsday Clock as an Aesthetisation of Securitization Moves with a Global Referent Object." *Security Dialogue*, 41(3): 255-274.
- Wæver, Ole. 1995. "Securitization and Desecuritization." Teoksessa *On Security*, toim. Lipschutz, Ronnie D.: 46-86. New York: Columbia University Press.
- Wæver, Ole. 2011. "Politics, Security, Theory." *Security Dialogue*, 42(4-5): 465-480.
- Wæver, Ole. 2015. "The Theory Act: Responsibility and Exactitude as Seen from Securitization." *International Relations*, 29(1): 121–127.
- Waltz, Kenneth. 1979. "Theory of International Politics." Addison-Wesley Publishing Company.
- Watson, Scott D. 2012. "Framing' the Copenhagen School: Integrating the Literature on Threat Construction." *Millennium*, 40(2): 279-301.
- Waxman, Matthew ja Anderson, Kenneth. 2013. "Law and Ethics for Autonomous Weapon Systems: Why a Ban Won't Work and How the Laws of War Can." *Stanford University, The Hoover Institution Jean Perkins Task Force on National Security & Law, Essay Series; American University, WCL Research Paper; Columbia Public Law Research Paper 13-351*. https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/1803/ (Viitattu 14.10.2021).
- Wexler, Lesley. 2003. "The International Deployment of Shame, Second-best Responses, and Norm Entrepreneurship: The Campaign to Ban Landmines and the Landmine Ban Treaty." *Arizona Journal of International and Comparative Law*, 20(1): 561-606.
- Wilkinson, Claire. 2007. "The Copenhagen School on Tour in Kyrgyzstan: Is Securitization Theory Useable Outside Europe?" *Security Dialogue*, 38(1): 5–25.
- Williams, Jody. 2015. "Statement by Jody Williams, Nobel Peace Prize Laureate, Co-founder of the Campaign to Stop Killer Robots." Puhe, YK:n yleiskokouksen ensimmäinen komitea, New York, 20.10.2015 https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2013/03/Statement-for-10-20-2015_PRINT.pdf (Viitattu 13.1.2022).
- Williams, Jr. Robert E. 2012. "Arm Control's Third Era." Teoksessa *Arms Control: History, Theory and Policy*, toim. Williams, Robert E., Jr., ja Viotti, Paul R.: 3-6. Westport: ABC-CLIO, LLC.
- Williams, Michael C. 2003. "Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics." *International Studies Quarterly*, 47(4): 511-531.